

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő: Felelős szerkesztő: Kiadja:
VÉSZI JÓZSEF. BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 fill.)
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Péter király.

Budapest, június 12.

(**A. K.**) Bármennyi hibája vagy büne volt is *Obrenovics Sándornak*, bizonyos, hogy bátran halt meg. A trónról a sirba nem ment gyáván. S megengedheti-e magának *Karagyorgyevics Péter*, hogy ő pedig hosszú exiliumból oly gyáván kerüljön a trónra, amilyen gyáván még alig foglalt valaki trónt a világtörténelemben?

E kérdés elől *Karagyorgyevics Péter* ki nem térhet. Erre a kérdésre határozottan és minden kétséget kizáró világossággal felelnie kell. Ez alól föl nem mentheti őt az a tény, hogy Szerbia trónjára legitim igénye van. Sőt az sem mentheti fel, ha a szkupstina egyhangulag királylává választaná. Mert sem a törvényes trónigény, sem a nemzeti akaratnak formális megnyilatkozása nem oldhatják fel *Karagyorgyevics Pétert* ama kötelesség alól, hogy tisztázza magát az iránt: van-e része abban az utálatos mézszárlásban, mely a királygyilkosságon kívül védtelen asszonyok legyilkolásáig aljasodott, vagy nincs? — A tisztázásnak módja nagyon egyszerű. Mielőtt a trónt elfoglalná, nemcsak nyilatkozatot kell tennie, hanem garanciákat is kell nyújtania arra, hogy ennek a minden emberi érzést felháborító bestialis vérengzésnek értelmi szerzői és végrehajtói nem maradhatnak büntetlenül. S hogy az igazságszolgáltatás keze utól fogja érni őket.

A belgrádi tragédiából kifolyó főkérdésnek ez a pontja az, melyre mintegy rátette a hangsúlyt ma a magyar képviselőház is, midőn e megrázó tényre foglalkozva, egyelőre semmi egyebet nem kívánt kifejezésre juttatni, mint csupán a rémtett fölötti főlháborodást és mély megrázkóztatást. Erre nézve teljesen egyetértettek a Ház alelnökének, *Tallian Bélának* bensőségteljes, tömör és tapintatos nyilatkozataival ugy az ellenzéki pártok vezérei, *Kossuth Ferenc* és gróf *Zichy János*, mint a kormány és a többség vezére, *Szell Kálmán* miniszterelnök.

S ez a teljesen egyértelmű határozat nem csupán az első pillanat subjektív benyomásából eredt, hanem a politikai következmények átgondolása is szükségképpen ebben csúcsosodott ki. Mert nem szentimentális erkölcsi roham ez, hanem olyan álláspont, mely teljes mértékben kívánja érvényesíteni a Szerbiahoz legközelebb álló s tehát legjobban érdekelt nagyhatalomnak azt a jogát, hogy a Szerbiában fölmerülő eseményeket ne csak jóakaró semlegességgel nézze, hanem azokat egy a magasabb etikai elvek, mint a saját speciális érdekeinek szempontjából komolyan ellenőrizhesse és esetleg bírálhassa is.

Megengedjük, hogy a kérdésnek e ponton való megragadása következményekkel járhat és bonyodalmakat szülhet. Mert a belgrádi vérfürdő értelmi szerzői és végrehajtói, akik ma a helyzet urainak képzelik magukat, kétségkívül semmi kedvet nem fognak érezni arra, hogy fejüket a hóhérbárd alá hajtják. Ők ma nemcsak a helyzet urainak érezik magukat, hanem intézkednek is. És nemcsak Belgrádot terrorizálják, hanem ugyanezt a terrorizmust terjesztik ki az egész szkupstinára is. Ők tehát arra fognak törekedni, hogy véres tettüket ne csak büntetés ne érje, hanem még dicsőséget

és jutalmat arassanak. *Karagyorgyevics Péternek* tehát nem lesz könnyű a helyzete ezekkel szemben. Mert ezek is garanciákat fognak követelni tőle, hogy részéről, mint akiknek trónját fogja köszönhetni, nem lesz bántódásuk.

Ezen a ponton fog eldőlni a szerb trónváltásnak nemcsak erkölcsi, hanem politikai természete is.

S ez a pont a magyar-osztrák monárkia kezébe adja a situáció kuicsát. Mert ebbeli álláspontja megtámadhatatlan. S ha bármennyire hü marad is a be nem avatkozás elvéhez, s ha programjához képest bármennyire tiszteli is minden szomszéd állam függetlenségét és törvényes akaratának szabadságát: de hozzájárulását nem adhatja egy olyan trónváltáshoz, mely egyfelől az orgyilkosok gyáva fölbérelésének, s másfelől a legbestialisabb vérengzésnek undok összetételéből áll.

Az utolsó *Obrenovics* legyilkolása után tehát a szerb trón betöltésére nézve a situáció korántsem olyan egyszerű, mint amilyennek az első pillanatra látszik. S ennek Szell Kálmán kifejezést is adott, midőn kiemelte, hogy a helyzet komoly és következményeiben bizonytalan.

Kétségtelenül óhajtható, hogy monárkiánk részéről semmiféle beavatkozásra ne legyen szükség, de ha e célt el akarjuk érni, ennek első feltétele az, hogy készen legyünk az ellenkezőre is. Bármilyen föltevésnek tapadnának is *Karagyorgyevics Péter* politikai érzelmeihez s családi összeköttetéseikhez, mindezek nem befolyásolhatják monárkiánk magatartását abban, hogy szerb királyul elismerheti *Karagyorgyevics*et, ha a kiontott vér égre nem kiált ellene, s ha ünnepélyesen elhárít magától minden szolidaritást a királygyilkosokkal.

De ennek elhárítására nem elegendők a szavak; ehhez előzetes garanciák és kötelező kötések kellene. Egy szóval, *Karagyorgyevics Péternek* eleve tisztában kell lennie azzal, hogy nehéz dilemmákkal kell megküzdenie, ha nem akar elmerülni abban a vértócsában, mely közte és a trón között áll, hanem rehabilitálva és száraz lábakkal akarja elérni a trón magaslatát. És eleve tisztában kell lennie azzal is, hogy akármilyen híres zarándoklái hely is *Pétervár*, — de *Belgrádnok Budapest és Bécs sokkal közelebb van.*

Magyarország érzéseire és politikai magatartására nézve a parlament mai megnyilatkozása oly méltóságos, oly okos és oly nemes volt, hogy különbet kívánni nem lehetett. Sajnos, hogy egy világraszóló tragédiának kellett történnie, hogy a magyar parlament az öt megillető színvonalat ismét megtalálja.

De büszkének lehetünk rá, hogy megtalálta; s hogy e komoly és következményeiben bizonytalan pillanat egy oly államférfi kezében találja az ország sorsának vezetését, aki — mint ma is megtörtént — a legnehezebb helyzetekben egyszerre fel tudja találni magát, s minél nagyobb a káosz, annál inkább tud nyugalmával, judiciumával és méltóságával nemcsak befelé, hanem kifelé is imponálni.

A belgrádi vérfürdő.

Budapest, június 12.

Ma temették el *Sándor királyt* a feleségével együtt. A *Szveti Marko*-temetőben megnyílt az *Obrenovicsok* sírboltja, még egyszer és legutoljára, hogy magába fogadja a gyorsan elkorhadt törzs utolsó hajtását.

Szivtelen, rideg volt a temetése, s népe, mely annyira tud gyűlölni, még a tehetetlen, a többé nem veszedelmes halottnak sem adta meg a királyi tisztességet. Eltemették kevesebb fényvel, mint máskor a legutolsó kreatoráját. Hívei, ha voltak, nem mertek mutatkozni, s a nép nem szánalomból, csak kíváncsiságból kísérte a koporsót, mely mögött nagyszakállu pópák másfelé kalandozó gondolatok közt, üzletszerű egykedvűséggel mormolták az ódon imádságokat.

Az ódon imádságokat, melyeket megzavart a távolból jövő moraj. Nem az *Eumenidáké*, mert ezek a furiák élnek oduikba, ha bosszujukat kitöltve látják, hanem a vígadózó fővárosé, mely örömmamortól tombol a dicstelen kezdet dicstelen végének. Éneke, melynek rongyait el-elkapkodta a szél, hogy a *Szveti Marko* felé vigye, nem egy ország zokogó bucsuszava, nem egy ország utolsó istenhozzádja volt, hanem hozsánája a jövendő uj *Hatalmas* felé. Az utolsó *Obrenovicsok* odafektették a vérei mellé s bezárult mögötte a dohos sírbolt.

Bezárult mögötte a dohos sírbolt, hogy magába fogadja egy rövid életű dinasztia viharos történetét, kezdetével, reményeivel, küzdelmeivel és dicstelen végével együtt. Minden van abban a sírboltban, csak kiengesztelődés nem, mert ennek a népek izzó gyűlölete még a bezárult sírboltot is sokáig belengi.

Sokáig belengi, de nem örökké, mert a legádázabb gyűlölet is kifárad egyszer, hogy időnknek multán fölváltsa a nyugodt emlékezet, s mint akármilyen más történelmi periódusra, oly szenttelenül gondoljanak majd vissza az *Obrenovics-dinasztiára*, melynek viselt dolgai fölött lezárta könyvét *Klió*.

Lezárta könyvét *Klió*, hogy új lapot nyisson, új korszak számára, mely tomboló lekedéssel kezdődik s örömmamorra köszönti a jövendőt.

Minden új korszak így kezdődik Szerbiában, de a reményt sokszor megtréfálta a végzet.

A temetés.

Zimony, június 12.

A királygyilkosság valamennyi áldozatát eltemették az éjszaka. Egész napon át a régi konak folyosóján hevert a király és a királyné holtteste s mindenkit odabocsátottak a tetemekhez. Sokan leköpték a holttesteket s lábbal tapostak a megölt királyon és királynén. A kertből a miniszterek vitették föl a holttesteket a konakba, ahol délelőtti tízenegy órakor *Michel* és *Nikolajevics* orvosok felbontották a holttesteket. A hivatalos boncolás jegyzőkönyvében ezek az adatok olvashatók:

Sándor királyt huszonhét revolvergolyó találta, hat seb halálos. *Draga királynét* öt lőszer érte, ezenkívül a gyomra és fél melle föl van hasítva.

A királyné holtteste karddal össze volt vágva. A királyné két fivérének hulláját a katonakórházban boncolták. *Nikodémot* bajonetszurás, *Miklóst* pedig revolverlövés ölte meg.

A temetés szertartása a legegyszerűbb volt. A harangokat nem huzzák meg, kivéve a Belgrád melletti Rajovicén hallatszott a lélekharang, hol a királyi párt a Márkus-templom kriptájában helyezték el. A többi áldozatot is, Naumovics kivételével, ez időben temették el legnagyobb csendben és titokban. Naumovics temetése délután volt, diszszel és a tiszték részvételével.

Tegnap este hét koporsót vittek be a konakba az elhaltak számára. Avakumovics miniszterelnök a királyi pár számára a legszebb koporsókat hozatta el, amelyek Belgrádban kaphatók voltak. Éjjel után félháromkor disztelen fakoporsóba tették a többi holttestet. Egy pap beszentelte a csupasz koporsókat, mire előállt négy közkatoná, a vál-lára vette a király és a királyné koporsóját s a halottas-kocsira tette.

Drága királyné holttestét a temetőbe vitték. A többi sír között ástak neki sírt és minden ceremónia nélkül elhantolták.

Sándor király koporsóját először a Topesider-park melletti Rakovica-kolostorba akarták vinni, de messzinek találták a helyet és mivel gyorsan akartak a királyi párnak még az emlékével is végezni, a belgrádi Szent Márk-templom kriptájába vitték le, ahol a testvére, Milán elsőszülött fia, Szergiusz herceg és Milos fejedelem leánya, Anka is nyugosznak. A király temetésén a kormány valamennyi tagja jelen volt.

Az éjjel temették el a többi áldozatot is, Lunyevica hadnagyot, a királyné hugait és a minisztereket, valamennyit nagy esőben és titokban.

A királygyilkosság egyetlen áldozatának volt díszes temetése. Naumovics ezredes ma délután két óraker államköltségen nagy fényvel és pompával kísérték örök nyugalomra. Naumovics ezredes, aki a palota kapuját dinamittal fölrobantotta és a robbanásnál életét veszítette, nemzeti hős gyanánt gyászolják. Minden kirakatban ez a gyászjelentés olvasható:

A mi kedves Naumovics Mihályunk, vezérkari alezredes az éjjel két óraker a nemzet szerencsésje és jövője érdekében meghalt. E szomorú hírt tudatják barátai és hátrahagyott családjá.

Déli tizenkét óraker temették Markovics Cincár volt miniszterelnököt. Ellenségei is azt mondják róla, hogy a munkában nem ismert férdalmat. Izig-vérig katona volt, politikai kérdésekben a mérsékelt irányzatnak volt híve. Országhajlásai nem igen voltak. Mind a két szerb-török háború alatt rendkívül kitüntette magát. Azokhoz a nagyintelligenciájú főbb tisztkekhez tartozott, akik a Milán iskolájából kerültek ki.

Az összeesküvés.

Zimony, június 12.

Az összeesküvés szálait vakmerő nyíltsággal vizsgálják meg a katonatisztek elbeszélései. Általában tagadják, hogy őket trónkövetelői irányították volna tervük végrehajtásában. Egy magasrangú katonatiszt az összeesküvés előkészületeiről ezt mondta el nekem:

Egy házban lakom egy tisztársammal, aki a királygyilkolásban részt vett. Reggel négy óraker találkoztam vele az utcán s szembe jött velünk egy postahivatalnok. Tisztársam odafordult a postahivatalnokhoz s kérdésközdésére így válaszolt:

— Most már minden rendben van! Elmondom hát, hogy történt az eset. Az összeesküvésben való részvételre az ország csaknem minden helyőrségéből jött föl egy-egy delegált tiszt Belgrádba. Lajcsáróbel Petrovics Milán kapitány, Krusevácból Dimitrievics Dragutin kapitány. Ezt a kettőt, valamint Gagovics főhadnagyot Nikolics hadosztályparancsnok, az egyetlen tiszt, aki Sándor királyhoz hű maradt, a merénylet alkalmával halálosan megsebesítette. Nikolicsot a város szélén megölték.

A katonai forradalom lelke a sabái ezred tisztikara és legénysége volt: odaválók, ahol az utolsó választáson egyetlen ellenzékít se választottak meg. Fővezetői voltak és része-

sei a királygyilkosságnak: Misics alezredes, Masin Sándor ezredes, a királyné sógora (tegnap óta közmunkügyi miniszter) és Radakovics kapitány. Ilyen vezetőkkel biztos volt a győzelmünk.

Rettenetes sors, hogy Sándor király borzasztó végzetének maga csinálta meg a receptjét. Eppen úgy, mint tegnap, tíz esztendővel ezelőtt is behatoltak a katonatisztek a konakba s tartóztatták a kormányzó s a liberális minisztereket. Akkor Sándor királynak roppant mód tetszett a terv ügyes kivitele, korán jutott ezen a révén a trónra, ahonnan tegnap, a tíz esztendő előtt készült utasítások követségével, oly rémes megveteléssel letaszították.

A királyi rítás meg egy sem történt, már kész volt az új kormány proklamációja, a kerületi főnökökhöz küldött rendelet. Meg volt alakítva a kabinet, kész volt a főváros új rendőrfőnökének, Damjanovics Bogdának a miniszterelnök és belügyminiszter által aláírt kinevező-okmánya, s a régi rendőrfőnök, Marescsanin Bozsónak nyugdíjazása. A proklamáció, a kerületi főnökökhöz intézett körrendelet, az új belgrádi rendőrfőnök rendeletének vejeje egy és ugyanaz. Sándor király utódjának senkit nem proklamáltak s a helyzetet provizóriumnak deklarálták csupán, melyben az új kormány szerint a tiszta demokratizmus elvei lesznek uralkodók.

Pera Velimovics kapitány, aki a konakban betört tiszték között volt, így beszélt el egy újságírónak a királygyilkosságot:

Félkettő volt, mikor mintegy hatvan tisztársammal behatoltam a konakba. Petrovics Lázár főhadsegédet fölbeszertettük s kényszerítettük, hogy vezessen bennünket a királyhoz. Petrovics habozott, halálsápadt lett és az életéért könyörgött. Azután Draga királyné szobájához vezetett bennünket s kopogott a bezárt ajtón. A király szót ki:

- Ki az?
- Én vagyok, a te Lázárod! — felelte Petrovics.
- Mit akarsz?
- Tiszték kívánnak veled beszélni.

A király erre az ajtó mögüli ezt mondta:

— Adják a becsületszavukat, hogy nincs rossz szándékuk!

Erre döngtetni kezdték az ajtót, amire a király kinyitotta azt. A király halálsápadt volt és kézen fogta Draga királynét. A király nyilván azt hitte, hogy a zendülésnek az a napok óta terjesztett hír az oka, hogy rosszul él a feleségével és a tiszték a királynét akarják megölni. Rekedt, rikácsoló hangon kiáltozta tehát:

— Nem igaz, urak! A házasságom a legboldogabb. A hírek hazudnak. Mi nagyon szeretjük egymást!

Erre megéskölte a királynét. Ebben a pillanatban egyszerre tíz-tizenkét lövés dördült el, amelyet még vagy harminc-negyven követett. A király és királyné egymásra roskadtak. A királyné volt fölül és a tiszték, akik közel állottak, késsel néhány szurást ejtettek rajta.

Ez alatt az idő alatt a katonaság körülfogta Draga királynénak a konakhoz közel lévő régi házát, amelyben most a két öcsese, Gyorgye és Mladen Petrovics lakott és ezeket lemészárolták. Lunyevicát és a királyné hugát a konakból átvitték a dunai hadosztály szomszédos épületébe és ott lötték őket agyon.

A konakban hallották a tiszték, hogy a királyi pár kevéssel meggyilkolása előtt tiszték társaságában, zenekar hangjai mellett jókedvűen mulatozt s különösen a király nagyon jókedvű volt. Naumovics is az összeesküvéssel tartott és őt bizták meg azzal, hogy az összeesküvőknek átadja a főkapu kulcsát, de ő kelletlenül többet ívott s elaludt. Az összeesküvők azt hitték, hogy Naumovics cserben hagyta őket és dinamitot tettek a kulcslyukba, hogy a kaput fölrobantassák. E közben Naumovics fölébredt és lesietett, hogy az összeesküvőket bebocsássa. Ebben a pillanatban fölrobant a dinamit, amely őt megölte. Az összeesküvők megsebesítették a királyt és a királyné holttestét és azután kihányták az ablakon; az esés következtében mindkettőjüknek gerincoszlopa is eltört.

A királyné családjaiból csupán fítestvéreit gyilkolták meg. Nőtestvérei közül ketten a merényletet megelőző estén a konakban voltak, ahol szűk körű mulatságot rendeztek. Éjjel tízenegy óraker mind a ketten lakásukra hajtottak. Az összeesküvők mindkettőjüket Fancsovára szállították.

A királyné legifjabb huga, mint már jelentettem, tegnap este érkezett meg Párisból. A pályaudvaron sógora, Petrovics várta s azonnal elvitte Fancsovára.

A rémes királygyilkosságnak már megvan a fatális száma is. A Belgradszke Novine című újság feltűnő helyen ilyen című cikket közöl:

29

A cikkben megírja ez az újság az Obrenovics-dinasztia történetét, s ebben a történetben a fatális 29-es szám e csodás szereplését emeli ki:

Mihályfejedelemet 1839. május 29-én ölték meg Kosutnyakon.

1901. január 29. halt meg Milán Bécsben. Május 29-én (görög-keleti naptár szerint) ölték meg az utolsó Obrenovicsot, Sándor királyt.

A dráma lefolyása.

A borzalmas dráma lefolyásáról a legellentétebb verziók keringenek s szinte lehetetlen a sok egymásnak ellentmondó részletből egységes képet szerkeszteni. Ime az egyik forrás:

Senkinek még csak sejtelme sem volt arról, hogy mi van készülődésben, sőt hír szerint a konakban komolyan foglalkoztak azzal a tervvel, hogy Lunyevica Nikodémot legközelebb trónörökösnek proklamálják. Tegnap (e hó 10-én) este a katonai összeesküvés azzal kezdődött, hogy Misics Péter, a 6. gyalogezred parancsnoka között a megszegyült tisztkekkel, miszerint megvártathatatlannul elhatározott dolog a szerencsétlen országot az Obrenovics-dinasztiától, minden bajnak a kuforrásától megszabadítani. Valamennyi tiszt belegegyezett s az ezredessel együtt a palotához vonult. Nagy csapat katonaságot is vittek magukkal. Az órséget nyomban leegyeztették s aki ellenállt, azt lekaszbalták. A lázadó tiszték nem a főbejáraton, hanem a szomszédos municipális épületen át mentek a konak kertjébe. Itt találkoztak Naumovics Mihály szárnysegéddel, ki szintén be volt avatva az összeesküvésbe s járatos lévén a konakban, ő vezette a tiszteket a király hálószobájához, melynek ajtaja be volt zárva. A királyt az ajtón keresztül szőlították föl, hogy írja alá a lemondási okmányt. Sándor király vonakodott s kijelentette, hogy revolver van nála és lelő mindenkit, aki hozzá közeledik. Csakányt s más szerszámokat hoztak, de az ajtó ezeknek is ellenállt. Ekkor Naumovicsnak pokoli gondolata támadt: dinamitot hozott, melyet erre a célra már kézzben tartottak, és a király hálószobájának ajtaját fölrobantották. A robbanás magát Naumovicsot is darabokra tépte s nem áll az, hogy a király golyója terítette le. A tiszték most benyomultak a hálószobába. Ekkor megjelent a király főhadsegéde, Petrovics Lázár tábornok, revolverrel a kezében s első lövésével leterítette Dimitrievics Dragutin századost. Azután Ricsics Mihály tüzérfőhadnagyra fogta a pisztolyát, de ez gyorsabb volt s egy revolverrel, melyet nemrég kapott ajándékba Sándor királytól, a bátor tábornokot szíven találta; úgy hogy ez holtan rogyott le. Most szabad volt az ut a királyhoz. Sándort több golyó találta, de nem halt meg azonnal. Hiányoznak arról a részletek, hogy a királynéhoz mint halottak be s mint végezték ki. Azt mondják, hogy testét számtalan golyó lúta át s karddal teljesen összekaszabolták.

Más verzió szerint a király és a királyné is összeesküvőknek a palotába hatolása után Petrovics főhadsegéddel együtt az éléstárba menekültek. A tiszték azonban oda is utána mentek s kihurokolták őket a szalomba. Itt a király háromszor megéskölte a királynét s kijelentette a tisztkeknek, hogy semmi körülmények közt sem válik meg tőle. Erre a tiszték (hatan voltak) a királyra és feleségére löttek. Azt mondják, hogy a királynét husznál több golyó találta. A királyné testéről azután lelépték az inget, testét karddal összekaszabolták s az ablakon keresztül ledobták a konak udvarába. Petrovics a királyt saját testével fedezte s mint már fentebb említettük, Dimitrievicsot (mások szerint Dimitrievicsot) lelőtte, de nyomban rá homlokot találta őt Ricsics Milán golyója, aki a hadsereg legjobb lövője.

A Pester Lloyd zimonyi távirata szerint tegnapelőtt délután 6 óraker mintegy 60 tiszt gyült össze a Kalimegdán-kerthen, mely a vár és a város közt terül el, s ott értekeletet tartottak. Onnan a tiszti kaszinóba mentek majd éjjel után 2 óraker a konakba hatoltak s az órséget leegyeztették. Keresték a királyt és a királynét mindenfelé, de nem találták. A hálószobában sem akadtak rájuk. Erre Petrovics főhadsegéhez fordultak, aki a régi konak palására vezette őket. Itt ráakadtak a királyi párra, mely el

volt rejtőzve. Petrovics előhívta Sándort, de ez azt mondta, hogy nem fog tágitani, s háromszor megcsókolta Dragát. A tisztek erre lőtek s úgy a király, mint a királyné holtan rogyott össze. Ez a verzió, mint látnivaló, teljesen ellentmond a főbtebbeknek.

Ugyancsak a *Pester Lloyd* értesülése szerint éjjel után félkettőkor *Masín Lloyd* és *Misics Péter* alezredek vezetése alatt harminc tiszt hatolt be a konakba. Követte őket a 6. és 7. ezred egy-egy erős osztálya, melyek a palotát nyomban körüllopták. Mivel minden ajtót nem lehetett fölörni, dinamittal robbantották föl s ez alkalommal *Naumovics* ezredes szárnysegédje szörnnyethalt. Az első teremben *Milkovics Jován* tüzérszázados (Markovics Cincár miniszterelnök veje) állta útját az összeesküvőknek. Mivel védelmezni akarta magát, agyonlőtték. Ez a sors érte *Petrovics Lászlár* főhadsegédét is. Most már szabad volt az ut a királyi pár hálóterméhez.

Ez idő alatt Sándor király hiába kiáltozott segítségért az ablakból. Látván, hogy el van veszve, átkarolta a királynét s várta, míg a tisztek az ajtót betörték. Mikor a tisztek a terembe berontottak, nyomban rásütötték revolvereiket a királyi párra (más verzió szerint a király két tisztet lelőtt, de ez alapítalan. Összetevésztik Petrovicsossal és Naumovicsal.) s Sándor és Draga egymást átkarolva, számtalan golyótlól találva, holtan rogytak a földre. A jelenetnél legnagyobb szerepet játszottak *Iszkovics Vozon* és *Ghisics Sándor* századosok.

Egy állítólag összeesküvő tiszt a következőképpen adja elő a dráma lefolyását a *Zeit* belgrádi levelezőjének, aki ezt nyomban meg is táviratozta lapjának: Azzal a gondolattal, hogy a királyi párt megölik, katonai körökben már a múlt évben is foglalkoztak, végleges határozatot azonban csak nemrég hozott a táborok és a felsőbb katonai tanfolyam tisztikara. A 8. gyalogezred tiszti nem egészen biztos tisztán és a királyi néhány kreaturáján kívül Belgrád s a többi városok helyőrségének tisztikara teljesen be volt avatva a tervbe. Tisztán katonai összeesküvés volt ez, az új kormány nem tudott semmiről s teljesen fajt aocomplival állt szemben. A drámának esti 7 órakor kellett volna kezdődnie, de elhalasztották 11-ig. Ekkor a 6. ezred egy zászlóalja megállta a konak bejáratát, 40 tiszttel behatolt a konakba *Masina* ezredes, *Misics* alezredes és *Lazarovics Luka* őrnagy vezetése alatt. *Panajotovics* kapitány, az őrség parancsnoka, megkísérelte az ellenállást, de nyomban agyonlőtték. A csendőrfőparancsnok, mely ránk lőtt, lefoggyvereztük, besontottunk a már ágyban fekvő Petrovics főhadsegédéhez s kényszerítettük, hogy vezessen a királyi hálószobájába. Miután ennek ajtaja be volt zárva, Naumovics dinamittal fölrobbantotta az ajtót és maga is meghalt. Mikor benyomultunk, a király, aki pongyolában volt, egy hátsó ajtón a padlásra akart menekülni, de harminc golyótól találva összerogyott. Draga királyné, ki a saját szobájában ágyban fektült, szintén menekülni akart, de megöltük, nemkülönben *Milkovics* századosot, ki ellenünk szegült.

Mikor az összeesküvők dolgukat itt elvégezték, elmentek *Lunjevics*ek házához s a két testvér, *Nikolát* és *Nikodémet* a konakba hívták. Ezek rosszat sejtve, menekülni akartak, de az utcán elesíték őket s a katonai parancsnokságra vitték egy szobába. Nyomban belépett egy tiszt három katonával, kik vezényszóra mindkét testvért lelőtték.

A berlini lapokhoz érkezett hírek a következőket jelentik:

Berlin, június 12.

Sándor király azonban halálához lövést kapott gégejébe. Utolsó szavai ezek voltak:

— *Katonák, ti elárultatok engem.*

A királyné holttesto ugyszólván szét van vágva. *Nikolejevics* udvari marsall úgy szabadult meg, hogy az osztrák-magyar követésre menekült. A titokba 150 tiszt volt beavatva. Az Ujvidéken megjelent *Zasztava* már 14 napja előre megmondta a tegnapi éj minden eseményét és jelentette, hogy a Karagyorgyevics-dinasztia elűzésének évfordulója a bosszu napja lesz. A lapok további tudósításai szerint a királyi pár a királyi testvéreivel és Petrovics és Naumovics hadsegédekkel éjjeli fél 1 óráig a vacsoránál ült, majd visszavonult a hálóterembe. Egy órával később hatoltak be az összeesküvők.

Örömmámorban.

Zimony, június 12.

Este tíz óra után bejutottunk Belgrádba. Örömmámorban uszik az egész város. A gyzásnak semmi nyoma, ellenkezőleg, olyan Belgrád, mintha diadalmas nagy nemzeti ünnepet ülné. A házakon háromszínű zászlót lenget a szél, hangos minden mulatóhely, a kávéházakban s vendéglőkben nótáznak, itt-ott vad rikácsolás üti meg az ember fülét. Az után tolong a

nép. A polgárok társaságokba verődve, meghányják-vetik a nap eseményeit.

A Budapestről tegnap délután elindult gyorsvonattal érkezett Belgrádba *Draga* királyné egyetlen életben maradt huga s zokogva ment végig a belgrádi pererron. *A katonák, finácok és csendőrök tüntetően háttal fordítottak neki.* Egy rendőrtiszttel szigoruan részölva, kérte a passzusát. Valaki erre megszólította a rendőrt, hogy milyen jókedvű, mire így felelt:

— *Ma se legyek jókedvű!*

Mindenki boldog, hogy Sándor királytól és családjától megszabadult az ország. A nagy eseményről a katonák hangosan beszélnek. Egy tüzérkapitány szinte belekiáltja a véleményét az utóának egy kávéház nyitott ablakából:

— *Hadd lássa a világ, hogy a konakban nem türünk kéjbarlangot!*

A rendőrség fel van függesztve, de a városban teljes a rend és a nyugalom. Az egész országból táviratok érkeznek, melyek jelentik, hogy mindenütt nagy az öröm.

A város ma is teljesen nyugodt. *A házakat még jobban jelölszítették zászlókkal,* mint tegnap. A katonaságból csak a gyalogság van a konak előtt. Az üzletek nyitva vannak. Felette osodálatos a lakosság magatartása a királylyal szemben. Míg a napokban mindenütt nagy ovációkban részesítették, addig ma *alig sajnálkozik valaki sorsán.* A királyné két nőtestvére abban a házban lakik, amelyben *Draga* királyné lakott férjhezmenetele előtt. A házat a király vette nekik, előtte katonai őrség van. Mialatt a házat, amelyben *Draga* királyné nővérei és unokatestvérei laknak, katonasággal vették körül, az egész városban elzárták a villamos világítás vezetőit, úgy, hogy *Belgrád hajnalig teljes sötétségben maradt.*

A meggyilkolt királyi pár hálószobája borsalmas állapotban van. Padlóján nagy vértöcsék vannak, ablakait és butorait izzé-porrá törték. A konak legtöbb ablakát beverték.

Az egyetlen csapatparancsnok, aki *Sándor* király pártján volt, *Nikolics* hadosztályparancsnok a konak megstromlásának hírére a Belgrád közelében levő *benyicai* táborba sietett, hogy felverje a katonaságot. A tábor bejáratánál szembe találkozott *Gagics* hadnaggyal, aki be volt avatva az összeesküvők terveibe.

— *Mit akar? —* kérdezte a hadnagy.

— *Harca szólítani a katonákat. A király vesztélyben van! —* válaszolta *Nikolics.*

— *Ezt nem fogja megtenni! —* mondotta a hadnagy.

A másik pillanatban *Nikolics* is, *Gagics* is revolvert rántott és egymásra sültte. *Nikolics* holtan rogyott össze, *Gagics* súlyosan megsebesült.

Katonatisztek beszéltek, hogy a *Lunjevics*-fivérek azért szegültek ellen, mert nem tudták a konakban történeteket. A szkupstinát hétfőre, 15-ére hívja össze a kormány ukája. A belgrádi újságok azt állítják, hogy az a hír, hogy *Petrovics*adról *Zimonyba* egy dandár katonaság vonult, valótlan. *A Male Novine* című lap szerkesztője, *Todorovics* Péter külföldre menekült.

Az éjjel esendben folyt le. A kávéházak és vendéglők reggelig nyitva voltak. Egész éjjel lovasjárőrök négyesével járják be az utcákat és most is cirkálnak. *A komplotisták durvaságán,* különösen azon, hogy a holttesteket lehajigálták az emeletről, sokan megbotránkoznak. *Naumovics,* a komplotisták vezetője, ukájára azon *Naumnak,* akit Karagyorgyevics megölésénél az Obrenovics-pártiak meggyilkoltak. Naum szolgálja volt Karagyorgyevicsnek, akit, mialatt szolgáját vizért küldte, agyonlötték. Naum nem tért vissza a vizzel, mert utközben őt is agyonlötték.

A kormány kibirdette, hogy a legutóbbi választást törvénytelennek tekinti, eredményét semmisnek jelenti, ki és a régi szkupstinát hívja össze hétfőre, amikor is a képviselőház és a szenátus együttes ülést tart az új konak nagytermében. Az elnök *Marinkovics* Dimitri, a szenátus elnöke lesz. A minisztertanács éjjel-nappal permanenciában van. A csendőri és rendőri szolgálat mint katonaság végzi és gyakorolja a hatalmat. A dunai hadosztály parancsnoka *Szolarovics* Leonidás tüzérezredes; a belgrádi lovasadosztályé *Krisztics* Lyubomir ezredes, a testőrségé *Krisztics* Vitimir kapitány lett. Az összes politikai vétségékről és tüntetésért elítélt foglyokat szabadonbocsátották.

A katonaság, amely első fölhevülésében Karagyorgyevicsét éltette, a kormány szavára belenyugodott abba, hogy döntően a szkupstina az államformáról és a királyválasztásról.

A halálisan megsebesült *Teodorovics* volt miniszter állapota reménytelen.

Röviden jelentettem már hogy *Zsivkovics* Lyubomir, az új igazságügyminiszter éjjel három óraker beszédet mondott a színház előtt a néphez. Ez a beszéd szó szerint így hangzott:

Testvérek! Éjjelkor Sándor király el akarta

üzni feleségét, Dragát és két ezredet hívott segítségül. Mikor azután a királyné ellenszégült a király akaratának, küzdelem támadt, melyben vér is folyt. E küzdelemben elesett a király és a királyné, kiket a szerb nép amugy sem szeretett. *A hadsereg,* mely e tett-nél jelen volt, teljesen megértette föladatát és teljesítette kötelességét. Kezébe vette a kormányt, mert a tegnapi kormány oly népszerűtlen volt, hogy nem birt volna uralkodni a helyzetben. Valamennyi politikai párt vezetői egyetértettek abban, hogy könnyítsenek a nemzet mai helyzetén s tették ezt azzal a meggyőződéssel, hogy Szerbiának nincs egyetlen polgára sem, aki ne segítené az igaz hazafiakat, a szerb nemzet igaz becsületét, akik mindent elkövetnek, hogy megérzessék Szerbia tekintélyét s átsegítsék a belső nehézségeken. Testvérek, ne higgyétek, hogy ez katonai forradalom. Ezt a hadsereg ama meggyőződéssel követte el, hogy segíteni fogja a szerb nemzetet is. Ezért nem tesz a nemzet nélkül semmit, sem mellette, sem ellene. De ti is, nem-eis korszaklónbság nélkül, tekintet nélkül vagyoni állapotokra, segítsetek, hogy Szerbiát kisegítsük a mostani terhes provizóriumból.

Hét óraker reggel az igazságügyminisztérium előtt ezt a beszédet mondta:

Testvérek, most, mikor megtörtént az a szerencsétlenség, hogy a király és felesége családja viszályaik következtében elveszték, kérlek titeket, tartsátok fenn a rendet.

Az új király.

Karagyorgyevics Péter, akit a szerb katonaság egyelőre királylyá proklamált (s legközelebb a szkupstina is ugyanezt fogja tenni) közéjermetű, csinos, nagyon elegáns ember, aki tökéletes világi benyomását teszi. Sötét haja, rövidre nyirt bajúza és szakállá szürkületi kezd, ovalis arcának határozottan sláv, vagy ha tetszik, szerb jellege van. Katonás magatartása elárulja, hogy katonai nevelésben részesült. Genfben nejevel és családjával együtt egy kis magánpalotában lakott az orosz templom szomszédságában. Ugy a herceg, mint a családja szinte mindennapos vendége volt *Oldenburg* hercegnek, ki gyönyörű feleségével és gyermekeivel önkéntes száműzetésben élt ott s abszolút nem közlekedett az orosz udvarral. A herceg nagy házat vitt, előkelő orszok voltak a vendégei, de legérdekesebb vendége mégis Péter herceg volt. *Karagyorgyevics* Péter herceg sokat olvasott, nagyon művelt ember. Gyönyörűen beszél franciául, oroszul, szerbül és németül. Magyarul is tud még, mert valamikor magyar nevelésben is részesült.

Genfben nagyon visszavonulva, szinte polgári egyszerűséggel élt. Fogatot sem tartott, hanem egyszerű bérkocsit használt. Társaságba nem járt, kivéve *Oldenburg* herceg házáat és néhány orszot, de ő nem adott estélyeket, amikhez egyszerű lakása nem is lett volna alkalmas.

Genfben sokat beszélnek arról, hogy a herceg többször hírtelen elutazott s mindig egyedül. Orszot barátai nem tudtak vagy nem akartak fölvilágosítást adni arról, hogy hova megy s mi az utazásának célja. Azután ismét megjelent, senkinek sem szólvára arról, hogy merre jár.

A herceg párisi családtagjai állítólag már régen tudták, hogy Belgrádban fontos esemény van készülőben.

Az utóbbi időkben csak a legmeghibtebb barátai voltak bejáratosak. *Bossidár* herceg, a herceg unokaöccse nemrégiben Belgrádban volt.

A *Figaro* egy munkatársa beszélgetést folytatott vele, melyről a következőkben ad számot:

Mindenért *Draga* királynőt okolja mint aki ellenszenves magatartásával minden bajnak az okozója.

— *Higgye el, —* mondá — *nem lehet egy homályos multu nőt megtorlatlanul az uralkodói székre emelni. Masin asszonynak rossz hírneve volt. Bésben feltűnést keltett életmódjával. Sokat mesélhetnék erről, tanukra is hivatkozhatnék, de minek ismételnék olyan dolgokat, melyeket egész Szerbia ismer. Amikor Masin asszony királynő lett Szerbiában, először féltelmet, majd gyűlöletet gerjesztett. Kínozta környezetét és a legkisebb tartózkodást durván megboszulta; üldözött minden magas- és kiseragu hivatalnokot, akiknek ő nem tetszett, gondolkozás és kímélet nélkül pusztított a környezetében. Egy napon megalázott egy udvarbölgyet, aki nem csókolta meg kezét elég nagy tisztelettel. Méskor pedig az utóára dobott egy kishivatalnokot egész családjával együtt, mert annak neje különös módon üdvözölte. A család-apa fizetését visszatartották s a fiukat kicsapnata az iskolából. Masin asszony szép volt és — királynő. Volt ifjúsága, gazdagsága és hatalma. Még valamit akart: tekintélyt. Amit nagyon kívánhatott, mert rendkívül népszerűtlen volt.*

A király csak eszköz volt e nő kezében, mert gyenge és tehetetlen volt. Az az orvos, aki Biarritz-

ban ápolta, azt állítja, hogy az elméje is fogyatékos volt s a francia hadseregbe nem vették volna be. Neje miatt lett népszerűtlen. Gyengesége volt hibája és megrontója.

— És aztán — folytatta a herceg — ismeri talán azt a bibliai mondást: Ki kardhoz nyul, karddal mul ki. Az én családom is megtanulta ezt. Nagypapámat megölték, tizenhét rokonomat ítélletel kivégezték, sokakat pedig vérebe fojtottak. Ilyen bűnök előbb-utóbb bűnhődést követelnek.

Az újságíró kérdézte:

— Párisban van fivére, Alexis?

— Nem. Bécsben van.

— Hát unokabátyja, Péter herceg?

— Péter két hét előtt Genfben volt. Talán még ott van, de nincs kiadva, hogy Szerbia felé közeledett.

— Egy távirat szerint ma reggel állítólag kiáltották királynak.

— Ha ez igaz, valószínű, hogy Genfét elhagyta és Szerbiába utazott. Én semmit sem tudok biztosan. O hatalmas ember. Ötvennyolcoesztendőse, 1867-ben hagyta el a saint-eyri katonaisztiszi iskolát. Belépett az idegenek légiónjába és az 1870—71-iki háborúban vitézül együtt harcolt a franciákkal.

Itt közbeszólt a herceg neje, ki a beszélgetést végighallgatta, s azt kérdezte a hírlapírótól, hogy ismeri-e valamennyi áldozatnak a nevét. A hírlapíró felsorolta, mire a hercegné így felelt:

— Ebből látszik, hogy az az asszony (Draga királyné) növelte nagyra a szerb nép ellenszenvét a királyi család iránt. Látja, kérem, mikor ennek az asszonynak eljegyzéséről értesültem, ez oly kínosan hatott rám, hogy belebetegedtem.

— Kár volt ugy főlizgatnod magadat, — szólt közbe Bozsikár herceg, — mert ez az asszony csak megvetésünket érdemelte meg. Csak azt csodálom, hogy nem számolt jobban a nép ellenszenvével, s a fivérének trónörökösnek akarta proklamálni, fivére pedig, ez az elkapatott hadnagy azt követelte, hogy ahol megjelenik, a katonaságnak a szerb himnuszát játssza. Mikor ezeket elmondom, ugy látszik, mintha az operett területére lépnek, Szerbiában azonban az operett drámai allűröket öltött. Mit mondjak még önknek? A szerb politikába évek óta nem avatkoztam bele. Unokatestvéremet, Pétert, királynak kiáltották ki. Tout mieux. Ezt bizonyára nem sajnálom.

Karagyorgyevics Alexis herceg, az új király unokatestvére, mint minden esztendőben, ez idén is már két hete jött le Párisból egy edlachi gyógyintézetbe. Egy újságíró tudomást szerezte a belgrádi eseményekről, lelkereste és minden ismert részletet elmondott neki. Ő ezeket felelte:

— A válság híre meglehetőleg hat úgy rám, mint a Karagyorgyevics-család minden tagjára. Éppen hallom, hogy Pétert kiáltották királynak, mindnyájan nagy szerb hazafiak vagyunk és örvendünk, hogy Péterre esett a választás, mert ő gazdag tapasztalatokkal bír, jó politikus és kitűnő katona. És ami a fő, egy rendkívül nagy tehetségű férfi, aki amellett nagy műveltséggel és tudással is bír. Hiszszük, hogy ő új rendszert visz Szerbiába, ahol az állapotok már tarthatatlanok. Gondoljon csak a Markovics Cincár-éle ügyre és a legutóbbi választásokra. Itt bebizonyult, hogy mi minden lehetséges Szerbiában. Most egy nagy ember jön a trónra, aki hivatal van adent megtenni az ország megmentésére. Mi, akik értjük a szerbiai viszonyokat, tudtuk, hogy a Karagyorgyevics-vérnek Szerbiában fel kell támadnia. egész ügybe mi közvetlenül nem folytunk be.

Péter herceg királyjelöltségéről egy szerb állampárt a következőket mondja:

Ami Karagyorgyevics királyjelöltségét illeti, arról ma a következőket mondhatom: Lehetséges, hogy a 4—5 nap mulva összeülő skupstina Karagyorgyevicsét kiáltja ki királynak. Ha ez megtörténik, akkor annak oka csak a végső szükség lesz. Igaz ugyan, hogy a hadsereg tisztjei — legalább a belgrádiak, Karagyorgyevics pártján vannak s az új minisztérium tagjai között is akad néhány Karagyorgyevics-párti, de ez nem szolgál bizonyosságot, mert Szerbiában olyanok a politikuskok, hogy ma Obrenovics-pártiak, holnap Karagyorgyevics mellett állnak. Egy meghívás elmulasztása, egy rideg köszönés is hamar nézetváltozást okoz.

A miniszterek közül főleg Gencsics kereskedelmi miniszter a legerősebb Karagyorgyevics-párti. Régebben a Vlanad Gorgyevics-kabinetnek volt tagja, lelkes híve Milánnak, és mint ilyen ő volt legnagyobb ellenzője a Sándor és Draga közötti házasságnak. Annak idején keményhangú levelet is írt Sándor királynak, amely miatt Sándor megbüntette. Azóta elkeseredett ellensége volt Sándornak és erős híve Karagyorgyevicsnak.

Bécs, június 12.

Ma két szerb tábornok és két szerb államférfi érkezett ide, kik a délelőtti folyamán a belvárosi Wandl-szállodában több ízben hosszasan értekeztek. Ezek az értekezleteken Nedanovics Nasa elnökölt. Délig ezek az értekezletek még nem értek véget. Bécs, Genf és Belgrád között egész délelőtti szüntelen távirat váltás folyt. A leendő szerb király ideérkezett bizalmi emberei a véres éjszakán már nem voltak Belgrádban. Ők már korán reggel elutaztak hazájukból és ma reggel érkeztek Bécsbe. A belgrádi vérfürdő híre nagy meglepetést tanusított. A tábornokok a gyilkosságot a fiatalabb tisztiek szenvedélyességének és a szoldateszka izgatottságának tulajdonítják.

Az ideérkezett szerb államférfiaknak és tábornokoknak előlékelt szándéka, hogy a szerb koronát följajánlják Karagyorgyevics Péter hercegnek, sőt már el is küldték Genfbe a táviratot, mely a herceget a trón elfoglalására fölszólítja. Délben megérkezett Karagyorgyevics válasza, mely úgy szólt, hogy a herceg hajlandó a szerb koronát elfogadni, de csak akkor, ha őt a skupstina egyhangúlag megválasztja és ha a hatalmak e választás ellen kifogást nem tesznek és őt királynak elismerik. Karagyorgyevics Péter Genfben maradt és ott fogja a skupstina választását bevárni, mert nem akarja, hogy lázadónak tekintsek és nevét a belgrádi gyilkosságokhozák összekötésbe. A Karagyorgyevics-párt bizalmi emberei elhatározták, hogy azokat az összegeket, amelyeket Draga királyné itteni és angol bankoknál letétbe helyezett, lefoglalják. Ha másképp nem megy a dolog, akkor per útján fogják ezt foganatosítani.

Karagyorgyevicsék bizalmiembereinekugyanis az a véleménye, hogy ezt a pénzt a szerb állampénztárból elrabolták. A királyné vagyonát több millióra becsülik.

Bécs, június 12.

Az itt időző szerb bizalmi férfiak egyike így nyilatkozott egy bécsi újságíró előtt:

Biztosra vettem, hogy Sándor király önként fogja aláírni a lemondási okmányt, mert a királyt gyöngö és félnék embernek ismertem. A királyt már napok óta izgatottá tette az a fogság, melyet a konakban szabott önmagára, s azok a fenyegető levelek, melyek hónapok óta sürün érkeztek hozzá. Minden emberben, aki a konakba jött, merénylőt láttak s az őrség szigorú parancsot kapott, hogy minden gyanus embert legott löjjen le. Ebből magyarázható az is, hogy a véres éjszakán az őrség készenlétben volt s hogy a katonaság és a királyi őrség közt összeütközésre került a dolog. A király tudta, hogy legelőbb testőrségére számíthat, s ezért a legutóbbi államsínyek óta kétszeresére emelte föl a gárdatisztek és a gárdista legénység fizetését, mialatt a többi ezredek nem kaptak zsoldot.

Zimony, június 12.

Karagyorgyevics Péter hercegnek csak a katonaság fogja pártját, a nép egy része Mirko montenegrói herceg mellett foglal állást, az intelligencia pedig köztársaságot követel.

Belgrád, június 12.

A lakosság egy része azt kívánja, hogy a köztársaságot proklamálják. Az utcákon sürün hallani ezt a kiáltást:

— Eljen a köztársaság!

Az Odjek azt írja, hogy az e hó 15-ére összehívott skupstina esetleg az új kormányforma megállapításáról fog tanácskozni. Ezzel a hírrel szemben a hivatalos kommuniké azt mondja, hogy a skupstina az új uralkodó megválasztása ügyében fog határozni.

Az új király nyilatkozata.

Genf, június 12.

Karagyorgyevics Péter ma reggel a svájci távirati ügynökség egyik képviselője előtt lényegében a következő kijelentéseket tette:

Hiveimnek valóban teljes szervezete van Szerbiában, amelylyel én ma összekötésbe léptem. Más oldalról értesültem, hogy a nép elégtelensége elérte tetőpontját. De semmiképpen sem sejtették velem előre a tegnapi éj eseményeit. Semmiben sem járultam hozzá azoknak előkészítéséhez és követve sem vettem bennük

részt. Ez események megleptek engem. Több lap hosszú idő óta igyekezett összekötésbe hozni engem oly cselekményekkel, a melyek nem az enyéim. Be akartak vonni például az Alavantics-ügybe, holott semmi közöm sem volt hozzá. Csütörtökön délelőtti fel 9 óra felé egy Bécsben élő unokafivérem által küldött távirat adott hírt a történet tragédiáról. Délután 1 órakor eljött montenegrói barátaim egyike és megerősítette a hírt, amelynek eddig rám néve nincs hivatalos jellege. Névjegyeken és táviratokban számos szerencsekívánatot intéztek hozzám, de ez minden. Egylegre nyugodtan fogom megvárni az eseményeket. Ameddig formális javaslatokat nem terjesztenek előm, nincs okom elutasítani. Maradok, ahol vagyok. Mert senki sem kívánja, hogy visszatérjek Szerbiába. Senki sem ajánlotta fel nekem a koronát. Családomnak azoktól a tagjaitól, akik Belgrádban és más szerb városokban laknak, nem kaptam híreket. Ami véleményemet illeti a történetről, melyen sajnálom, hogy szükségesnek tartották palakokban ontani a vért. A leghatározottabban rosszalom az erőszakos eszközöket és különösen sajnálom, hogy a hadsereg ilyenekhez nyúlt. Mert ennek nemesebb feladatai vannak, mint hogy gyilkoljon. Elég lett volna Sándor királyt lemondásának aláírására kényszeríteni és olyképpen lehetett volna eljárni, mint más körülmények közt megtörtént. Borzasztó dolog vért ontani. Ön azt kérdezi, hogy mily magatartást fogok követni, ha a korona birtokában leszek. De felajánlják-e nekem ezt a koronát? Mindenestre legyen meggyőződve, hogy Svájc oly csodálatraméltó intézményeinek szelleme által fogom magam vezéreltetni. Sokat tanultam amaz évek hosszú során át, amelyekben ez ország vendégszeretetet nyújtott nekem. Barátja vagyok a korlátlan sajtószabadságnak és remélem, hogy Szerbiát fejlődni fogom látni az 1898. évi alkotmány uralma alatt, mely igen szabadlevű. Ami a külső viszonyokat illeti, azt állították, hogy én természetileg ellenséges indulattal vagyok Ausztria-Magyarország iránt. Ez téves, de lehet, hogy különös rokonszenvvel vagyok Oroszország iránt, ahova elküldtem gyermekeimet, hogy szolgálatot teltünk. Meg vagyunk elégedve.

A forradalom vezérei.

Berlin, június 12.

A National Zeitung belgrádi tudósítója ma beszélgetést folytatott Misics ezredessel, aki a királyt lelőtte. Misics így szólt: Heten voltunk s így legfeljebb csak gyanítani lehet, hogy melyikünk golyója érte a királyt. Ránk nézve az a fő dolog, hogy minden sikerült. Hazánkban óriási szolgálatot tettünk. Meg vagyunk elégedve.

Belgrád, június 12.

A Neues Wiener Tagblatt levelezője beszélgetést folytatott az új szerb minisztereinkkel, Avakumovics-csal, aki a következőket mondta el:

— Hangsúlyozom, hogy a konakban lefolyt dráma idején nem voltam Belgrádban, hanem Alexinacban, ahol mint védő szerepeltem egy bűnpörben. Nem beszélhetek tehát a kritikák éj eseményeiről úgy, mint szemtanú, de nem is tartom szükségesnek, hogy beszéljünk a történetekről. Most már a jövőbe kell néznünk. Hétfőn összeül a skupstina s az fog határozni a fölött, hogy ki lépjen hazánk trónjára. Azt hiszik, hogy a jövődöbéli király személyére nézve a képviselők köréből fognak ajánlatot tenni s Karagyorgyevics Pétert fogják királylyá kikiáltani. Mi még nem csináltunk programot, mert átmeneti kormányt tartjuk magunkat. Mihelyt meglesz a király, lemondunk. Az a körülmény, hogy a hadsereg Karagyorgyevicsét kiáltotta ki királylyá, nem befolyásolja a parlament döntését. A parlament a hadsereg megkérdése nélkül intézi az ország ügyeit, de egészen

bizonyos, hogy ebben a kérdésben meglesz a megegyezés a katonaság és a parlament között. Az új király I. Péter néven kerül a trónra s a tegnap visszaállított 1901-ki alkotmány alapján fog állani. A nép a parlament utján fogja kifejezni akarát aziránt, hogy kit óhajt királynak. Láthatja, hogy itt minden rendben van, nincs forradalom és minden jel arra mutat, hogy Szerbia egy boldogabb jövő elé néz. A hatalmak beavatkozásától nem tartunk. Ami történt, az Szerbia belügye s ha a hatalmak annak idején nem avatkoztak Bulgária ügyeibe, itt sincs okuk a beavatkozásra. A történelem itélni fog Sándor király uralma és halála körülményei felett.

Bécs, június 12.

A *Fremdenblatt* tudósítója is fölkereste Avakumovics miniszterelnököt aki ismételte a hírlapíró előtt mindazt, amit a *Neues Wiener Tagblatt* tudósítójának mondott. végül pedig kijelentette, hogy ambar a hadsereg királylái kiáltotta ki Péter herceget, egyelőre semmiféle összeköttetés nincs a minisztérium és Karagyorgyevics között.

Zimony, június 12.

Avakumovics néhány újságíróval együttesen fogadott az einöki palotában, kik előtt a következőket jelentette ki:

Midőn a konokban történetek lejátszódtak, én nem voltam idehaza, Nisből jöttem vonattal. Hazaérkezvén, több előkelő politikus felkeresett s felszólított, hogy az einöki palotába menjek. Ott már sokan gyűltek egybe nemzetünk legjobbjai közül, köztük néhány mostani miniszter. Itt alakult meg a kabinet. — Arra a kérdésre, vajjon a katonaság befolyása következtében alakult-e meg a kabinet, Avakumovics tagadólal válaszolt. A tisztek közül csak Masin volt jelen, ki most közmunkaügyi miniszter. Hogy ki lesz királylái, az ezidőszent nem tudjuk; akit a nagy skupstina fog választani. A választás hétfőn lesz s ez egyedül a szenátus és a skupstina ügye. A választás egyhangulag fog-e történni, — úgy hiszem, hogy igen. Hol van Karagyorgyevics, azt nem tudom. Hol fogja Karagyorgyevics a választást bevárni, azt sem lehet tudni. Ha Karagyorgyevics megválasztatnék, hogyan fog erről értesíteni? A skupstina választ egy komitét s az felszólítja Karagyorgyevicset, hogy jöjjon az országba, ha a trónt elfoglalni hajlandó. E bizottság, élén a skupstina elnökével, az országba hozza őt, itt esküt tesz az alkotmányra és ő maga határozza meg, mikor fog megkoronáztatni. Előreláthatólag minden a legnagyobb rendben és nyugalomban fog vébemeni. Erre Avakumovics a jelen voltak kezét nyújtott s azok eltávoztak.

Belgrád, június 12.

Avakumovics miniszterelnök már reggel 8 órakor a miniszterelnöki palotába ment, ahol miniszterársai várták, akikkel egész délelőt tanácskozott. A tegnapi hivatalos lap már Avakumovics jelzésével jelent meg. A mai hivatalos lap törvénykivonatban hozza, hogy mik teendők a király elhalálása alkalmából. A kabinet leg-határozottabban kijelenti, hogy Karagyorgyevicskél legkisebb összeköttetésben sincsenek.

Bécs, június 12.

Draga királyné sógoráról. Masin ezredesről, aki a forradalom egyik vezető embere, a következőket jelentik: Masin ezredes mindenütt, főleg katonai körökben nagyon kedvelték, amit az ezredes meg is érdemelt, mert nagy tudású s egyenes, tiszta jellemű férfi. Az udvari dolgokkal soha sem szimpatizált, sőt, mivel ellentétben nézetlen volt gyakran. kegyvesztetű is lett. Masin hosszu ideig lakott Bécsben, ahol nagy ismeretsége volt s nagyon kedvelték. Bécsből Cetinijébe ment, ahol Szerbia képviselője volt s intim barátságot tartott az osztrák követtel Milinkovics altábornaggyal. Masint ezért nem egyszer vádolták túlságos osztrákbarátsággal. Az új kabinetben Masin a közmunkaügyi miniszteri tárcát vállalta.

Milán fia.

Bécs, június 12.

Milán király, mikor először járt Konstantinápolyban, beleszeretett a szultán építészének, Vasszilko Johanidit Effendakinak csodaszép leányába, Artemizia Johanidibe. Szerelmi viszony támadt köztük s ebből gyermekük született, aki a Milán nevet kapta. Nemskóra aztán a szép Artemizia felesége lett Krisztics udvari kamarásnak, aki később Pétervárott követ volt.

1891-ben szűnt meg a viszony Milán király és Artemizia közt s attól fogva nem is leveleztek többé. Ekkor Milán király felkerette a szultánt, hasson oda, hogy ő visszakapja Kriszticentől a

neki irt leveleket. A szultán teljesítette a király kérését és Milán visszakapta leveleinek nagy részét. Az ismeretlen, hogy látta-e azóta Milán király a fiát. Egy időben azt beszéltek Pétervárott, hogy a szerb király törvényesíteni fogja a Kriszticsentől származott gyermekét.

Kriszticsné ma is hangoztatja, hogy fia törvényes leszármazottja Milán királynak, tagja az Obrenovics-dinasztiának és jogos, egyedül örökös a szerb trónnak. A fiu most 14 éves. A Johanidit családban mindig hercegnek és királyi fenségnek szólították. Anyja a legnevezetesebb konstantinápolyi tanárokkal taníttatta a kis Milánt, aki a társaságban mindenki vel érezte, hogy ő fejedelmi sarj, gögösen, leereszkedőleg bánik most is mindenki vel.

Az idén február 24-én meghalt az öreg Johanidit Vasszilko, Milán király fiának nagyatya és a szultán külön követet küldött a temetésére.

Brüsszel, június 12.

A *Petit Bleu* azt újságolja, hogy az Obrenovics-családnak Sándor király halálával nem szakadt megvna. Konstantinápolyban él egy Krisztics nevű fiatalember, aki Milán király törvénytelen fia. Milán király Krisztics asszonyhoz intézett leveleiben több ízben elismerte, hogy ő a gyermekatyja. Az új szerb rojalista-párt a fiatal Krisztics személye körül fog tömörülni.

Natalia.

Versailles, június 12.

Midőn Natalia királyné hírét vette fia halálának, heves sirögöresbe esett, majd fölkiáltott: Szerencsétlen fiam! Miért kellett néki ezzel a végzetes asszonyval találkoznia? A királyné az igazatosság folytán megbetegedett. A St. Etois-departement elüljáróját, aki tegnap este tisztelegni akart nála, hogy kifejezze részvételét, nem fogadhatta. A királyné hír szerint az új szerb kormányhoz hosszabb sürgönyt intézett, melyben engedelmet kér a Belgrádba való visszatérésre, hogy fiának holttestét eltemethesse.

Páris, június 12.

Natalia egyik barátója, aki jelen volt, mikor az exkirályné a belgrádi eseményről értesült, azt beszéli, hogy a királyné egy pillanatig megdermedve hallgatta a történeteket, aztán hangos zokogással rogyott egy közelálló zsöllyébe, miközben egyre így kiáltott:

— Szegény! Szegény! Miért, hogy ez az asszony...

Ezután percekig szólanul meredt maga elé, majd mikor fiának gyermekkori medailon-arcképére esett tekintete, újból zokogni kezdett. Vigasztalni próbáltuk. Nagysokára jutott eszébe, hogy sürgöny útján fog kérdezősködni Belgrádban és kérni fogja hű barátait, hogy gondoskodjanak fia temetéséről. Később utasítást adott szabójának, hogy gyászruhát készítsen számára, s egy utazóruhát is rendelt arra az esetre, ha Belgrádba kellene utaznia.

A királyné eddig úgy határozott, hogy Versaillesban várja be az eseményeket, de azért nincs kizárva, hogy Belgrádba utazik, hogy fiának temetést rendezzen.

Páris, június 12.

Natalia exkirályné tegnap nem tért vissza Párisba Versaillesból. Az exkirályné a gyászos hír hallatára idegromhatott kapott és ágyba kellett fektetni. 2—3 nap fog beletelni, míg megnyugszik; az orvosok nem engedik előbb Párisba. Az exkirályné tömörked résztvávíratot kap. Sokan személyesen felkeresik, de senkit sem fogad. Azok az előkelő családok, amelyekkel Natalia a katolikus vallásra történt áttérése óta barátságban van, minden ünnepekről s mulatságokról lemondottak.

A *Petit Journal* az exkirályné egy barátnőjének elbeszélése alapján a következőket írja:

Ott voltam, mikor a királyné megkapta a rettenetes hírt. Az első pillanatban felfutott a megörüléstől. Szótlanul járt-kelt Natalia, kezét torlodelte, keservesen zokogott, aztán egy karosszékbe rogyott. Mikor egy kissé magához tért, folyton azt mondotta siránkozva:

— Szegény, szerencsétlen fiam, nem kellett volna elvenned azt az átkozott asszonyt!

A boldogtalan anya kikereste egy medailonját, amelyben Sándor király gyermekkori arc képe van, s azt sirva csókolgatta.

Ghlyka hercegné, Natalia nővére hasztalan biztatta az exkirálynét.

Natalia ma táviratban kérte meg több belgrádi barátját, hogy őrizzék meg fiának holttestét és tudassák vele az újabb eseményeket. Azután gyászruhákat és egy uti ruhát rendeltetett a ki-

rályné, mert Belgrádba készül utazni, hogy ott kikérje fiának holttestét és ő maga temettesse el.

A hatás a külföldön.

Azt a hatást, melyet a belgrádi események az európai kabinetekre tettek, kétféle irányban kell tekintetbe venni. A véres események erkölcsi szempontból mindenütt a legnagyobb sajnálkozást és megdöbbenést keltették. E tekintetben az összes európai kabineteknek egybehangzó a véleményük.

Ami az eseményeknek politikai szempontból való megítélését illeti kétféle kell választani a véleményeket. A közvetlenül nem érdekelt hatalmak sajtója annak a véleménynek ad kifejezést, hogy mivel a szerb események érdekeiket nem érintik, a beavatkozásra semmi okuk sincs. Franciaországot az események csak mint napiesemények érdeklik s Delcassé külügyminiszter éppen azért, mert Franciaországnak Szerbiában semmi érdekeltége nincs, úgy nyilatkozott, hogy az idegen kormányoknak nincs joguk ahhoz, hogy a szerbiai forradalomra vonatkozólag nézetüknek kifejezést adjanak. Németország és Oroszország sincs politikailag érdekelt Szerbiában.

Oroszország a közvetlenül érdekelt hatalmak közé tartozik, de az orosz külügyi hivatal semmiféle újumtatóst nem adott eddig arra nézve, hogy milyen álláspontot foglal el. Annyi kétségtelen, hogy a cár nem fogja sürgősen honorálni azt a Karagyorgyevicset, akinek érdekében a föllázadt katonaság oly iszonyatosan vétett a monárkikus elv ellen.

Az angol sajtó véleménye szerint is Ausztria-Magyarország és Oroszország van közvetlenül érdekelve a szerbiai események által, sőt a *Standard* véleménye szerint azon viszony, mely Ausztria-Magyarország és Szerbia közt van, különös felelősséget ró a monárkiára. A Ballplatzról ezideig semmiféle hivatalos vélemény nem hangzott el. A *Fremdenblatt* tegnapi véleménye, amely a belgrádi véres eseményeket a természetes megoldás következményének mondta, politikai körökben általános megdöbbenést keltett. E vélemény nyel szemben Széll Kálmán miniszterelnöknek a képviselőház mai ülésén tett nyilatkozata áll. A miniszterelnök világosan kifejezte, hogy amíg a viszonyok ki nem alakulnak s míg nem tudjuk, hogy a monárkia micsoda helyzettel áll szemben, véleményt mondani elhamarkodott dolog volna. Kifejezést adott egyuttal annak is, hogy bár az esemény következményeit kiszámíthatatlannak tartja, reméli, hogy nem lesz okunk eddigi Balkán-politikánk megváltoztatására. Hangsúlyozta mindezekon kívül a miniszterelnök, hogy első kötelességünk érdekeinket éber figyelemmel kísérni. Kétségtelen, hogy ez a fölfogás uralkodik a Ballplatzon is és nem a *Fremdenblatt*é.

Azok a kőszá hírek, melyek a mozgósításról jutottak forgalomba, bécsi értesüléseink szerint nem felelnek meg a valóságnak. Katonai rendszabályokhoz e pillantig nem nyultak s az sem felel meg az igazságnak, hogy a dunai monitorok Belgrád előtt megjelentek volna.

Bulgáriában hidegen fogadták a szerbiai eseményeket s az ottani kormánykörökben az a fölfogás, hogy beavatkozásra még akkor sem lenne Bulgáriának oka, ha zavargások lennének Szerbiában.

Bécs, június 12.

A Reichsrathban a német haladópart és néme néppárt interpellációt nyújtott meg, amelyben azt kérdik a miniszterelnöktől, módjában áll-e közelebbi közléseket tenni a belgrádi eseményekről és azok következményeiről, valamint hajlandó-e alkotmányosan jogában álló befolyását érvényesíteni arra nézve, hogy megtegyék a kellő intézkedéseket az osztrák állampolgároknak Szerbiában való védelmére és a monárkia politikai és gazdasági érdekeinek megóvására.

Koerber miniszterelnök válaszulán a mai interpellációra kijelentette, hogy a kormány, mely nem tud más hírekről, mint amelyeket eddig tettek közzé, mindenképpen teljes figyelemmel kíséri a jelentékeny és megrázó belgrádi eseményeket. Bár lesújtólag hat a buszadik század elején azt látni, hogy ilyenformán keresnek politikai döntést (Helyeslés), bármily szomorúak emberi szempontból a belgrádi tragikus események, addig Szerbia belső ügyeinek tekintendők, amíg azokból következnének monárkiánkra és az európai helyzetre nem hátrálnak. Reméljük, hogy az új kormány megjelölve országba szükségleteinket, meg fogja tartani a régi barátságos viszonyt Ausztria-Magyarországhoz és a Balkánon megörzendő béke érdekében fog eljárni. Minden szerb kormány biztos lehet az általános szimpatiaról, ha külügyi politikájában magáévá teszi az európai kabinetek békés diszpozíciót.

Bécs, június 12.

Az egész diplomácia feszült érdeklődéssel várja a szerbiai események fejlődését. A királyi család lemészárlása és az egész Obrenovics-nem-

zetség kiirtása folytán minden hivatalos összeköttetés megszűnt. A szerb követnek nincs meghatalmazása, hogy hazáját tovább is képviselje, s a külügyi hivatal nem ismerhet el olyan kormányt, melylyel diplomáciai uton érintkezni lehet. Igaz ugyan, hogy az új szerb minisztérium magához ragadta a hatalmat, de viszont az is igaz, hogy az ügyeket önhatalmulag vezeli s így minden kiáltványát és jelentését egyszerűen tudomásul vehetik a külföldi kormányok, a nélkül, hogy kötelező erejűek volnának. Az új szerb kormány olyan megítélés alá tartozik tehát, mint minden forradalom által teremtett minisztérium, melynek tényeit tudomásul lehet ugyan venni, de hivatalosan elismerni nem lehet. A diplomáciai összeköttetés hiánya hatással van azokra az udvariassági kérdésekre is, amelyek egy államot halála alkalmával aktaulissokká szoktak válni. Az udvari ceremóniákban illetékes köröknek lesz a feladat, hogy megtalálják a módját annak, hogy miként jusson kifejezésre a külföldi államok részvéte. Hétfőn összeül a szkupstina s csak a népképviselő fog olyan nemzetközileg elismerhető állapotot teremteni Szerbia számára, hogy képviselése a külföldi államok által elismerhetővé váljék. Remélik, hogy ez az átalakulás minden akadály nélkül fog megtörténni, és el vannak tőklve, hogy egyelőre nem avatkoznak Szerbia belügyeibe.

Bécs, június 12.

Gróf Goluchowski közös külügyminiszter ma hosszasan tanácskozott Krisevics szerb követtel. A külügyminiszter nagy tartózkodással nyilatkozott a belgrádi eseményekről és ismételt hangszolyozta, hogy Ausztria-Magyarország nem akar beavatkozni a szerbiai eseményekbe, azonban követeli, hogy Szerbiában a rendet meg ne zavarják.

Dumba, az osztrák-magyar ügyvivő Belgrádban, a véres esemény után éjjel 3 óra körül megjelent a konakban s megfenyegette a minisztert, hogy Ausztria-Magyarország csapatai benyomulnak Szerbiába, ha reggel 8 óráig a rend helyre nem áll.

Páris, június 12.

Az összes nagy politikai lapokban általában az a vélemény, hogy a belgrádi vérontásnak főoka Draga királyné volt, akinek alantossá szarmazása, előlétele és gögös viselkedése felbőszítette Szerbia népet.

Az Eclair többek közt a következőket írja: A tegnapi belgrádi események sokkal nagyobb megdöbbenést és undort, semmint meglepetést keltettek. Sándor király különösen az államasny óta olyan népszerűlten lett, hogy a tegnapi gyilkosság előrelátható volt. Annai bizonyos, hogy ha Karagyorgyevics Péter herceg trónra jut, a népre fog támaszkodni és Oroszország befolyása Szerbiában meg fog nőni.

A Figaro cikke így végződik: Huszonöt év óta Szerbia politikája a osezlovövények a gyilkosságok halmaza. A mászásai csirája volt a pétervári, majd később a bécsi visszautasított látogatás, amely a szerb népet megalázta. Szegény Sándor király, drágán fizette meg az elmaradt két látogatást.

Delcassé külügyminiszter a következőképpen nyilatkozott a Figaro tudósítója előtt:

— Az egyetlen hivatalos belgrádi távirat, melyet kaptam, nem szól egyébről, mint az ideiglenes kormány proklamációjáról. Bármilyen fájdalmasak is a belgrádi vérontások, azok mégis Szerbia belügyei és egyetlenegy idegen kormányának sincs jussa ahhoz, hogy ezért beavatkozzék.

A Petite Parisienneszerint eddigelő Ausztria-Magyarország befolyása Szerbiában sokkal nagyobb volt mint Oroszorszáé. A jövendő király orosz és orosz rokonsága következtében Oroszország befolyása tulsulyra fog emelkedni, Oroszország pedig az a bán-kérdésben támaszt fog kapni.

A Matin így ír: Az átkos dinasztia kihalt s vele sirba szállottak Szerbia gyászos emlékei. Ez a magyarázata annak, hogy Belgrád zászlódsít elölt. A falakon megjelentek a gyilkosok kormányának hirdetményei és egész Szerbia ujjong. Szegény, sajnálatraméltó jövendő király!

A Gaulois és a Petit République hasonlóképpen a királyt és a királynét okozták balvégzetükért.

Mélin République szerint Ausztria-Magyarország és Oroszország közt olyan szoros és jó a viszony, hogy nem kell félni bonyodalmaktól. A legsajnálatraméltóbb az egész tragédiában Natália: egy szerencsétlen király özvegye és egy meggyilkolt király anyja.

Páris, június 12.

A République Française írja: Más országban olyan esemény, mint a belgrádi, nyugtalanságot idézhetett volna elő, de az osztrák-magyar monarchia és Oroszország viszonya oly barátságos jelenleg, hogy e réséről nem kell bonyodalmaktól tartani.

Róma, június 12.

Milanovic, az itteni szerb követ déli 12 órakor értesült a történekről egy szűkszavú táviratból. A sürgöny jelentete ugyan az új kormány megalakulását, de sem a Karagyorgyevics kikiáltásáról, sem pedig a dinasztia-változásról meg nem emlékezik. A követ erre átment Moris külügyminiszterhez és bejelentette neki az eseményeket, de a megalakult új kormányról nem tett hivatalosan jelentést, miután erre felhatalmazva nem volt. Itteni kormány- és udvari körökben nagy a konsternáció Karagyorgyevics proklamációja miatt, mert általában Mirko montenegrói horeoget vélték a trón várományosának. A városban az a hír is el volt terjedve, hogy Mirko herceg maga is áldozata lett a belgrádi eseményeknek, amit azonban később határozottan demantáltak. Oszasz politikai és udvari körökben azt hiszik, hogy Mirko herceg jelölése érdekében Oszaszország részéről nem fognak lépések történni és pedig azért nem, mert általában az a nézet, hogy Karagyorgyevicset Oroszország is, az osztrák-magyar monarchia is el fogja ismerni. Azonkívül Péter herceg Heléna királynénak sógora is, tehát az udvarhoz szintén közel áll.

Pétervár, június 12.

A szerb viszonyokról a Szvjet a következőket írja: Azon katonatisztek, akik a királynét meggyilkolták, nem voltak keresztény szlav harcok, hanem janicsárok. A szerb trón lépésői mindenkorra véresek maradnak. A következő uralkodót óvatosságra kell inteni. Ahol vér folyt, könnyű megcsuszamlani. Az említett lap Sándor királyban jó szlavót és nemes embert gyászol. A Novosti kiemeli: A megölt király hibái nem voltak elég ok arra, hogy őt, a királynét és a többieket oly tragikusan, áruló módon megöljék. Vértük az éghez kiált és nem fog boszúlatlanul maradni. Az ilyen bünök eltörölhetetlen nyomokat hagynak. A dolgok jobbrafordulása sem indokolja a véres tettet. A hatalmak Szerbia belügyeibe nem avatkozhatnak be, de bonyodalmak állhatnak be, amelyek Oroszországot és Ausztriát közbelépésre kényszeríthetnek. A Novoje Vremja felteszi, hogy a radikális párt egy kiváló képviselője sem volt részese e véres tetteknek. E feltevésre jogosít már az a körülmény is, hogy ezek távol voltak Szerbiától. Az elfolyt vért a gyilkosokra száll, nem pedig a szerbeknek Oroszországgal hitrokon néperre.

Apróságok.

Sándor király orvosa. A Karisbader Tageblatt egyik munkatársa beszélgetést folytatott Feliskoviccsal, Sándor király itt tartózkodó udvari orvosával, aki kijelentette, hogy alaplain a lapoknak az a híre, mintha őt megbízták volna, hogy Franzensbadban Draga királyné részére szállásról gondoskodjék. A király vagy királyné külföldi utazásáról egyáltalán nem volt szó. Hihetetlennek tartja, hogy Sándor király előtte volna Naumovic hadsegédet, aki állítólag a lemondási okiratot elője terjesztette, mert a királynak házlozójában nem volt rszrolvere és egyáltalán semmitéle tegyvere. Midőn 10 nappal ezelőt Belgrádból elutazott, a király jó egészségben volt. A királynak az volt a szándéka, hogy jövő évben Karlsbadba megy gyógyhasználatra.

Az egyetlen ellenség. A szerencsétlen Sándor király így nyilatkozott nemrég egy bécsi hírlapíró előtt: — Meg vagyok arról győződve, hogy a szerb nép zöme dinasztikus érzületű. Hazám politikai viszonyai támasztottak ugyan néha bizonyos ellenségeskedést, de ez nem volt tartós. Még Vladan Gyorgyevics pártjának a hivei is, aki házasságomban az én szerencsétlenségemet és az országét látták, lassankint közleledni kezdtek hozzám. Csak egyetlen ellenségem van, akit komolyan veszek s az Karagyorgyevics Péter. Hogy ez a trónkövetelő mily veszedelmet jelent rám nézve, az kitűnik az önálló Szerbia történetéből. — Felség, — mondá a hírlapíró — honnan kapja Karagyorgyevics a pénzt az agitációjáéhoz? — Honnan kapja? No ezt nem szükséges nyíltan kimondani...

Két jóslat. Sándor király meggyilkolását hetekkel ezelőt megjósolta két szomuambulista nő, az egyik Londonban, a másik Budapesten. Hihetetlen lenne ez az eset, ha komoly, előkelőj íérflak nem tanuskodnának mellette. A londoni esetet Mijatovic londoni szerb követ és meghatalmazott miniszter mondta el a Matin és a François levelezőinek. „Épp egy hónap előtt történt, — így szót Mijatovic — hogy egy este lén bemutatnak nekem egy hipnotikus álomban levő szomnambula nőt. Sándor királynak egy levele volt a zsebenben. Ezt a levelet a látóknó kezébe tettem. A nő nyomban rendkívül izgatott lett s elfojtott hangon olyan szavakat mondott, amiket akkor figyelemre sem méltattam.

— Ezt a fiatal királyt — így szót a nő — nemsokára meg fogják gyilkolni; vért látni, sok vért, éjjel és egy palotában és egy nőt, a királynét, szintén holtan a vérében...

A Budapesten történt jóslat nem kevésbé érdekes. Egy társaságban egy orvos neje szomnambolikus álomba merül s látomásokat lát. Elmondja, hogy lát egy sziklás hegyet, alötött egy sást, a sas fölött egy pajzsot, melybe egy vörös tőr volt beszúrva. A nő maga kérdezte, hogy mit jelent ez a kép? A válasz röviden ez volt:

— Nemsokára megölnék egy uralkodót.

Épp ugy, mint Mijatovic, ennek a társaságnak a tagjai sem tulajdonítottak akkor ennek a szomnambolikus jóslatnak jelentőséget; de nyomban eszébe jutott mindgyiknek, amit a szerb királyi pár meggyilkolásának híré meghallottak.

Sándor és Draga életbiztosítása. Sándor király a felesége javára tizmillió frankra akarta magát biztosítani, de nem talált intézelet, mely ebbe belemént volna. Végre a francia l'Urbaine társulattal egy nagy összegre biztosítási szerződést kötött s ezért negyedévi részletekben 30.000 frank fizetésére kötelezte magát. Három részletet fizetett, azután abbahagyta, miáltal a szerződés természetesen érvényét veszítette. Abbahagyta pedig vagy azért, mert pénzügyi kalamitásai nem engedték meg a nagy biztosítási díj fizetését vagy pedig azért, mert Belgrádban fenyegető hangon hányták a király szemére, hogy a feleségére ráparazolja minden pénzét akkor, amikor a tiszték nem kapnak fizetést. A király később ismét biztosítani akarta magát s cébóli egy megbízottja Párisban, Bécsben és Budapesten hazáit, de a társulatiok sehogysem voltak erre hajlandók.

Az utolsó ruhák. Draga királyné címére tegnap reggel fényes estélyi öltönyt küldtek, amelyet a királyné egy bécsi kereskedőcégnél rendelt azzal a megbízással, hogy a ruhának június 12-én este Zimonyban kell lennie. Az erre irányuló távirati rendelést pénteken kapta meg a bécsi oég. A távirati rendelést a királyné udvarhölgye, Weborné asszony írta alá.

ORSZÁGGYÜLÉS

Budapest, június 12.

A belgrádi királygyilkosság véres látománya nyomasztó hangulatot árasztott ma a magyar törvényhozás tanácskozására. Az obstrukció hétköznapi kötődéséi szüneteltek nehány nyegedőrára, amíg a borzalmas közelben lejátszódtott végzetragédia sötét árnyéka lebegett az aranynyal, márványfal ékes tereben. Zsufolt terem, zsufolt karzat is emelte a szenéria komor ünneplését és halalos némaság ütö meg a hideg félhomályba burkolt csarnokot, mikor Tallian Béla alelnök, a meggyilkolt utolsó Obrenovicus rokona, megtette szomorú jelentését. A némaságot csak néhány perc mulva törte meg az iszonyatnak és felháborodásnak minden oldalról felhangzó felkiáltása.

Azután rendre fölkeltek az ellenzéki pártok, hogy csatlakozzanak pártjuk nevében az elnöki nyilatkozathoz: a függetlenségi párt nevében Kossuth Ferenc, a néppárttól gróf Zichy János. A megilletődés csendje hallgatta őket is.

Am ezzel nem tért napirendre a Ház a véres esemény fölött, ami természetes is, mikor legközvetlenebb szomszédunkban forradalom forgatja fel az eddigi rendet, és kényszerítve vagyunk a változásnak politikai haterejét és jelentőségét is mérlegre vetni. Az ellenzék részéről ezt a feladatot Kossuth Ferencen kívül, aki rövid felszólalásában tapintatosan és abszolút tartózkodással utalt a rémes esemény politikai konzekvenciáira is, Rakovszky István és Lovász Márton vállalkoztak erre a feladatra és vállalkozásuknak mindenestre meg volt az az érdeme, hogy nyilatkozásra indította Szell Kálmánt, akinek azután alkalma volt erővel és mélységes judiciummal megjelölni azt az álláspontot, amely a magyar állam és a monarchia méltóságának, nemzetközi pozíciójának megfelel. Állásfoglalása, a mellett, hogy szigoruan megfelel az óvatosság és a tapintat követelményeinek, határozott, nyílt és hajszálnyira szabatos. Szemben azzal a halvérü fatalizmussal, amely a bécsi félhivatalos sajtóban visszatükröződik s amelynek az a tenorja, hogy Belgrádban most már rendben van minden, ugy,

amint van s hogy a mi monárkiánk beleavatkozzék a szerbek dolgába, arról szó se legyen: Széll Kálmán nemcsak mélyeséges megbotránkozásának adott kifejezést, hanem annak a kívánságának is, hogy Szerbia ne adjon okot eddigi Balkán-politikánk megváltoztatására. És egyuttal hangsúlyozta a kellő nyomatékkal, hogy az eseményeket éber figyelemmel kell kísérnünk és gondoskodni fogunk érdekeink védelméről minden eshetőséggel szemben. Ez az a hang volt, amelyet a magyar állam presztízse megkövetel s ez az energikus és mindenfelé jól érthető beszéd nyilván meg fogja tenni a hatását ott, ahol erre szükség van. A közvetlen hatása mindjárt az volt, hogy a belgrádi katasztrófa által provokált nézetváltás, a mellet, hogy közmelegnyugvást kellett minden oldalán, fölemelkedett arra a nivóra, amely nagyjelentőségű nemzetközi kérdések tárgyalásánál megkövetelendő.

Ezt a nívót nem is zavarta más, csak két szerencsétlen elszólás, a melynek kár volt el nem maradnia. Az egyiket Rakovszky István követte el, a ki helyénvalónak látta, hogy a többségi elvről szincerezéjen, az alkalomhoz egyáltalán nem illő célzásokat téve az uralkodóknak a népekhez való viszonyára. Ez a példalódzás igazán annyira hóbortos volt, hogy nem is érdemes vele vitára kelni, aminthogy a miniszterelnök, nagyon helyesen, nem is reagált rá. Ellenben nem hagyhatta és nem is hagyta szó nélkül Lovassy Mártonnak azt a kijelentését, hogy az, a mi Szerbiában történt, egyenesen megnyugtató, mert eddig ott minden bajnak az volt a kufjeje, hogy két dinasztia torzalkodott egymással és most már teljesen rendbejött a dolog, miután az egyik dinasztit kiirtották. Ez már nemcsak izléstelen és időtlen beszéd volt, hanem visszataszítón cinikus is, amelynek nem volt szabad visszautasítás nélkül maradnia. Konstatáljuk különben, hogy a szecessziós külpolitizálás az ellenzéken is erős visszatetszéssel találkozott.

A mindenképpen érdekes külügyi vita után Kecskeméthy Ferenc zökkentette vissza a Házat az obstrukciós hangulatba, hosszasan, üresen és unalmasan felve a pénzügyminiszternek a *sđjővédek* ügyében adott válaszára. Teljes tájékoztatással felépített vádjait már a multkor összetörte Lukács László, akinek ma sem volt nehezebb dolga, mint tegnapié, mert Kecskeméthy nem tudta meggyengíteni egyetlen argumentumát sem. A mai szőváltás után is csak ismételtük, amit erről a dolgról már a minap megirtunk. A sőlárásítás ügyének mostani berendezése teljes eredménnyel állotta ki a próbát. A Ház nagy többséggel adott igazat ennek az álláspontunknak, midőn név szerint — persze, hogy név szerint — szavazván, 124 szavazattal 52 ellen tudomásul vette a pénzügyminiszter választát. A szabadelvűpártól Sándor Pál a tudomásulvétel ellen szavazott, amit persze az ellenzék éljenzéssel honorált.

Miután még a multkor felmerült *Gajári-Holló* ügy elnöki nyilatkozattal elintéződött, Láng Lajos válaszolt Szalay Lászlónak az ipartestületi békeltető-bizottságok alapszabályai dolgában tett interpellációjára. Az interpelláló és a Ház is tudomásul vette a választ.

A képviselőház ülése június 12-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Tallian Béla.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László pénzügyminiszter, báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter, Ploss Sándor igazságügyminiszter, Wassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, Láng Lajos kereskedelemügyi miniszter, Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter, Cséh Ervin horvát-szlavon-dalmát tárcanélküli miniszter.

Az ülés első tárgya volt a képviselőház nyilatkozata a belgrádi mészárszlóról.

Elnök: T. ház! (Halljuk! Halljuk!) Közvetlen szomszédságunkban megdöbbentő, eredményeiben ma még kiszámíthatatlan, minden emberi érzést mélyen érintő megrendítő vérengzés történt. Ugyanis megölték saját katonáit I. Sándor szerb királyt és vele együtt kiltották egész családát. (Felkiáltások: Gyálaszt! Utálát!) Az Obrenovicok családja hazánkban mindenkor meleg barátja, királyunknak és a monárkiának hű szövetségese volt, tagjai pedig mindenkor törekedtek a szomszédos jó viszony fenntartására. A magyar parlament, mellőzve a katonai torradalom borzalmas, végtelenszerű részének érintését, megvagyok győződve, hogy egyhangulag és mély sajnálattal,

fájdalmas érzését kívánja ezen borzasztó vérengzés megtörténte felett kifejezni. (Helyeslés.) Egy értelembe vannak ut. Ház. őszinte baráti érzületből erőd fellegasunkban a szerb nemzet jóváírát, valamint abban az óhajtásban, hogy a nemzetnek sikerülend súlyos válságából kibontakozva békés fejlődését biztos alapokra jektetni. (Altalanos helyeslés.)

Kosuth Ferenc: T. Ház! (Halljuk! Halljuk!) Humanitás szempontjából teljes mérvben hozzájárulok az elnöki kijelentéshez. (Helyeslés.) Magam és pártom részéről kifejezem borzalmamat a fölött a gyilkosság fölött, mely meg egy nő életét sem kímélte meg. (Felkiáltások jobboldalt: Utálát!) Véleményünk az, hogy időelőtti lenne bármely politikai vonatkozást csatolni az elnöki kijelentéshez. (Altalanos élnék helyeslés.) Erre bizonyosan lesz mód és alkalom később, midőn a helyzet tisztábban jog állni eldőtünk; jelenleg legyen elég a magyar képviselőház egyhangú kijelentése. (Altalanos helyeslés.)

Gróf Zichy János: T. Ház! Magam és pártom nevében csak azt akarom ez alkalommal kijelenteni, hogy teljes mérvben hozzájárulok azon előterjesztéshez, amelyet a Ház igen tisztelt elnöke tett. (Helyeslés.)

Széll Kálmán: T. Ház! A kormány nevében is hozzájárulok azokhoz az enunciaciókhoz, amelyek az imént elhangzottak. Mindnyáján a rémtetnek hatása alatt állunk meg. Az ember azt híné, hogy ma, a civilizáció korában, ilyen borzadályok nem történhetnek meg. (Ugy van! Ugy van!) A következesek, amelyeket e rémtet magával hozhat, komolyak és kiszámíthatatlanok lehetnek. Én ma csak arra szoritkozom, hogy kijelentsem, hogy a magam részéről is teljes mértékben osztom azt a mély sajnálatot, azt a megütközést és megbotránkozást a felett a rémségek felett, amelyek közvetlen szomszédságunkban történtek. (Altalanos helyeslés.)

Elnök: Azt hiszem, t. Ház, kimondhatom mint a Ház egyhangú határozatát, hogy az elnök előterjesztése elogadatik. (Altalanos helyeslés.) Ezt tehát határozatalky kimondom. (Helyeslés.)

Rakovszky István: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk! a néppárt.) Azon rémtet, mely tegnapi az ünnepi csendet megzavarta, a történelemnek legvéresebb lapjain felemlelt események között is pártját ritkítja. Nem veheti senkisé a politikustól rossz néven, hogy mély részvétérzésével a szerencsétlen áldozatok irányában kifejezést ad; de nem veheti rossz néven azt sem, ha ennek az emberi érzésnek kifejezése után az országos érdekek szem előtt tartva. tájékozásért fordul azokhoz a tényezőkhöz, amelyek annak megadására hivatva vannak és amelyek e tájékozást megadni kötelesek, értem ez alatt a kormányt. A szomszédos Szerbia királyát és királynéját; egy forradalom megfosztotta trónjától és életétől; családtagjait és bizalmasait sorából számosan megölték; egy u kormány létesült anélkül, hogy erről hivatalos és alapos információk lennének. Nem tudjuk e tragikus eset kihatását a monárkiára és Magyarországra nézve megítélni. Bizonytalanságban vagyunk aziránt, vajjon tisztán forradalommal állunk-e szemben, amely a nép elégtelenségéből eredt, vagy más-hová terjednek-e ennek szálai, máshonnan indultak-e ki, szóval nem rejti-e ez az eset nagy konflagráció csíráit önmagában; nem tudjuk ennek előzményeit, nem tudjuk mi a célja. Ennekölgva azzal a kéréssel fordulok a t. miniszterelnök urhoz, hogy méltóztassék minket tájékoztatni:

először az esetről, amennyiben hozzá hivatalos jelentések jutottak;

másodsor: arról, bírnak-e ezek az események kihatással, és ha bírnak, minő ez a kihatás a monárkiára és Szerbia közötti innálló viszonyra;

harmadsor: bír-e kihatással a köztünk és Oroszország között levő viszonyra és kiterjednek-e az ugynevezett 1897-diki pétérvári megbeszélések, amelyekre a t. külügyminiszter ur a legutóbbi expozéjában hivatkozott, ezekre az eshetőségekre is;

és utóljára: történetek-e intézkedések arra az esetre, ha a szerbiai események komolyabb alakot ölténeek, és ha történetek, mily természetűek ezek?

Mikor e kérdéseket a t. miniszterelnök urhoz intézem. belátom, hogy mivel oly rohamosan állott szemünk elé ez esemény, a t. miniszterelnök ur talán minden egyes kérdésre felelet ebban a pillanatban nem adhat. En ezzel csak jelezni kívántam, hogy a magyar országgyűlés is éber figyelemmel kíséri azokat a dolgokat, amelyek a legközelebbi szomszédságban történeek. (Helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon) És amennyiben a t. miniszterelnök ur hivatalos adatok alapján már ma nyilatkozhatik, köszönettel venném; amennyiben nem képes erre, elvárjuk tőle, hogy legközelebb ezekre a kérdésekre nyilatkozzon íg. Szándékosan választottam a felsőolalt isly formáját, nem pedig az interpelláció formáját, mert szem előtt tartottam ezt az eshetőséget és nem akartam a t. Háznak idő előtt való határozatát provokálni. (Helyeslés.) Egy tanulságot is akarok ebből a gyászos és tragikus esetből levonni. (Halljuk!) a szélsőbaloldalon.) Egy tanulságot a kormányokra nézve. (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Barabás Béla: Az uralkodókra!

Rakovszky István: Azt t. i., hogy az uralkodók és a nemzetek közre nem emeljenek mesterséges válsálat. (Élnék helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) E válsálatok okai annak, hogy az uralkodók és a kormányok nem látják oly tisztán a nemzetek szükségleteit, nem érzik oly melegen a nemzet érzelmét. (Igaz! a baloldalon.) Láttuk a szomszéd Szerbiában, hogy ott a legnagyobb tökélyre fejlesztették a többség elvét... (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Hosszas mozgás.

Moizár Jenő: Egy szál ellenzéki sem volt!

Rakovszky István:... és dacára ennek, ez mégsem volt képes az országot ettől a gyászos tra-

gikumtól megmenteni. Ily viszonyok csak arra alkalmasak, hogy az országban két osztályba soroztassanak a polgárok; (Igaz! a baloldalon.) azokra, akik a kormányt támogatják és közelebb állnak a hatalomhoz és a kirkól egy balvélem azt hirdeti, hogy közelebb állnak az uralkodó szívéhez; és egy másik osztályra, amely mindig kizárva és száműzötten van ettől a megiőtől, aminek a következménye az, hogy ha válságos pillanatok érkezenek el, akkor nem lehet egyaránt számitani egyenlő szőretre, egyenlő odaadásra, egyenlő lelkesedésre. Ez a nagy tanulság és szomorú pillanatban én erre is bátor voltam a t. Ház figyelmét felhívni. (Élnék helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Polonyi Géza: Nem a többség, hanem a nemzeti akarat a fő!

Thaly Kálmán: Az a tanulság, hogy ne bizzanak a katonaságban!

Barabás Béla: A nemzetben kell bízni! A népek szeretete kell, nem a katonaság! (Zaj.)

Elnök: Csendet kérek. t. Ház!

Lovassy Márton: T. Ház! Azok után, amelyek itt ennek az ügynek a humanizmusra vonatkozó oldalára elmondattak, nekem nyilatkoznom felesleges, azokhoz hozzátenni válnom, azokból elvenni válnom nincs. De egyet kell értenem Rakovszky István előttem szőlőt t. képviselőtársammal abban, hogy e dolog következményeinek itt a magyar képviselőház előtt ki kell deríteniök azért, hogy megjelölésnek ne legyen kitve az ország. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ma leginkább arra kell szűt fektetnünk, hogy a mi külügyi kormányzatunk ezekkel a megdöbbentő eseményekkel szemben milyen álláspontot foglal el. Már eddig is a saját útján megjelentek bizonyos nyilatkozatok, amelyekre okunk van hinni, hogy azok a külügyi kormányt a nézetét fejezik ki. E nyilatkozat szerint a külügyi kormány, ha híven tejezi ki e nyilatkozat a külügyi kormány nézeteit, amiben kételkedni okunk nincs, a szerb trónra most a Karagyorgyevics-dinasztit tartja hivatónak és e dinaszt a hivatalának tartja az ország erkölcsi restaurációjáról gondoskodni. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Felkiáltások: Szép kezdődik! Azt mondja: (Ulvassa.) Miután a belgrádi büntet által az Obrenovic-ház oly borzasztó véget ért, nincs okunk kitagást tenni a kérdés természet megoldása ellen, amely előtt az ország most áll. Nekem be kell vallanom, hogy a külügyi kormányt az az állásfoglalása alkalmas arra, hogy bennünket megnyugvással töltősen el, mert azt látjuk belőle, hogy a külügyi kormányzat nem szándékozik ezt az esetet elhamarkodott beavatkozáss tárgyázni tenni, sőt tovább megyek, jó néven vennök az igen t. magyar kormánytól, ha hivatalos uton is, itt a Ház színe előtt megerősítene azt, amit a külügyi kormány nézete gyantán a félhivatalos közléseim kifejez. Figyelembe kell vennünk azt, hogy bármilyen borzalmas esemény az, amiről itt szó van, ez az esemény Szerbiát és a szerb népet megnyugvással töltötte el. (Zaj.) Magában véve az a tény, hogy Szerbiának megszűnik az a százados szerencsétlensége, hogy két dinasztiaja volt, amelyek folyton vetélkedtek egymással, amelyek folyton egymás ellen törtek, hogy ez az áldatlan állapot megszűnt, már ez is bizonyos tekintetben kilátást nyújt arra, hogy Szerbia ezentul inkább a konszolidáció útján fog haladni. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) A mi beavatkozásunk Szerbiának e jobboldalról kilátásait megzavarja, konflagrációkat idézne elő és bennünk is oly konflagrációkba keverne, amelyekből a kilábolás ma még igazán beláthatatlan. (Igaz! Ugy van! a baloldalon.) Tény az, hogy a szerb nép ugyszólván a katasztróia első óráiban hozzájárult ehhez a változáshoz. (Mozgás.)

Pohler Győző: Azt mondják!

Lovassy Márton: Nekünk magyaroknak arra kell törekednünk, hogy barátokat szerezzünk ne pedig ellenségeket. (Mozgás.) mert ellenségeink vannak számosan eddig is. (Nagy mozgás és elintmondások a jobboldalon és a szélsőbaloldalon.)

Pohler Győző: Kőszönöm az orgyilkos Karagyorgyevics barátot!

Lovassy Márton: Eppen magyar részről tartanám ezt veszedelmesnek, ha magyar részről indulna ki az az impulzus, hogy egy népek szabad elhatározása és a maga sorsáról való gondoskodása megakadályoztassék. (Mozgás és zaj a jobboldalon.) Főkiáltások: Szép elhatározás! Nagyon szép elhatározás!

Elnök: Csendet kérek, méltóztassanak a szőnőket meghallgatni.

Lovassy Márton: Még azt is veszedelmesnek tartanám, ha a jelen esettel szemben feltűnő különleges intézkedéseket tenne a külügyi hivatal, mert egy felzaklatott ország ezt könnyen félreérthetné és könnyen fenygetésnek vehetné azokat s ez azután a két ország közti egyetértés és rokonszen megzavarására vezetne. En azt hiszem, hogy ebben a Házban mindenki egyetért velem abban, hogy a magyar képviselőház óhaja abban kulminál, hogy e véres esemény árán Szerbia most már a nyugodt fejlődés konszolidáció útjára, a magyar nemzettel a békés egyetértés és a szomszédos barátságunk alapjára lépjen. Ezeket kívántam részemről elmondani. (Helyeslés a baloldalon.) Zaj és mozgás a jobboldalon és a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Csendet kérek; a miniszterelnök kíván szőlni.

Széll Kálmán: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Habár nem interpelláció alakjában hozták szőnyegre az előttem szőlt t. képviselő urak, ugy Rakovszky István, mint Lovassy Márton képviselő urak e kérdést, mégis indítatra érzem magamat ezen felszólalásokat pár meggyezéssel kísélni. (Halljuk! Halljuk!) Én óhajtottam volna, hogy a képviselőház szoritkozzék ma egyszerűen azon általános sajnálatnak, megütközésnek és mélyeséges megbotránkozás-

nek kifejezésére (Élénk helyeslés a jobboldalon és a szélsőbaloldalon.), amelynek méltó hangot adott a Ház igen t. elnöke, Kossuth Ferenc t. barátom, Zichy János t. barátom és talán én is. Nem tartom helyesnek, hogy ma, mikor egyebet sem tudunk, csupán annak a rémületes eseménynek történéseit ismerjük, de még azt sem biztosan, csak a tényt tudjuk (Igaz! Ugy van! jobboldal.), hogy akkor már politikai vonatkozások fűződjenek oly eseményhez, melytől lelkünk elborzad. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon és a szélsőbaloldalon.) Ezért én nem tudok egyetérténi azzal a modorral, hogy úgy mondjam, azzal a módszerrel, azzal a faggal, amelyvel előttem szólott Lovászy Márton t. képviselő ur a kérdést tárgyalta, aki már ennek a rémséges tetnek politikai következtését konkrét alakban fejtegette, mint ahogy talán magában Belgrádban történt. Ezt nem tartom admissibilisnek, nem tartom helyesnek, mert csak ellentétre vezethet. (Helyeslés a jobboldalon) és semmi irányban sem felel meg annak a tételnek, hogy különösen mikor nemzetközi viszonylatról, külföldön történt sajnálatos rémtettéről van szó, nem szabad semmi irányban preokkupálódni, semmi irányban állásfoglalólag nyilatkozni. (Élénk helyeslés a jobboldalon) amíg annak az eseménynek következtetése ki nem alakulnak és országunkra és monarchiánkra való esetleges kihatásuk nem mérlegelhető. (Helyeslés a jobboldalon.) És azért, mert ez a nézetem és nem tudom helyeselni azt a felszólalást, amelyet Lovászy Márton képviselő ur tett rövidre foghatom az azokra való válaszomat, amiket Rakovszky t. képviselő ur tőlem kérdezett, aki — és ebben egészen elvált Lovászy képviselő ur módszerétől — csak a kérdéseket vetett föl, de hozzátette, hogy az ezekre való választ, vagy ezeknek diszkusszióját minden állásfoglalás nélkül inkább halasztani is jónak látja. Ez helyes és korrekt álláspont. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Ezzel szemben kénytelen vagyok kijelenteni, hogy bővebb felvilágosításokkal azokon túl, amiket a sürgönyök halmaza tartalmaz, amiket azonban egészen precize ellenőrizni sem a közvéleménynek, sem a kormányknak nincs lehetőségében; mondom, ezen hírek lösegen kívül bővebb, hitelesebb felvilágosításokkal nem szolgálhatok. Ez természetes is. Ott, magának a tetnek színhelyén annak hatása alatt áll mindenki és így még nagyon verifikálандó az érkező hírek, ami majd a tényállás a maga egész hűségében konstátálható lesz.

Ami a második kérdést illeti, vajon hiszem-e vagy gondolom-e, hogy ez a rémos esemény nem fog-e változást előidézni a köztünk és Szerb-, valamint köztünk és Oroszország közti viszonyban; ezek olyan dolgok, amelyekre ma precize mással nem felelhetek, mint azzal, hogy óhajtom és remélem, hogy nem. (Helyeslés.) De addig, míg a viszonyok és fejlemények, amelyek ennek a rémséges eseménynek következményeképp előállhatnak, ki nem alakulnak, addig, míg nem tudjuk, micsoda helyzettel áll szemben a monarchia a délkéleti szomszédságban, addig erről véleményt alkotni nagyon felületes és nagyon elhamarkodott dolog volna. (Általános helyeslés.) És Rakovszky t. képviselőúrnak igen helyeslem azon felfogását, hogy időt ad a kormányknak arra, hogy ebben a kérdésben nyilatkozzék. Ma még csak általános vonatkozásokban lehetne nyilatkoznom, amelyek pedig nem sok értékűek volnának.

Egészben véve azonban szükségesnek látom kijelenteni azt, hogy remélem, hogy lehetséges lesz, — habár nagyon komolyan tartom ezt az eseményt és kiszámíthatatlannak tartom következtetéseit is, amelyek előállhatnak (Ugy van! a jobboldalon.) de remélem, hogy nem fognak olyan fejlemények előállni, amelyek miatt azt a politikát, amelyet mi a Balkánon, a szomszédságunkban lévő államokkal szemben eddig folytattunk, megváltoztatni volnánk kénytelenek. (Általános helyeslés.) Remélem, hogy ezt a politikát lehetséges lesz fenntartani, amár ki kell jelentenem, hogy minden váratlan, be nem látható is ma kiszámíthatatlan eseménynel szemben első kötelességünk a mi érdekeinket, a monarchiánkat és Magyarországnak érdekeit éber figyelemmel kísérni. (Általános helyeslés.) és minden mozzanatot szemmel tartani, nemcsak a maga genezisében, hanem következtéseiben is, — érdekeinket teljes erőből megóvhatjuk.

Ez az, amit ebben a kérdésben előzetesen is kötelességemnek tartottam elmondani. (Általános helyeslés.)

(A sóhivatalok ügye.)

Keoskeméthy Ferenc: Kijelenti, hogy interpellációjához az impulzust nem hirtápló vette, hanem szakérővilágosították fel a kérdéssel. Azért jelenti ki ezt, hogy ő nem eszköze s áldozata semmiféle bosszúálló manővernek. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Csodálkozik, hogy a miniszter nem vett alkalmat magának már régen arra, hogy tájékoztassa a Házat. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A miniszter leckéztető modorban felelt. Ő felvilágosítást és adatokat

kért, de nem kapott. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A miniszter arra nem felelt, hogy miért szünteti be tömegesen a sóhivatalokat. Csak arról szól, hogy tizenkettőt bezárt, de a 42 sóhivatal többi részéről semmit sem szól. Az államtitkár közlényebb volt és kijelentette, hogy a többiek beszüntetése is terve van véve. Ennek be kell következnie. A só árát leszállította a máramarosi vezérügynökségre. Mikor arra rájött a másik cég, hogy a másiknak van sóhitele, az is szerzett és leszállította a só árát 80—85 forinttal. Mielőtt a konzorcium megkezdte volna működését, addig a sóhivatal 10—15 kocsi sómegrendelést kapott, ma csak egyet, vagy ennyit se kap. Ma már bátran be lehetne szüntetni ezt a hivatalt. Ezt a miniszter sem tagadhatja. Közreműködött a sófogyasztás leszállítására az a konkurrencia is, amelyet a miniszter táplál. Ezután is arra fog ez az ügynökség törekedni, hogy az összes sószállítás a kezében központossájon. Itt egy intézmény létező vagy nemlétező van szó. A miniszternek nincs joga, hogy állami törvényhözess által szervezett intézményt saját szakállára beszüntessen. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) (Második kérdésére törvényre hivatkozik a miniszter. Bizományi szövegekről van a törvényben szó, nem pedig egy vezérügynökségről, amelynek üzelele kiterjed az egész országra. Nincs a törvényben meg a sómonopólium csirája. A miniszter új intézményt szervezett, amely sóvezérügynökségnek nevezi magát, vagy állami kedvezményt élvez, amely az állami sóhivatalokkal is konkurrenciát folytat, amely az eddigi szabályok ellenére megkapta az iparsó előállításának és szállításának jogát. Az iparsóra a miniszter monopóliumot adott ennek a társaságnak, tehát megvan a monopólium. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ez a monopólium mind teljesebbé lesz. A sószállítás nagyrészt ezé a cégé, a Kereskedelmi Részvénytársaság ügynöksége. Kéri, hogy az aktákat tegye le a miniszter a Ház asztalára. (Helyeslés a szélsőbaloldalon és a pártjaron.) Felolvas egy levelet annak bizonyosságul, hogy milyen föltűnő protekciónban részesül a Kereskedelmi Részvénytársaság. Nem lehet megengedni, hogy a miniszter saját számára intézkedjék. Nem veszi tudomásul a választ, kéri az irományok betervezését s kéri indítványának napirendre tűzését. Több világosságot kér. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Lukács László: T. képviselőhöz! Igazán sajnálom, hogy a t. képviselőhöznek becses türelmét ebben az ügyben még egyszer kénytelen vagyok igénybe venni. Nem is azért teszem, mintha azon beszéd által, a melyet az imént hallottunk, amelyre a t. képviselő úrnak körülbelül 48 órai ideje volt kérésülni, megerősítve látnám azokat a bizonyítékokat, amelyekre álláspontom helyessége mellett a múltkor felhozni szerencsém volt, hanem szöveket tisztán azért, hogy hallgatásom által ne adjak tápot annak a felfogásnak, mintha elfogadnám vagy helyeselném azokat, vagy nem tudnék azokra válaszolni, a miket a t. képviselő ur felhozott.

Várady Károly: Tegye le a szerződést!

Pozsgay Miklós: Tegye le az adatokat a Ház asztalára!

Bartha Miklós: Tessék bizonyítékot adni (Zaj.)
Lukács László: En bizonyítottam mindent okmányokkal, hivatalos adatokkal, amelyekhez mindenki hozzáférhet méltóztatásuk csak fáradságot venni magának és akkor aztán méltóztatásuk itélni.

Pozsgay Miklós: Itt veszünk magunknak fáradságot. Budára nem járunk! (Nagy zaj a jobboldalon.)

Ballagi Géza: A közügyért annyit meg lehet tenni! (Nagy zaj.)

Elnök: Csendet kérek, t. képviselő urak! jobbról és balról egyaránt! (Élénk helyeslés jobbról.)

Lukács László: T. képviselőhöz! Ez a része a Háznak a legnagyobb türelemmel hallgatta Keoskeméthy képviselő úrnak választát, azt hiszem, nem méltánytalan az a kérdés, hogy igen rövid időre méltóztatásuk türelmükkel megajándékozzák, (Helyeslés a jobboldalon.) ígerek, hogy nem fogok visszaélni a t. képviselőhöz becses türelmével. (Halljuk! Halljuk! jobboldal.) A t. képviselő ur azon kezd, hogy ő nem hirtáplókból merítette azokat, amiket itt felsorolt, hanem szakérővilágosított. Hát ez bizonyos mértékig megnyugtató volna rém nézve...

Keoskeméthy Ferenc: Nem azt mondtam!

Lukács László: ... mindazonáltal a szakérővilágosított tudomását merítette, szintén tévedhetnek és a jelen esetben amint a tapasztalat bizonyítja, csakugyan tévedtek, mert minden elölgulatlan bíráló, aki fáradságot vesz magának arra, hogy összehasonlítsa az én beszédemet azokkal, amiket a t. képviselő ur interpellációjában, valamint mai beszédében is elmondott, meg fog győződni arról, hogy mai beszédével egyetlegety tétel sem volt képes megerősíteni az én válaszonak a t. képviselő ur.

Pozsgay Miklós: Eléggé megerősíteni majd a részvénytársaság osztalékának emelkedése! (Zaj a jobboldalon.)

Elnök: Csendet kérek. Ne méltóztatásuk közbeszólni!

Lukács László: Ami azt illeti, hogy a képviselő ur igen kis véleményrel van az én pénzügyminiszteri működéséről, ez rém nézve mindenesetre nagyon sajnálatos... (Zaj) és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Aktákat lássunk! Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Pozsgay Miklós: Tegye le az irásokat! (Zaj.)

Sztréyer Alfréd: Vádolni és meg nem hallgatni nem tisztességes dolog! (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Kubik Béla: Mi nem tisztességes?

Sztréyer Alfréd: Ha vádolnak és meg nem hallgatják a védelmet. (Folytonos nagy zaj és mozgás a szélsőbaloldalon.)

Pozsgay Miklós: Az nem tisztességes, hogy elhallgatják és önök az elhallgatást pártolják. (Nagy zaj.)

Kubik Béla: Az ország doigaiban tisztán kell hogy lássunk! (Zaj.)

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak! (Folytonos zaj.)

Horváth Gyula: Ne magát dicsérje itt, hanem mondja meg, hogy hogy történt! (Nagy zaj a jobboldalon.)

Gabányi Miklós: Ráér a dícséret!
Pozsgay Miklós: Mi nem szoktunk tisztességtelen dolgokra belevaatozni! (Nagy zaj a jobboldalon.) Nem mi vádoltunk, hanem az egész ország! (Nagy zaj és mozgás a jobboldalon.)

Ballagi Géza: Már megint az ország! Mindig az ország!

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak!

Keoskeméthy Ferenc: Az a tisztesség, hogy tegye le az aktákat ide!

Pozsgay Miklós: Mindig csak arra hivatkoznak, hogy a többség így akarja! (Nagy zaj a jobboldalon.)

Elnök: Pozsgay képviselő urat kérem, ne méltóztatásuk a szónokot folyton zavarni. (Helyeslés a jobboldalon.)

Pozsgay Miklós: Még ebben is már a többség lesz a mérvadó, hogy a piszkos dolgokat eltakarják! (Nagy zaj és mozgás a jobboldalon.)

Elnök: Pozsgay képviselő urat, ha folytatja a közbeszólását, kénytelen leszek rendreutasítani. (Helyeslés a jobboldalon.)

Lukács László: Ismétlem, hogy nagyon sajnálatos rém nézve, hogy a t. képviselő ur az én finanszminiszteri működésemről rossz véleményrel van, de ez egyáltalában nem döntő. Ebben a konkrét kérdésben nem az a döntő, vajon az én működésem helyes-e, vagy nem helyes, hanem az a döntő, hogy ez a konkrét eset helyesen történt-e vagy nem? (Helyeslés a jobboldalon.)

A t. képviselő ur azt mondja, hogy midőn interpellált, nem vindikált magának csalhatatlanságot, szerényen kérdezett és felvilágosítást kért. Legyen meggyőződve a t. képviselő ur, hogy ha ebben a keretben maradt volna interpellációjával, akkor talán én is más hangon adtam volna meg a választ, de, bocsánatot kérek, aki elővassa az interpellációt, az igazat fog nekem adni abban, hogy annak minden mondata vad, gyanusítás és hogy a t. képviselő ur elítélt és gyanusított, mielőtt a tényeket ismerté volna. (Folytonos zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Miért titkoloznak! Lássuk az aktákat! Felkiáltások jobboldal: Rendre! Rendre!)

Kubik Béla: Az irást követeljük! Tiszta vizet! Az irást kell letenni! (Folytonos zaj a jobb- és a szélsőbaloldalon.) Az irásról beszéljen!

Pozsgay Miklós: Tisztázza magát a vádak alól! (Halljuk! Halljuk! Elnök többször csendet.)

Lukács László: A t. képviselő ur azután ismét sorra veszi az interpellációjában joglat összes kérdéseket, amelyekre nézve én a választ már megadtam. Újból kérdezi, hogy hány adóhivatal megszüntetése van ki átsában, most, dacára annak, hogy egész világosan és határozottan megmondtam, hogy 42 közül 12-nek van kiállításba helyezve a megszüntetése, ennél világosabb választ a t. képviselő úrnak nem adhattam. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Ezzel azonban a t. képviselő ur nincsen megnyugtató, mert azt mondja, hogy nincsen törvényes alapja a beszüntetésnek, dacára annak, hogy felolvastam a törvénynek világos rendelkezését, amely expressis verbis felhatalmazta a pénzügyminisztert a szákszerűséggel vált sóhivatalok megszüntetésére. (Folytonos zaj és közbeszólások a szélsőbaloldalon. Felkiáltások jobboldal: Rendre! Rendre! Egy hang a szélsőbaloldalon: A Ház asztalára kell letenni az iratokat!)

Pozsgay Miklós: Mikor a törvényt hozták, nem tudták, hogy ilyen pénzügyminiszter lesz! (Nagy zaj a jobboldalon. Felkiáltások: Rendre! Rendre!)

Elnök (csendet): Csendet, t. képviselő urak, ne méltóztatásuk mindig közbeszólásokkal a szónokot zavarni!

Kubik Béla: Gajary zavarja! (Derűltetés a szélsőbaloldalon.)

Gajary Géza: Most az egyszer tévedett a képviselő ur! (Folytonos zaj.)

Elnök (csendet): Kérem a képviselő urakat, méltóztatásuk nyugodtan meghallgatni a szónokot. (Folytonos zaj.) Csendet kérek, t. képviselő urak!

Kubik Béla: Hol van az irás! (Folytonos zaj.)

Pozsgay Miklós: Le kell tenni az aktákat! (Zaj a szélsőbaloldalon és a pártjaron.)

Elnök: Csendet kérek t. képviselő urak, különben kénytelen leszek a közbeszólókat megnevezni. (Halljuk! Halljuk!)

Lukács László: Ha a törvény világos rendelkezése nem imponál a képviselő úrnak, akkor azt nagyon sajnálom, de ennél erősebb argumentummal nem szolgálhatok. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Azután átér a t. képviselő ur a második kérdésre, hogy minő alapon létesítettem a bizományos szövegeket, és azt mondja, hogy az ő felfogása szerint az alatt, ami a törvényben foglaltatik, a törvény bizonyos szűkebbkörű válatokat értett. Hogy miből meríti a t. képviselő ur ezt a felfogását, hogy miért éppen szűkebb körű és miért nem tágabb körű vállalatokat értett a törvény, azt ismét nem magyarázta meg, ebbeli felfogásának tehát, nézetem szerint, semmiféle alapja nincsen. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Azután rém akarja bizonyítani a képviselő ur, hogy én eltitkoltam a valóságot az iparsóra nézve. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Csak az aktákat titkoltam el!) mert azt mondtam, hogy nincsen monopólium. Bocsánatot kérek, midőn én monopóliumról beszéltem, azt nem az iparsóra, hanem az emberi használatra szánt sóra vonatkoztattam és erre nézve állítottam, hogy nincsen monopólium. Azt nem tagadtam soha és a hivatalos jelentésben a képviselőhöznek hivatalosan tudomására hoztam, hogy az iparsóra nézve a denaturálásnak és a kiszolgáltatásnak egy kézen való való ésszpontosságát ismertettem megengedtem; megengedtem pedig azért, mert az állami

ellenőrzést másképpen hatályosan gyakorolni nem lehet, ennél a kérdésnél pedig az állami ellenőrzésen fordul meg minden. (Zaj a szélsőbaloldalon. Elnök cseppet) ezt pedig csak így lehet helyesen kezelni és így lehet a közönséget megóvni attól, hogy tulságos árgyak által lehetetlenül né tések az iparsó fogyasztása, amint az eddigi gyakorlat szerint történt. Azután, dacára annak, hogy bebizonyítottam már a mullok, hogy áremelkedésről pedig egyáltalában nincsen szó és nem lehet szó, a t. képviselő ur ismét visszatért erre és állítja, hogy van áremelkedés, de elmulasztja bizonyítani. Ismét hivatkozik szakértőkre. De a szakértőkre való hivatkozás nem elégséges, ha valamin állít, be is kell bizonyítani. (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hát bizonyít!)

Poszgay Miklós: Mutassa be az aktákat. Mi bizonyítottuk az ő ártatlanságát? Nekünk kötelességből bizonyítani? (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Kubik Béla: Hol van az akta? (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.)

Fülöp Béla: Mindenki megnézheti!

Endrey Gyula: Oda kell tenni az asztalra. Csak ha leteszik, akkor látjuk, hogy nem pakliztak-e? (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök: (Cseppet.) Csendet kérek, tisztelt képviselő urak!

Lukács László: Visszalát azután a képviselő ur a hivatalnokok kérdésére, habár részletesen kifejtetem, hogy a hivatalnokokkal szemben a törvény és a szolgálati szabályok szerint járunk el s hogy abból, ha valaki más hivatali állásra helyeztetik át, mikor ha 6 hivatala feloszlatatik, ránevez bátrány nem származhatik, mert hiszen megemlítettem, hogy az a differencia, amely korábbi és későbbi fizetése között van, abban az esetben, ha az illető alacsonyabb fizetési osztályba jut, megadatik személyi pótlék alakjában. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Poszgay Miklós: Legközelebb majd a trafikot átjuttasszuk valakinek a kezére!

Elnök: (cseppet.) Csendet kérek, ne mőltóztatásnak állandóan közbeszélj.

Lukács László: Ami végre az akták előterjesztését illeti, erre nézve volt szerencsém kijelenteni, hogy tisztán formai okok tartanak vissza attól, mert ha egy esetben a miniszter a Ház határozata nélkül egy képviselő egyoldalú... (Zajos helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj és ellentmondás a szélsőbaloldalon.)

Poszgay Miklós: Az egész oldal kéri!

Kubik Béla: A jobboldal nem kéri! Persze, azoknak nem kell világosság soha!

Polczner Jenő: Az igazság kéri! (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon. Elnök cseppet.)

Leszta Gyula: A saját érdeke követeli!

Poszgay Miklós: A földmivélsügyi miniszter merete letenni az aktákat, ugy-e!

Elnök: Kérem Poszgay képviselő urat, szíveskedj nyugodtan meghallgatni a szónokot, mert különben kénytelen leszek őt rendeltatítani.

Lukács László: En nem a saját érdekem szerint járok el, hanem az ország érdeke szerint... (Elnök tetszés a jobboldalon.)

Endrey Gyula: Nagyon jó kiszólás!

Lukács László:... és határozottan állítom, hogy az adminisztrációra nézve a legnagyobb bajok és veszélyek származtatának abból, hogyha itt az a praxis fogadtatnék el, hogy egyes képviselő kívánságára az akták a Ház asztalára tétessenek le... (Elnök helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Elnök cseppet.)

Bartha Miklós: Mi titkolnivaló van rajta?

Endrey Gyula: Ennek a dolognak szaga van! Olet! Büzkli. (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Csendet kérek, t. képviselő urak!

Lukács László:... azonban, hogy itt nincsen semmi titkolni való, azt talán bebizonyítottam azzal (Hajjuk! Hajjuk!) a jobboldalon, hogy késznek jelentkeztem úgy az interpelláló, valamint bármely képviselő urnak bármikor rendelkezésre bocsátani az összes aktákat, sőt, ha a képviselőház kívánja, azokat a Ház asztalára is letenni. (Felkiáltások a jobboldalon: Nohát, mi kell egyéb? Mindenki megnézheti. Zaj. Elnök cseppet.)

Kubik Béla: De hát oly messze van az a pénzügyminisztérium... (Zaj a jobboldalon és felkiáltások: Hajjuk a miniszter!) Elnök: Csendet kérek.

Lukács László: Az interpelláló képviselő ur azzal végezte beszédét, hogy csak az akták előterjesztésével lehet véget vetni a sutogásoknak és a gyanúsításoknak, amelyek e tekintetben fennforognak. (Zaj a szélsőbaloldalon. Hajjuk! Hajjuk a jobboldalon.) En, t. képviselőház, arra kérek minden egyes képviselő urat, aki ilyen sutogást hall, vagy aki ön-maga gyanakodik, méltóztatásuk egészen nyíltan és határozottan megjelölni, mire gyanakszik, miben gyanakszik? Méltóztatásuk határozottan felvetni a kérdést! (Helyeslés a jobboldalon. Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Rakovszky István: Az érdekelt cégek elállásukért pénzt kaptak! (Nagy mozgás és zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások a jobboldalon: Kitél? Nagy zaj. Elnök cseppet.)

Kubik Béla: A miniszterre gyanakszunk, az biztos! (Nagy zaj és mozgás a jobboldalon. Elnök többször cseppet.)

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak.

Lukács László: A leghatározottabban kijelentem, hogy az államtól semmitféle óg nem kapott semmi az előlásért. (Helyeslés a jobboldalon.) Ismétlem, t. képviselőház, (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) ha van valaki ellen gyanu, méltóztatásuk azt egész határozottan és világosan formulázva előadni, (Nagy zaj a jobb- és baloldalon.) mert burkolt alakban gyanúsítani a parlamenti tisztességgel nem fér össze. (Elnök helyeslés a jobboldalon. Folytonos nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Horváth Gyula: A pénzügyminiszteri palotát ki építi?

Keocakeméthy Ferenc nem veszi tudomásul a választ.

Elnök jelenti, hogy 20-nál több képviselő névszerint szavazat kér. Ez elrendeli.

A Ház 124 szavazattal 52 ellen tudomásul vette a pénzügyminiszter választát.

(Elintéztett incidens.)

Elnök jelenti, hogy Holló Lajos előtte kijelentette, miszerint a neki imputált s Gajáry Gézára vonatkozó kifejezést nem mondotta.

Gajáry Géza tudomásul veszi az elnök kijelentését.

(A jövő ülés napirendje.)

Elnök javasolja, hogy a holnapi ülés napirendjére Sebess Dénes a mai ülésről elmaradt indítványának sürögés indokolása, továbbá kérvények tárgyalása, végül a miniszterelnök jelentésének folytatálagos tárgyalása tüzessenek ki.

A Ház az elnök javaslatához hozzájárult.

(A kereskedelemügyi miniszter válasza.)

Láng Lajos Szalay László képviselő ur 1903. április 4-ikén a következő interpellációt intézte a kereskedelemügyi és belügyi m. k. miniszterekhez: (Halljuk! Halljuk!) „Mint hogy az 1848. XVII. törvények 141-ik §-a alapján szervezett iparügyi békítőbizottságoknak a volt földmivéls-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter által a belügyminiszter hozzájárulásával jóváhagyott alapszabályai az ezen békítőbizottságok elő utalt és általuk hatósági hatáskörben elintézendő ügyekben az ügyvédi képviselők kizárják; minthogy ezen alapszabályoknak emez intézkedése és az ennek alapján kifejtődött gyakorlat az 1874. évi törvények 28. §-ával határozott ellenében áll s az ügyvédi működés szabadságát törvényellenesen korlátozza és megsérti; szándékoznak-e az iparügyi békítőbizottságok alapszabályainak ezen törvényellenes rendelkezését megváltoztatni és ezáltal a törvény tekintélyét, a törvény uralmát és az ügyvédi működés szabadságát helyreállítani.”

T. Ház, erre az interpellációra van szerencsém a következőkben válaszolni: 1886. évben kiadott az akkori földmivéls-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter által egy rendelet, illetőleg helybenhagyott általa az iparügyi békítőbizottságok az intézkedés, amely szerint — a rendelet 14. §-a szól így — ily vitás ügyekben az ügyvédi vagy más megbízott által való képviselet csak az esetben engedtetik meg, ha az illető fél a megjelenésben elháríthatatlan akadályok által van gátolva, vagy a saját érdekeinek megvédésére képtelen. Ez a 14. szakaszban foglalt szöveg adott főkértésére alkalmas és tényleg az ügyvédi képviseletet nem igen vették igénybe. Annak, hogy akkor ez a szöveg állapotától meg és ez az értelem adott, az az oka, hogy abból indultak ki, hogy azok a békítőbizottságok tulajdonképpen autonóm testületek, amelyekben a munkásoknak és munkaadóknak, a tanoncoknak stb. a munkaviszonyból vagy tanviszonyból eredő vitás ügyek vagy a munkaerő és munkás közötti szerződési viszony felbontása következtében előállható kártérítési peres igények szabályoztatnak és ezért az a fellogás kapott lábra, hogy az illető értekezlet intézkék ezt el maguk között. Másrészt azonban kénytelen vagyok elismerni, hogy ez ellenkezik az 1874. XXXIV. törvényeknek azon intézkedésével, amelyre az interpelláló képviselő ur is hivatkozik. Azért érintkezésbe tévén magamat a belügyminiszterrel és igazságügyminiszterrel, ennek a kérdésnek olyan értelmezését rendeltem el, amely mellett teljesen késégen kívül helyezendők az, hogy az ipari békítőbizottságok előtt is helye van minden esetben az ügyvédi képviseletnek. Természetesen a képviseletnek csak akkor lehet helye, ha az a felek maguk kívánják. Minthogy azonban bizonyos esetekben a felek megjelenése kívánatos, ezért a feleket a képviselő megjelenése nem oldja fel ezen kötelezettség alól. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: A bíróság-nál sem!) kivéve, ha az a fél személyesen nem jelenhet meg valamely igazolt okból. vagy ha ügyeit személyesen képviselni nem képes. Így, azt hiszem, eleget tettem a törvénynek és az igen t. képviselő ur kívánságának is. Kérem a t. Házat, méltóztatásuk válasszomat tudomásul venni. (Általános helyeslés.)

Szalay László s a Ház tudomásul vették a választ.

Elnök az ülést két órákor bezárta.

BELFÖLD

Minisztertanács. Félhivatalosan jelentik, hogy ma tartották meg az e heti minisztertanácsot.

A képviselőház pénzügyi bizottsága ma déli 12 órákor Falk Miksa elnöke alatt ülést tartott, melynek egyedül tárgyat a legközelebbi munkarend megállapítása képezte. **Elnök** figyelmezteti a bizottságot, hogy a javaslatoknak egész halmasa lett e bizottsághoz utasítva és emellogva kötelességének tartja; fölvetni azt a kérdést, vajjon mikor szándékozik ezen javaslatokat tárgyalni. Rövid vita után, melynek Kossuth Ferenc, Rakovszky István, Berzeviczy Albert és Barta Ödön vettek részt, a bizottság azt határozta, hogy miután az általa már régebben a képviselőházhoz betérjesztett jelentései ott még nem lettek letárgyalva, a még elintézetlen ügyekkel egyelőre ne foglalkozzék. kivéve azt az esetet, hogy egyik

vagy másik szakminiszter egyik vagy másik előterjesztésnek gyorsabb letárgyalását kívánná, minden esetre pedig, minthogy előreláthatólag a kormány néhány nap múlva a kvótatörvényt fogja a Ház elé terjesztetni, a pénzügyi bizottság ez utóbbi törvényjavaslat tárgyalása céljából a jövő héten ülést fog tartani.

Az obstrukció ellen. Nagyenyedről jelentik:

Alsófehérvármegye ma Zejk főispán elnöke alatt rendkívüli közgyűlést tartott. A közgyűlés a választmány javaslata alapján tízszeres többséggel az obstrukciót elítélte és a kormány iránt bizalmát fejezte ki.

Nagyvárad város mai közgyűlése egyhangulag elhatározta, hogy az obstrukció ellen feliratot intéz a képviselőházhoz.

A nórádi választás dolgában az alább következő kommuniké közlésére kérték fel lapunkat: A nórádi választás eredményének tárgyalásánál a sajtó egy része olyan következtetéseket vont le, amelyeket az igazság érdekében helyre kell igazítanunk. Nem kívánunk a szabadelvűrti jelölés történetére tüzetesen visszatérni, de a legfőkézettabban meg kell cáfolnunk minden oly állítást, mely a szabadelvűrti egyik jelöltének, Szontagh Antalnak visszalépésével a pártegység érdekében hozott nehéz áldozattal egyebet kíván szüngerálni. Szontagh Antal jelöltségét a kerület szabadelvűrtjének előkelő tényezői és széles rétegei melegen óhajtották, egyben ki is fejezték azt a meggyőződésüket, hogy a párt csakis az ő lobogója alatt győzhet. Maga Szontagh Antal csakis a szabadelvűrt nórádmegyei hivatalos vezérletének egyenes felkérésére lépett vissza s ez elhatározására kizárólag az említett tényezőknek ama határozott kijelentése birta rá, hogy ezzel nemcsak a pártegységét menti meg, hanem a győzelmet is biztosítja. Az, hogy a jóslat nem vált be, nem a Szontagh Antal lelkismeretét terheli.

Gáncsvetés Bécsen át.

Budapest, június 12.

Azok a tendenciák, amelyek a szabadelvűrt párt agrárius és volt nemzeti párti csoportjában lappanganak, egyre érthetőbb módon jelentkeznek. A minap közöltük a *Hasánk* szeretőreméltó fejtegetéseit, most pedig egy bécsi lap hasábjain szöval meg az a bizonyos irányzat, amely a volt nemzeti párt soraiban látja a szabadítót, aki az országot a válságból kiveteti. A tudósítást nyilvánvalóan gyanazok a körök inspirálták, amelyek nemrégben hazafurulásnak bélyegezték az Apponyi-féle tizenkét pontnak egy másik bécsi lapban való közlését, de semmi kifogásolni valót sem látnak abban, ha ők maguk lansziroznak az osztrák sajtóban nekik kedves dolgokat.

A Budapestről származó és különösen jól informált részről származtatott tudósítás, mely a *Die Zeit* tegnapi számában jelent meg, *miniszterválságról* beszél, s ezt azzal okolja meg, hogy Széll Kálmán végre maga is belátja, hogy a passzív rezisztencia politikája dugába dőlt és pedig maga a kormánypárt döntötte meg, amelynek nagy része kompromisszumot kíván, másik része pedig az erőszakos rendszabályoknak csinál propagandát. Ezzel szemben kénytelenek vagyunk konstatálni, hogy a szabadelvűrt túlnyomó többsége ma is rendületlenül helyesli a passzív rezisztenciát, az erőszakos rendszabályokat pedig senkisémm kívánja, még gróf Tisza István sem, akit ama bizonyos oldalról első sorban szeretnek az erőszak politikájának hívűl feltüntetni, aki azonban teljes lojalitással támogatja Széll Kálmánt.

A legilletékesebb forrásból cáfolja meg azután a bécsi lap azt a híresztelést, hogy gróf Apponyi Albert az elnöki állástól megválni és a szabadelvűrtből kilépni szándékozik; konstatálja, hogy gróf Apponyi éppen ellenkezőleg, bennmarad a pártban, „hogy a régi rendszer visszatérését meg-husítsa”. Hozzáteszi, hogy Apponyi és barátai számitanak ebben gróf Andrássy támogatására és reménylik, hogy a válság Széll miniszterelnök végleges visszalépése nélkül megoldható lesz. Világosabban szöval, ez azt jelenti, hogy Széll Kálmánt rá akarnak bírni arra, hogy politikai komédiát játszózzék, hogy beadja a lemondását és azután újra vállalkozzék kormányalakításra. Erre csak az a megjegyzésünk, hogy Széll Kálmán sem ilyen, sem más komédiára nem kapható és hogy mikor lépjen vissza, meg hogyan lépjen vissza, arra nézve csak a saját lelkismeretétől, politikai érzékétől,

hazafiai belátásától vár utasítást, de semmiesetre sem a bécsi laptól vagy sugalmazóitól.

Van a bécsi lap cikkében még egy kis intimitás arról, hogy a szélsőbal már a szerdai ülésen készült megkezdeni a technikai obstrukciókat és attól csak Apponyi közbelépésére állott el. Hogy ebből mi igaz, azt a bécsi újság forrása jobban tudhatja, mint mi, de hogy mi nem igaz, azt mi tudjuk jobban. Arról ugyanis, hogy gróf Apponyi Albert igyekezett-e az ellenzékét a technikai obstrukció megkezdésétől visszatartani, lehet hiteles értesülés, de viszont nekünk arról van egészen hiteles értesülésünk, hogy a szélsőbalnak eszéágában sem volt sem szerdán, sem ma, a technikai obstrukciót megkezdeni.

Szó van azután a cikkben természetesen a *súlyról* is, s ezzel kapcsolatban megjegyzni a tudósítást, hogy az ügy, amelynek tisztasága nincs minden kétség felül, csak azért mérgesedett el mégis, mert Lukács Lászlóban látja az ellenzék Széll utódját és az ettől való félelemre vezetendők vissza az ügy tárgyalásának kinos jelenetét. Arról már írtunk és most is megírjuk más helyen, hogy ez az ügy mennyire tiszta és mennyire felül áll minden kétségen; itt csak azt jegyezzük meg, hogy mindenesetre különös, ha egy tudósítás, amely ujjal mutat rá a maga kormányparti forrására, a kormány egy tagját ilyen nyílt gyanúsítással illeti. A célnak eléggé átlátszó. És teljesen világossá válik, ha a nyomban utána következő passzust nézzük, amely látható céllal arról beszél, hogy Széll Kálmán utódjának — akit, hogy hol kell keresni, eléggé sejteti a sorok közt — könnyű lesz kompromisszumot kötnie, mert az ellenzék nem fog teljesíthetetlen követelésekkel lépni, amint ezt vezetői a legutóbbi folytatott bizalmas megbeszélések rendjén ki-jelentették. Nem tudjuk, hogy kicsodák és hogy miféle bizalmas megbeszéléseket folytattak az ellenzék vezetőivel, de azt határozottan állíthatjuk, hogy a kormány vagy a szabadelpárt részéről senkinek sem kapott meghatalmazást arra, hogy az ellenzékkel tárgyaljon. Ha mégis folyt a kompromisszum-tárgyalások, azt az illetők csakis a saját szakállukra folytathatták és hogy milyen céllal, azt nem akarjuk firtatni. Mondanunk sem kell, hogy a szabadelpárt semmiféle ilyes diskurál-gatások tartalmát nem tartaná magára nézve kö-lendőnek.

Ennyit a bécsi lap tendenciózus cikkére, amely szinte hivalkodva mondja magát kormány-parti forrásból eredőnek.

A kvóta.

Budapest, június 12.

Az országos magyar kvóta-bizottság ma déli 1 óra-kor gróf Desseffy Aurél elnökelete alatt ülést tartott, amelyen a kormány részéről Széll Kálmán miniszter-elnök volt jelen.

Az elnök bemutatja az osztrák bizottság június 9-ikén és 10-ikén tartott ülésének jegyzőkönyvkivonatát, amely összegezi annak a vitának az eredményét, mely az osztrák bizottságban a magyar bizott-ság javaslatai felett folyt.

Lényege az, hogy az osztrák kvóta-bizottság egyhangúlag kijelenti, hogy a magyar kvóta-bizottság által javasoltnak hozott 1913. évi december hó 31-ig terjedő határidőhöz nem járulhat hozzá; hogy azonban a mindkét kvóta-bizottság által alkotmányos okok-ból élenkén óhajtott egyezség a kvóta-bizottságok között létrejöhessen, az osztrák bizottság 7 szavazattal 7 ellen az elnök döntése után hozott határozata alapján késnek nyilatkozik arra, hogy az 1899-ben megállapított és azóta változatlanul fenntartott 1909. december hó 31-ig terjedő határidőhöz hozzájáruljon. Ha a magyar bizottság ezt elfogadja, az osztrák kvóta-kül-döntés fel is hatalmazta elnökét és előadóját arra, hogy a megfelelő egyezséget a szokott módon meg-kesse, valamint arra is, hogy a kormányhoz inté-zendő előterjesztést is megtegyék.

Falk Miksa előadó figyelmezteti az országos bi-zottságot, hogy az osztrák bizottság közleményének legnagyobb része az osztrák elvi álláspont igazolásá-val foglalkozik. Az ezen fejtegetés tárgyát képező elvi differenciák nem újabb keletűek, hanem évek óta fenn-állanak és a két bizottság közt hosszú vita tárgyát képezték. anélkül, hogy a kölcsönös egyetértés helyre-állítása sikerült volna. Erre most sincs kilátás, de még akkor is, hogyha volna, ilyen kedvező eredmény csakis huzamos tárgyalások után volna elérhető. Iye-nekre azonban a jelen pillanat legkevésbé alkalmas, mert a jelenlegi kvótaárány érvénye június 30-án megszűnik és ha a két bizottság az új kvótának parlamenti uton való megállapítására legalább a fizikai lehetőséget meg akarja adni, a két bizottság közötti meg egyezségnek minél előbb létre kellene jönnie. Azt javasolja tehát, hogy a magyar bizottság az elmé-

leti vita folytatásától elállva és egyedül annak rövid kijelentésre szorítkozva, hogy a fennálló törvények értelmében a kvóta kérdése sem a kiegyezési kérdé-ssel, sem bármilyen más ügyvel kapcsolatba nem hozható. Joglalkozók azon egyetlen kérdéssel, amely közvetlen gyakorlati fontossággal bír, t. i. az újonnan kötéendő egyezmény tartamának kérdésével. E tekintetben az osztrák bizottság első határozata a jelenleg fenn-álló kvótát, tudniillik a 344 : 65-ös arányt csakis egy évre kívánta fenntartani, míg a magyar orsz. bizott-ság a jelenlegi kvótát 10 évre kívánta érvényben tartani. Az osztrák bizottság legújabb üzenetében elejt ugyan eredeti álláspontját, t. i. az egy évre meghosszabbítást, de a magyar bizottság által javaslatbáhozott 10 évi meghosszabbítást sem fogadja el, hanem a jelenlegi kvótát 6 évre, t. i. 1909. december 31-ig kívánja ér-vényben tartani. E javaslat nem telet ugyan meg azon ócnak, amelyet a magyar országos bizottság első javaslatánál szem előtt tartott de legalább megköze-líti azt és így az előadó nézete szerint ezen okból és hogy a két bizottság közötti egyezmény minél előbb létrejöhjön, azt javasolja, hogy az osztrák bizottság in-dítványa elfogadassék, amivel aztán a két bizottság közt a teljes egyetértés helyreáll.

Buzáth Ferenc hivatkozva az előző ülésekben ismételtent tett nyilatkozataira, nem járul hozzá az előadó indítványához.

Széll Kálmán miniszterelnök elfogadja az előadó indítványát és azt a bizottságnak elfogadásra ajánlja.

A bizottság Buzáth Ferenc kivételével egyhan-gulag elfogadta az előadó indítványát és felhatalmazta az elnököt és az előadót, hogy a magyar bizottság nevében az osztrák bizottsággal a következő egyez-ményt megkötthessék:

1. A közös költségekhez való hozzájárulási arány 1908 július 1-től 1909 december 31-ig állapít-atik meg.

2. Mindaddig, míg a monarchia két állama közt a vámügyek közössége fennáll, a vámjövődék tiszta jövedelme egy miként eddig, első sorban a közösügyi költségek fedezésére fordítatik és csakis az ezután még fennmaradó rész fedeztetik kvótaszerűen.

3. A közösügyi költségekhez való hozzájárulási arány úgy állapítatik meg, hogy a vámjövődelem levonása után még fennmaradó összegből a Magyar Szent Korona Országait 34/4, a birodalmi tanácsban képviselt királyságokat és országokat pedig 65/6% joga terhelni.

Azon a napon, amelyen a 3. pontban megje-lt új kvótakulcs alkalmazásra kerül, az 1870. IV. törvényoikk, amely a katonai határőrvidék címén fizetendő precipitumra vonatkozik, a két törvényhozás egybehangzó határozata alapján hatályon kívül helyeztetik.

A bizottság megbizta továbbá az elnököt és az előadót a kormányhoz benyújtandó jelenléti szerkesz-tésével és hitelesítésével is.

Ezzel befejezve a bizottság működése, Hege-düs Sándor indítványozza, hogy az elnöknek és az előadónak tárazozásukért a bizottság nevében közö-net mondassék.

A bizottság ehhez egyhangulag hozzájárul, amire az elnök az ülést és ezzel a bizottság működé-sét befejezettnek nyilvánítja.

KÜLFÖLD

Az olasz kabinet lemondása. Az éjjel érkezett táviratok szerint az olasz kormány lemond-ott. A szélsőbal, melyre a kabinet egy része számított tudvalevőleg Franchetti indítványára szavazott, tegnapelőtt, mely vizsgálatot követelt a panamával való tengerészeti miniszter ügyé-ben; az alkotmányhü radikálisok pedig tartózk-odtak a szavazástól. Ily körülmények közt Giolitti belügyminiszter elengedhetetlennek tartotta a kabinetváltságot. Ez ügyben ma minisztertanács is volt, amely a szavazás által teremtett parla-menti helyzetet vitatta meg.

A kormány lemondásáról a következő táv-iratokat kaptuk:

Róma, június 12.

A Capitale jelenti: Giolitti belügyminiszter azon nézeten van, hogy a képviselőház e hó 10-iki szavazása szerint a kormány nem számíthat kom-pakt többségre és a kabinet helyzete tarthatatlan. Ezért a miniszterelnökkel írásban közölte lemond-ását. A miniszterelnök egybehívta a miniszter-tanácsot, amelyben elhatározták a lemondást.

Róma, június 12.

Délelőtt egyórai minisztertanács volt, amely a parlamenti helyzettel foglalkozott.

Róma, június 12.

A lapok jelentése szerint a ma délelőtt tar-tott minisztertanács elhatározta a lemondást.

Róma, június 12.

Giolitti belügyminiszter Zanardelli miniszter-elnökhez levelet intézett, amelyben kitéjt a kamara e hó 10-iki szavazása által teremtett parlamenti hely-zetet és beadja lemondását, mert nem számíthat többé a liberális-radikális párt támogatására. Zanardelli mi-

nisztertanácsot hívott egybe, amelyvel közölte Giolitti lemondását. Ez megerősítette lemondását és kérte kollé-gáit, hogy fogadják azt el. A minisztertanács nem hozott határozatot és holnap reggel ismét egybegyűl. A király délután érkezett Giolittival a parlamenti helyreül. Giolitti ragaszkodott lemondásához. Bettolo tengerészeti miniszter is kifejezte elhatározását, hogy lemond, hogy az ellene emelt vádak megdöntésénél szabadabb mozgása legyen. A Capitano Fracassa azt mondja, hogy ha Giolitti ragaszkodik lemondásához, az egész kormány le fog mondani.

HIREK

Temetések Belgrádban.

Aki A-t mond, mondjon B-t is. A B meg a C meg a D és a sok utánakövetkező betű nélkül tudniillik tisztára céltalan volna kimondani az A-t. Hol marad akkor az ABC, ami ebben a dologban a bevezetett egészet képviseli? Hogy csak kezdjünk és a befeje-zéshez ne jussunk el, azért nem érdemes rá-vállalkozni a kezdésre. S a kezdésnek nagy dolgokban megvannak a maga súlyos konze-kvenciái. Aki azokkal nem vet számot, az nem akcióra termett ember. S ha az első lépés brutális, annak kell lenni a többinek is. Ezzel harmóniát kap a brutalitás s ami a földolag, egy a célra törő, a maga sinjei közül ki nem lödithető olyan jacióvá válik, amibe nem vegyül az ellágyulás disszonanciája és amit éppen ezért komolyan muszáj venni. Nemcsak hogy: kell, hanem muszáj, ami két egészen külön dolog.

Mindzent nem én találtam ki. Tisztában van vele minden olyan ember, aki komolyan, illendő józansággal fogott bele valaha vala-mibe. Lett légyen az a valami akár egy ötven forint tőkével megindított kalandos vegyeskereskedés-vállalkozás is. S tudják a szerbek is, akik ezuttal a rideg disznó föl-hizlalásánál nagyobb vállalkozásba bocsát-koztak. Királyt öltek. Annnyira tudják, hogy az A-ra ma kimondták a B-t is. Érdekes és a brutalitásukhoz illendő stilszerű temetése-ket rendeztek. — Azaz hogy nem ma, hanem az éjjel. Sőtétben, bizonyosan egy-két fátyla fényénél, ami nem a temetés ideje. Tehát az történt, hogy az új, ugynevezett miniszté-rium, mert hát ha király nincs, hát miniszté-rium sincs, de hát mondjuk csak így: minisz-terium fölszedette a konak kertjéből az abla-kon kidobált hullákat s elrendelte az el-földelésüket. Egy aszony- meg egy férfi-hulláról van szó, akikről hitelesen megállapítható, hogy tegnapelőtt még Szerbia király-néje és királya voltak. Belecsapták őket va-lami hirtelen összeütött, feketére mázolt ko-porsóba s — elföldelték. Rendőrieg, hirtelen-nében, mint ahogy a közkörházakban meghalt vagyontalan beteggel szokás végezni. Egy-kettőre. Egy Obrenovic Sándor nevezetű egyén és neje eltakarítottat s az a rongy, hitvány és talán minden tömegeknél aljasab-b tömeg, amely még tegnapelőtt meghunyász-kodva kapta le a fejéről a sipkát, ha messzi-ről meglátta az udvari kocsit, ez alatt a fegyencet megillető temetés alatt duhajul ürvöltött az utakon annak az örmére, hogy leszakadt a nyakáról valaki, akinek a lábát nyalta tegnap. S hogy valaki más jön, aki-nek holnap nyálja a talpát.

S hogy az A betűre B-t kell mondani, annak a tanúsága a másik temetés. Az már aztán gyönyörű, olyasvalami, aminek a lát-ványosságában ritkán van része nemcsak a ciblinek, hanem a katonának is. Kivonult rá a helyőrség, ágyustól, mindenestül, meg a miniszteroviosok meg mindenféle újsütetű ál-lami méltóság s adtak nagy díszortizet, meg mindenféle megbecsülést a megboldogultnak, aki pedig minden emberi szempont értelmében a legközönségesebb hitvány fráterek egyike. Valaki, akire egy gyanutlan király rábízta az éj-jeli álmát, egy valami Naumovic nevezetű ezre-des, aki az alvó ember ajtaját dinamittal repesz-tette szét, hogy utat nyissou a gyilkosoknak. . .

S a dinamitnak véletlenül volt annyi tisztessége, hogy azt a minden becsületből kivetkőzött bitangot is megölte. — S ime, nemzeti hős lett belőle, akit az állam temet el s a kinek a koporsója mögött nem azt az akasztófát viszik, amire rászolgált, hanem nemzeti zászlókat — gyászba bonyolva. — Mert hát ahhoz már csak igazán nem fér szó, hogy ez az ur gazember volt. Katona, aki az őrizetere bizott hálószoba ajtaját robbantja föl. Becsületes ember, aki az esküje értelmében elvállalja a házőrző komondor kutya szerepét s utat nyit az emberleltre törő tolvajnak. — S ezt a piszkos eselédet ma eltemették olyan formán, mintha nemcsak becsületes ember lett volna, hanem a nemzet egyik kiválósága, valami a többi közül kimagasló csoda-fia Szerbiának.

Szertelenség a lehetetlenségig. Olyan összeleplezése a buta állatiasságnak a politikus hangulatkeltevel, amit, mi némileg normálisan élő emberek meg se értünk. S hogy mi ezt egy kicsit mosolyogva és nagyon undorodva fogadjuk, abba bele is fulladhat egyszer majd Szerbia. Hogy ki kapaszkodik a trónjára, az mindegy. Hogy ki marad le róla, az is mindegy. Mert ma már Európában csakugyan csak olyan nációknak van helye, amelyet valamilyest meg tud érteni a többi is.

(Ta)

Budapest június 12.

— **BUDAPESTI NAPLÓ.** Június 15-ikén uj előfizetés nyílik a Budapesti Napióra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatásuk a megújításról idejékorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessék tovább.

— **Erzsébet főhercegnő Bécsben.** Bécsből jelentik, hogy herceg Windischgrätz Ottó és neje, Erzsébet főhercegnő tegnap Levikéből Bécsbe érkeztek. Erzsébet főhercegnő betegségéből teljesen felépült és kitűnő szinben van. A Windischgrätz hercegi pár négy napig marad Bécsben s azután a herceg nejevel állandó tartózkodásra Prágába utazik.

— **A Yildiz-kioszk rejtelméi.** A hatalmas szultán álmatlan éjszakákat tölt május huszadika óta. Ez a dátum könnyen végetzetessé válhatott volna ő felségére, mert nagy veszedelemben forgott. Csak most pattant ki, hogy merénylőtől volt szó s a tettest is letartóztatták már, sőt úgy látszik, keleti szokás szerint már el is bánták vele. Ugy történt az eset, hogy a mondott éjjelen éjfélkorán, mikor a palotában már mindenki nyugalomba tért, a szultán hálószobáját őrző két katonára egyszerre valami különös ropogást hallott. A zaj a szultán hálószobájára felől jött, de a két katonára oda nem mert behatolni, mert tudták, hogy akkor veszve vannak. A szultán merénylőknek hitte volna őket és mindketőt bizonytalanul. Tudatták tehát a dolgot Ahmed bég kamarással, aki aznap inspekciós volt. Ez egy mellékajton belépett a szobába. Erre sűrű füst töltött ki a nyitra maradt ajtón és néhány butordarab már javában égett. A bég föllármázta a személyzetet, mire az elősiető katonáknak és orvosoknak nagynehezen sikerült eloltna a mindinkább veszélyessé váló tüzet. A szultán igen meg volt rémulve és követelte, hogy azonnal állítsák eljé a gyújtogatót. Észrevették ugyanis, hogy a tüzet készakarva idézték elő. A szoba közepén néhány égő fahasáb, egy sarokban pedig egy hordó borszepp állott. Ha csak pár perccel később érkeznek is, az egész palota menthetlenül a lángok martalékává lett volna. Szigorú vizsgálatot indítottak s egy Georgias nevű rendőrségi hivatalnokot gyanúsítanak a gyújtogatással, akinek lakásán házkutatást is tartottak, amely alkalmalomból föltette kompromittáló iratot találtak nála. Georgias természetesen rögtön letartóztatták és vizsgálati fogságba helyezték. Azóta nyomra vezetett s ki tudja, vajjon nem lakolt-e már azóta bűnéért. A Yildiz-kioszk belső ügyeinek elintézési módja nem igen szokott nyilvánosságra jutni.

— **Lujza hercegnő.** Münchenből jelentik, hogy a toszkánai nagyherceg ma délelőtt 11 órakor Salzburgon át odaérkezett s tovább utazott Lindaubá. A herceg találkozni fog ott leányával, Lujza hercegnővel s kibékül vele.

— **A berlini pestises beteg.** Berlinből jelentik, hogy annak a Marggraf apólonak állapota, aki a pestisben elhunyt Sachs orvost ápolta, még ma sem fordult jobbra. Hivatalosan jelentik, hogy toroknyálkájában ujából *pestisbacillusokat* konstata-

lak. Miután az apólo már a megfigyelt láztünetek fellépése előtt szigorúan el volt különítve, a betegség terjedésétől nem kell tartani.

— **Tisza Kálmáné alapítványa.** Páparól jelentik: Tisza Kálmáné férje emlékére, aki a dunántúli református egyházkerületnek 37 évig főgondnoka volt, férje egyéb alapítványai kiegészítéseként az egyházkerület pápai leánynevelő intézeténél 18.000 korona alapítványt tett, amelynek kamatai szegény leányok neveltetési költségeire fordítandók.

— **Harc a tüdővész ellen.** Az a harc, melyet a bécsi tüdővészellenes egyesület megindítani készült a tuberkulózis ellen, arányaiban valóban páratlan és megérdemli, hogy nálunk is mihamarabb követésre találjon. A bécsi egyesület nemcsak arra szorítkozik, hogy a tüdővész áldozatainak számát csökkentse, hanem azt tüzte ki akciója céljálul, hogy a tuberkulózist egyszerűen kiirtja Ausztriából és megszünteti a tüdővész terjedésének minden lehetőségét. Minden eddigi mozgalom, amely a tüdővész terjedése ellen irányult, egyes esetekben kitűnő szolgálatakat tett ugyan, de nem volt általános természetű védekezés. Most azt akarja a bécsi egyesület, hogy a tuberkulózist rendszeresen fojtja el és minden terjedési föltételét megszüntettesse. E célból segítőhelyeket állítanak föl, melyek nemcsak orvosi, egészségügyi szempontból, hanem gazdasági és szociális szempontból is dolgozni fognak. A szegénység és a szenny, a tuberkulózis két melegágya, elsősorban jön tekintetbe a meginduló küzdelemnél. A segítőhelyek, amelyeket a hatóságok támogatni fognak működésükben s amelyek összeköttetésbe lépnek a betegsegélyzőpénztárakkal, külön kutatókat fognak tartani, akik a kerületben előforduló minden tuberkulotikus esetet számon tartanak, utána járnak, gondoskodnak a kellő gyógykezelésről, a lakások tisztántartásáról, a környezet védelméről s emellett ügyelni fognak arra, hogy a segítés munkáját összhangba hozzák a betegek létföltelevel. Anyagi segítség, eléséget, gyógyszer, fertőtlenítő szerek és fehéreműt ingyen ad a segítőhely a szegényeknek. A főgondot a fiatalokba betegek védelmére fogja fordítani az egyesület s főleg arra fogja irányítani figyelmét, hogy az ifjúkoru betegeket elvonja a fertőzött környezetből. Erre a célra szolgálnak a napközi otthonok, munka- és játékhelyek és a szünidei gyermektelepek.

Valóban, némi jóakarattal ez az egyesület, amely egyébként már legközelebb megkezdte működését, kiszámíthatatlan áldást hozhat Bécs népére, amelynek ötven százaléka a tüdővész csiréit hordja magában. S ha nálunk Budapesten is elkészítenék ezt a pompás haditervet a tüdővészellenes erélyes hadjáratra, nem volnánk utáncók, csak okos védekezők.

— **A szerb dalosünnep.** A királygyilkosság előtt tudvalevűleg országos dalosünnep volt Belgrádban. Az ünnepségről ma rövid tudósítást kaptunk belgrádi levelezőnkől aki nem sejtette, hogy egy világesemény introdukciójáról ad számot a következőkben:

Belgrád ünnepi mámorban uszik. A dalosegyet ötvenéves jubileumát sikerült egy kis politikával összekövegni. Alkalmat a politizáláshoz ama dalegyesületek megjelenése adott, amelyek Magyarországból és Horvátországból átjöttek, hogy a szerbséggel való együvértözésnek érzését dokumentálják. De nemcsak hazánkból, hanem Boszniából és Dalmáciából is hozattak pár küldöttséget. Az itteni sajtó vezető helyen foglalkozik az összes szerbség küldöttségeinek megjelenésével. Így a *Stampa* a pánszerb oszme e kézzel fogható megnyilatkozását örömmel üdvözölve, hazafias örömmel látja a „szerbség valamennyi részéből a szerb Pionomán szerelt hazafiakat”, azon óhajának adva kifejezést, hogy ha előbb nem hát a belgrádi dalosegyet százéves jubileuma alkalmából minden szerb, minden szerb vidékből utatér nélkül jöhessen a jóvárosba. A közönség magatartása megfelel a lapok szerény kívánságainak és valahányszor egy idegenből jött szerb egyület elvonnul, tüntető zsvivózásban tört ki. A történelmi meneten a Szerbiát, a szerb eszmét és a szerb dalt személyesítő koszik körül leányok a különféle „szerb országok” címerével haladtak. A szerb himnusz nemcsak a királyi palota előtt, hanem a zeneversenyen is énekeltek és mi egyesületeink által — szóval kedves szomszédaink elemükben voltak...

Elemükben voltak... Dallal fojtották vérbe uralkodósaládjukat. A szörnyű éjszaka után aztán még hangosabb lón a dalolás s mulatozás...

— **Egy magyar főkonzal ünnepése.** A múlt hét elején — mint *New-Yorkból* írják — nagy megtisztelésben volt része *Dessewffy* Tamás new-yorki osztrák-magyar főkonzalnak. Az amerikai osztrák-magyar segély-egyesületek nagy bankettet rendeztek tiszteletére a Manhattan-szállóban. *Dessewffy* nagy érdemei vannak a magyar és osztrák kívándorlók sorsának föllendítése körül. Ő alapította meg az osztrák és magyar bevándorlók otthonát, amelyben a bevándorlók mindaddig kényelmes otthon taláhatnak, míg valami álláshoz nem juthatnak. A bankett mindvégig a legkelésőbb hangulatban folyt le. *Dr. Sonner* szép beszédben fejtekte ki, hogy az amerikaiak egy percig sincsenek kétségben az iránt hogy az összes bevándorlók között a magyarok és osztrákok járulnak hozzá leginkább az ameri-

kai jog tudomány, kereskedelem és ipar föllendítéséhez. Beszédjét *Ferenc József király életével* végezte. *Dr. Kaufmann* Roosevelt elnököt éltette. *Perczel*, a magyar segélyegylet elnöke pedig díszes emlékalbumot adott át az ünnepelt főkonzalnak, aki magyar, angol és német nyelven megatva mondott köszönetet.

— **Vécsey főhadnagy állapota.** *Vécsey* Ervin huszárfőhadnagy még mindig súlyos betegen fekszik a XVI. számú helyőrségi kórházban. A sebesült — aki legtöbbször eszméletlen állapotban van — Gömörly törzsorvos kezeli. Az orvosok remélik, hogy életben tarthatják *Vécseyt*, aki azonban egész életére megcsinyli a lövésokozta sérüléseket.

— **A regény kitépelt lapja.** Ugy tűnik fel az a két levél, amelyet ma hoz nyilvánosságra a szerencsétlen *Draga* királyné egy budapesti barátjáné, mint egy nagyon érdekes regényből kitépelt két lap. Még abból az időből, mikor nem tudjuk, hogyan fog csattanni a regény vége. A tegnapi véres csattanó után most kétszeresen érdekesek ezek a levelek, amelyek egy a fővárosban élő urnó birtokában vannak, aki *Draga* Masinál régebből jó barátságban volt, amely barátság akkor is fennmaradt, mikor *Draga* a trónrajtás előtt állott. S az alábbi két levél merő ellentéte annak a sok mendemondának, amely *Draga* Masin előéletéről és viselt dolgairól kiszivárgott. Ime az első levél:

Higgye el, kedves barátom, — írja *Masin* *Draga* — hogy kimondatalan nehéz helyzetben vagyok. A király kijelentette, hogy nélkülem nem tud és nem akar élni. Én pedig tudom, hogy csak bajba keverem őt, ha felesége leszek, mert hihetetlen módon intrikálnak ellenem az udvarnál. A legképtelenebb és legaljasabb híreket terjesztik fölém, hogy elidegenítsék tőlem. Ön tudja, kedves barátom, hogy boldogtalan életem mellett is megőriztem becsületemet! De, sajnos, ellenségeim tipornak és én ellenállhatatlan vágyat érzek, hogy visszaszajtsam őket. Ma még nem tudom, hogy mire határozom magamat, csak azt érzem, hogy Sándort szeretem és mély részvétellel vagyok irányában, mert olyan elhagyott és olyan szeretet nélküli é szegény. Irjon, kedves barátom, mert sokat adok az ön válaszára.

Es a jó barátom irt. Azt válaszolta, hogy *Draga* kövesse szive tanácsát. Boldogsága lebegjen szeme előtt s ha azt érheti, akkor másra ne hallgasson. *Draga* erre ismét válaszul imigyen:

Szeretett barátom! Határoztam! Felesége leszek Sándor szerb királynak, ha életembe kerül is. Nincs erőm ellentállani. A király kijelentette, hogy elpusztítja magát, ha nem leszek a felesége. Erős leszek — mondotta — végtelen erős leszek, ha azt tudom, hogy te állasz az oldalomon. Az egész világgal dacolok. A napokban éppen egy utamról tértem haza, mikor szobámban találtam Sándort aki az iróasztal fölött görnyedt és mélyen elmerülve irt valamit. Vártam egy darabig. A király hirtelen fölállott. Midőn megláttott engem, látható örömmel nyujtott át nekem egy iv papírt, melyre ezt a jellemző verset írta:

Zug az ár mögöttünk,
Zug az ár előttünk...
En szerelmesem!
De én ellentállok
És általkiáltok
A fergegenen.

Zug a nép mögöttünk,
Zug a nép előttünk.
Oly verses a szója...
Királyi a lelked,
S te vagy a szívemnek
Legméltóbb lakója.

Szegény, jó Sándorom! Ő nem nagy költő, de annál szeretőbb a szive. Királyné leszek azért, hogy védelmezem őt, akit a világon mindenki elhagyott. Aki népe között megértetlenül él. Ha ő gyenge, én erős leszek. Isten legyen velünk és imádkozzék ön is értünk. *Draga.*

Szegény Sasa, ő nem volt jó költő, hanem rossz király. Rosszul tanulta meg a királyosdít, amelynek sokszor fontos törvénye, hogy a szenvedő el kell nemulnia. A regénynek ezek a foszlányai pedig ujra mutatják, hogy a szerencsétlen a szívével akarta kormányozni nehezen hajlítható és legkevésbé szentimentális nemzetét.

— **Öngyilkos póstatásit.** *Aradról* táviratoznak: *Óvári* Frigyes póstatásit, aki ellen most a hivatalában tapasztalt szabálytalanságok miatt fegyelmi vizsgálatot indítottak és ő ezért hivataláról leküszönt, ma déiben a vértanúk vesztőhelyén agyonlőtte magát. Levelet hagyott hátra a rendőrségnek, amelyben azt írja, hogy a póstai igazságszolgáltatás hajította az öngyilkosságba. *Óvári* nős ember volt. Felesége Budapesten lakik.

— **Céllövéselt díjkiosztás.** A budapesti polgári lövészegegyesület által *Jászay* főherceg seülte-

napja hatvenedik évfordulója alkalmából rendezett díszünnepséget vasárnap, e hó 14-én délután öt órakor ér véget. Ez alkalmából ünnepélyes díktóziást, tiszteletet és tiszteletet rendez az egyesület.

— **Budapest a Rákóczi-ünnepen.** A székes-főváros tanácsa megbízta Foszt Károly tanácsnokot és dr. Havas Rezső kir. tanácsos, fővárosi bizottsági tagot, hogy az e hó 14-én Sátoraljaúj helyen rendezendő Rákóczi-ünnepen a fővárost képviselje. A külföldiek holnap indulnak, a magukkal viszik a székesfőváros díszes koszorúját, hogy Borsiban Rákóczi szülőházára helyezzék.

— **A bécsi technikusok Budapestén.** Tegnap este mintegy 50 bécsi szigorló mérnök és építész érkezett fővárosunkba Ulrich tanárral. A vendégek ma reggel Kozsák György és Luk József kir. mérnökökkel megtekintették a központi csatornaterveletet, majd a sertiésközvágányt és az Elevator épületét. Onnantól a központi városarankokba mentek át s azután az új műegyetem építkezését nézték Budán. Dében a Gelberthgyeget Ozigler György egyetemi tanár lényegesen előrelátott, mely után Haussmann tanár vezetésével a királyi palotát tekintették meg és ugyancsak megnézték a pénzügyminisztériumot a Mátyásteremmel és a Halászbástyát. Este a Margitszigeten *Alpár Ignác* műépítész vendégei voltak.

— **Pestmegye közigazgatási bizottsága** ma délelőtt ülést tartott. *Beniczky* Ferenc főispán elnöklése mellett. *Tóth* József pestmegyei kir. tanfelügyelő előterjesztésére a közigazgatási bizottság közönséget mond gróf *Csáky* Károly váci püspöknek, aki 200.000 koronát adományozott a váci e. m. iskolai épületek céljaira. Bejelentette még a tanfelügyelő, hogy május hónapban 35 községi és letelepítési iskola részvételével Pestmegyében államsegélyben. *Bárczy* László pénzügyigazgató jelentése és a folyó ügyek elintézése után az ülés véget ért.

— **Halálozás.** *Roth* Mór, volt esztergomi bor- és gabonakereskedő, váci magánzó, a szabadságharc tüzeirakodója, e hónap 11-én 76 éves korában a Rókus-kórházban meghalt. Az elhunytat özvegyén, Hannie leányán és menyein kívül négy fia: *Róna* Arnold a budapest-erzsébetvárosi bank titkára, *Róna* Lipót biztosítótársasági főtisztviselő, *Roth* Simon fővárosi tanító és *Révész* Béla hírlapíró siratja. A halottat vasárnap délelőtt 10 órakor temetik a Rákóczi-keresztúri izraelita temető halottsházájából.

— **Erney** József szül. Kammermayer Helén, Erney József nemzeti zenedirektor fia, június 9-ikén meghalt St. Ruprechtben, élete 57-ik évében. A temetés ma délután 1/2 órakor lesz, a Kerespesi-úti temető halottsházájából.

— **Kuzma** János Gyula kereskedő tegnap este 6 óra körül elhunyt. A megboldogultat holnap délután kiskéri örök nyugalomra az Aranykő-útra 2. sz. alatt levő gyászszobából.

— **Ügytilkos közjogiesség.** Ma dében az Akadémia kapujában szíven lötte magát egy ismeretlen, uriasan öltözött ember és meghalt. A rendőrség megállapította, hogy az ügytilkos *Karácsonyi* Kálmán közjogiesség, aki *Jakabb* Géza újpesti irodájában dolgozott. *Jakabb* *Karácsonyi* ellen csalásért és okirat-hamisításért feljelentést tett. Valószínű, hogy *Karácsonyi* emiatt lett ügytilkos. Leveleiben arra kéri a rendőrséget, hogy *Miskolc*on lakó szülőit értesítsék haláláról. Az ügytilkos edesapja *Miskolc*on tekintélyes ügyvéd. *Karácsonyi* Kálmán másfél évvel ezelőtt kötözött *Galle* Mária-hoz, a Bezerédj-utca 10. szám alá. Tegnap reggel kézbesítő járt nála s ezután nagyon izgatott lett s elhalványodott. Szobaasszonyának felült a viselkedése s azt kérdezte tőle mi, bántja.

— **Semmi.** Nem jelentkeztem a katonaságnál s ezért keresnek.

— **Ezzel** távozott hazulról s csak éjjel egy órakor tért vissza. Ma reggel már hét órakor távozott s dében elkövette végzetes tettét. Az apján kívül értesítette a rendőrség dr. *Karácsonyi* Kálmán budapesti ügyvédét is, akinek az Üllői-úton van irodája s aki a temetéséről is gondoskodni fog.

— **Házasság.** *Szerdahelyi* *Keserű* József m. kir. honvédfőhadnagy e hó 9-ikén délelőtt 9 órakor tartotta esküvőjét a kálvintéri evangélikus református templomban *Wadter* Antal kőbányai vezérigazgató leányával, *Herminnel*. A násznép sorában jelen voltak az első honvédegyalogezred tisztjei, élükön *Fabritius* ezredparancsnokkal, *Weber* és *Percezel* őrnagyokkal. Esküvő után lényeg nászalkoma volt a Hungária-szálló éttermében.

— **Acél** József dombrádi bérő június 16-ikán tartja esküvőjét *Rosenbluth* Ilonka kisasszonnyal *Debrözenben*.

— **Halálos villámcsapások.** A fővám fölött ma délután nagy zivatar vonult végig. A villám e közben többször lecsapott és két halottja van a zivatarnak. A 6-ik vartüzérezred kaszárnyájában egy *Falkovics* nevű tüzérezredes, aki őrségen állt, agyonütötte a villám s az őrszobába is kétszer beütött, ott azonban senkiben sem tett kárt. — A másik villámcsapás a régi kőbányai várnál történt. Itt egy *Mészáros* Károly nevű 55 éves munkást sújtott agyon a villám, halottosát bevitték az orvostani intézet bonctermébe.

(C) **Csax** kőszvény ellen pártalan a Zoltán-élekenős. Ára 2 korona. Zoltán gyógytárában, Budapest, V., Szabadság-tér.

(X) **D. Férre-szódavízgek Kertész Tódornál.**

Merénylet királyunk ellen.

Budapest, június 12.

A belgrádi mézárálás okozta izgatottságot a délutáni órákban újabb rémes hírek fokozták a fővárosban. Féltet óra tájt az a megdöbbentő telefonhír jött Bécsből, hogy *őreg királyunk ellen merényletet követtek el.* A hír szállt tovább és a merénylet borzalmas részleteivel iszonyatot keltezt mindenütt; nemcsak a különkiadásokkal rohangant a rikkancsok és mire beállt az est, már mindenki tudta, hogy egy örült ember csakugyan rárontott egy bottal királyunkra, de jó királyunknak semmi baja sem esett. Az elméjében megháborodott merénylő még csak közel sem férközhett a király kocsijához, mert idejekorán lefogták. A hűséges magyar nép, amely oly példátlanul ragaszkodik őreg királyához, szívből örönd, hogy a rémes híresztelések egy elmeháborodott ember vagdakozására szugorodnak össze, de biztos ítéletével nem tulajdoníthat semmi komolyságot az egész esetnek, annál kevésbé lehet politikai merényletről szó. E monárkia népeit sokszor szenvedélyes küzdelmek választják el egymástól, de e küzdelmek hullámai nem érinthetik azt a magas piederstelt, amelyen királyunk nemes s feleköt alakja áll.

A bécsi eseményről szólnak az alábbi táviratok:

Bécs, június 12.

(Délután 5 óra 15 perc.)

Ma délután öt órakor, mikor a képviselők elhagyták a Reichsrathot, hirtelen az a *vészir* terjedt el, hogy a király ellen merénylet történt. Az izgatottság rendkívül volt s néhány perc alatt a legkülönbözőbb hírek keringtek a városban. Ez történt:

Midőn ma délután félöt órakor a király kocsiján a *Mariahilferstrassen* haladt, a járdáról hirtelen egy olasz munkás ugrott a kocsifel s botjával hadonászott. De a kocsisig nem ért, mert egy pillanat alatt óriási tömeg verődött össze. A tömeg *rávetelte magát a merénylőre s majdnem agyonütötte.* Csak nagynehezen sikerült a merénylőt a tömeg dühe elől megmenteni. A merénylőt rögtön *letartóztatták.* Azt hiszik, hogy az olasz munkás, kinek nevét eddig nem sikerült megtudni, *háborodott elméjű.*

A király egy percre sem vesztette el hidegvérét. Nem hagyta el kocsiját, hanem folytatta útját *Schönbrunnba.* A közönség az egész uton viharos lelkes éljenzéssel üdvözölte az uralkodót, ki láthatóan megindulva köszöntö meg az ovációkat.

(Délután 5 óra 20 perckor.)

Ma délután, amikor a király *Philippovich* altábornagy temetéséről visszatérve, a *Mariahilferstrassen* *Schönbrunnba* hajtattott, a *Kasernen-gasse* sarkán egy *örült ember fölemelt bottal* az udvari kocsishoz rohant. A kocsis *ostorcsapással visszariasztotta*, a közönség *rávetelte magát a merénylőre* és a rendőrök csak nagynehezen tudták a közönség kezéből kiszabadítani és *letartóztatni.*

A merénylő *Reich-Behrenslein* huszonöt éves ifjúság. Azt mondta, hogy ő a királynak a testvére. Néhány hónappal ezelőtt a képviselőház irodájában *utlevelet kért Khinába.* Ma reggel megjelent a képviselőház irodájában, hogy megsürgesse az utlevelet. Látták, hogy *örült* és átadták a rendőrségnek, amely azonban *csakhamar szabadonbocsátotta.*

Bécs, június 12.

Amikor a király délután 5 órakor *Driancourt* szárnysegéddel a *Burgból* *Schönbrunnba* hajtattott, az *Andreasgasse* és a *Mariahilferstrasse* sarkán egy férfi *fenyegőleg fölemelt bottal* közeledett feléje. Az udvari fogat kocsisa, aki észrevette a közeledő férfit, osztorával a fölemelt botot tartó kezére sújtott. Időközben az arajárók és egy rendőr lefogták az illetőt. A rendőrségen megállapították, hogy a férfi 27 éves és *tébolyodott.* *Reich*nak hívják, kereskedelmi ügynök és már több *elmegyógyintézetben* volt. Jelenleg foglalkozás nélkül él. Június 8-án dében megjelent a *Burg* szertartási osztályában és ott kijelentette egy hivatalnok előtt, hogy *ő felségével a monárkiára néve igen fontos ügyben akar beszélni.* Már

akkor is felismerték, hogy *örült*, különösen akkor, amidőn arra a kérdésre, hogy miről akar ő felségével beszélni, azt felelte, hogy *ő isten fia és ő felségével igen fontos dolgokat akar közölni a százezer hercegű ügyében.* Ez alkalommal az *elmegyógyászati klinikára* szállították. Jelenleg a városi szegényházban tartózkodott.

Bécs, június 12.

Estefelől rettenetes hír terjedt el Bécsben: Azt beszélték városzerte, hogy *Ferenc József* király ellen gyilkos merényletet kíséreltek meg és ő felsége megsebesült. Csodálatosképpen mindenki hitelt adott a rémes újságnak, amely iutóütként terjedt tovább. A külvárosokból ezrével tödült a nép a *Burg* felé. *Ulcáró-utó*ra más-más hírek keletkeztek szármára; voltak, akik azt állították, hogy a király sebe életveszélyes. A palota felé torkolló utcákon megrekedt a tömeg, a kocsiközlekedés megakadt és az emberek ijedt arccal kérdezősködtek a szembejövőkről.

Sok idő telt be, amíg kitudódott, hogy a merényletről elterjedt hírekből mi a való. Sötét este lett, amikor megnyugodtak a kedélyek. A rendőrség hivatalos adatai és szemtanúk elbeszélése szerint az eset így történt:

A király *Philippovich* nyugalmazott tábornagy temetéséről *Briancourt* őrnagy szárnysegéddel nyitott hintón a *Burgba* hajtattott, majd ötöt órakor ugyanazt a fogatot *Schönbrunnba* ment. Amikor az udvari hintó a *Mariahilferstrasse* 20. számú háza mellett robogott el, a járókelők észrevették, hogy egy fiatal ember a járdáról a király kocsija felé fut s hogy botot emel. Nagy rémület támadt. Mindenki azt hitte, hogy merénylet készül s a közelben levő emberek elvesztették a fejüket. Ő felsége is észrevette a futva közeledő embert, de meg se moccant a kocsiban, amely tovább robogott.

Két rendőr és egy közszolga váróhant az illető emberről, meg mielőtt a kocsisok közel jérközhettek, és a hat erős marok a földre terpte. A király kocsija már akkor messze járt. A közönség a merénylőhöz tödült s noha pár pillanat alatt sok rendőr jögt közre, azt még sem tudták megakadályozni, hogy a földühödött emberek ne rugdalják meg az összekötözött s földreszorított embert.

A rendőrök a neubau rendőrségi épületbe vittek a merénylőt s aközben nagy erőfeszítésbe került, hogy megoltalmazták a nép dühe ellen. Csak nagynehezen lehetett megállapítani, hogy neve *Reich* *Jakab*, 27 éves, a *galticai* *Dukján* született, nős, könyvelő volt és több tébolydában megfordult. A szerencsétlen egyre azt hangozta:

— *En vagyok az Isten fia!*

Hosszu ideig apolták *Reich*ot *Lembergben* az örültekházában. A boldogtalan e hó 4-ike óta tartózkodik Bécsben s egy külvárosi szállóban lakott.

Reich ma dében a parlamentben a párt és az igazgatóság irodában ajánlatot kért a rendőrfőnökséghöz, hogy *örült* ott aztán neki utlevelet adának. Látták, hogy *örült* és soká tartott, míg megszabadultak tőle. Aztán *Reich* az utcákon bolyongott.

Haszra rendőreink a neubau rendőrségre hajtattott és személyen hallgatta ki *Reich*ot.

Neki is egyre azt válaszolta, hogy *Isten fia* és *Isten rendelését követte.* Többet nem beszélt, hanem egyre mosolygott.

A rendőrség azt is kiderítette, hogy *Reich* gondnokság a att állott: és gondnoka egy intézetben helyezte el, ahonnan néhány nap előtt nyomtalanul eltűnt. Szemtanúk beszéltek, hogy mikor a merénylő, botját fölemelve, az udvari hintó felé futott, a kocsis, *Walter* *József* az osztorral rácsapott, egy pillanatra visszarántotta önkéntes enil a lovakat, de aztán közbük vágott és a hintó gyors tempóban elvágta ott. A király ideig felemelkedett a kocsipárnáról. Nem látzott, hogy megijedt volna, hanem jól szemügyre vette a felé rohanó embert. Mindez egy szempillantás alatt történt.

Mikor a rendőrök megróhanták *Reich*ot, ez nem iparkodott menekülni, hanem megállott és bután nevetett.

A rendőröknek azt mondta *Reich*:

— Ellopták a nevemet. En vagyok az *Isten fia*. *Lembergben* ellopták és nem akarják visszaadni. Arra akartam kérni a *császárt*, hogy vagy adja vissza a nevemet, vagy tejeszessen le. *Jakab* *vagyok*, *isten fia*. Ne lopják el mások is a nevemet.

Este *Reich*ot a *Lazaret-gartenben* levő országos tébolydába szállították.

A félhivatalos *Budapesti Tudósító* a következő jelentést teszi közre:

A délutáni órákban egy állítólag ő felsége ellen Bécsben elkövetett merényletről szólnak hírek jártak be a székesfővárost. Legilletékebb helyről nyertuk azt a felvilágosítást, hogy ezek a híresztelések teljességgel alap-

alának és éppenséggel jelentéktelen incidensre vezethetők vissza. Ugyanis midőn 6 felsége a Máriahilfer-strassen kikocsizott Schönbrunnba, a járdáról egy ember botjával hadonázva, 6 felsége kocsija felé tartott, de mielőtt még odaig érhetett volna, a rendőrség már letartóztatta volt, úgy hogy a kocsi közelébe nem is juthatott. A király kocsijából még sokáig nézett vissza, hogy mi történt azzal az emberrel, a kiről a rendőrségen egybíránt kiderült, hogy örült.

Micsinait elfogták.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, június 12.

Micsinai a Mihály, a szökevény postatolvaj, ma este a fővárosi rendőrség börtönében ül. Jászapáti község határában fogták el ma reggel a mezőn dolgozó munkás gazdameberek. Eleinte tagadta, hogy ő volna Micsinai, de csakhamar bevallott mindent s elfogadta a pénzt is, amit a postakocsiból elloplott. Mindössze vagy háromezer korona hiányzik a pénzből, de a postatolvaj ezt nem költötte el, hanem elásta, mert terhes volt neki az ezüstpénz cipelése. Jászapátiból ma este már meg is hozták Micsinait, aki Bérczi kapitány előtt teredelmes vallomást tett.

(Az elfogatás.)

Ma reggel félkilenc órakor három jászapáti parasztember a jászberényi országúton egy gyanús kinézésű idegenrel találkozott. Az emberek már értesülve voltak Micsinai szökéséről s azonnal felismerték az idegenben Micsinait. Rákállították, de az idegen utának eredt s a buzáiföldeknek vette útját. A parasztemberek, Szabary Antal, József és Miklós üldözöbe vették az idegent, aki kétségbeesetten futott a vetések között. Utóközben a lárma előkért még Holló Péter, Balaythy Balázs és Nagyist József s ezek két kasza közé szorították s így sikerült elfogni.

Micsinait üldözői bevitték a kaszányára. A községen hamarosan elterjedt a híre, hogy megvan Micsinai s a lakosság serogestül tödült a községhezébe, hogy láthassa a keresett hírhedt postatolvajt. Bent ez azt dr. Cséh József főszolgabíró fogta vállalóra a postatolvajt. Micsinai eleinte tagadta, hogy ő volna a keresett tolvaj, de nem sokára beismert mindent s elfogadta a pénzt is, amelyből 95,506 korona 40 fillér volt nála.

(Az elfogtatás híre.)

A főkapitányságra délelőtt tíz órakor érkezett meg Micsinai elfogatásának híre Jászapátiból. A következő rövid távirat adta tudat az öröndetes hírt: Micsinai Mihály Jászapátiban elfogott. A pénz kevés híján megvan. Előjáróság.

A rövid távirat természetesen érthető igazoltatás-got és örömet keltett a főkapitányságon. Hiszen a rendőrség már másfél hét óta hajszolta a postatolvajt, mindig a nyomában volt és még sem sikerült elfognia. Pedig — mint Micsinai vallomásából kiténik — mindig azokon a tájékokon járt, ahol a detektívek keresték. Ő természetesen erről mit sem tudott.

A táviratra a főkapitányság azonnal intézkedett, hogy az elfogott tolvajt még a mai nap folyamán felhozzák a fővárosba. Bérczi Béla kapitány és Beck meg Bogdán detektívek Ujvárszig utaztak a letartóztatott kocsi élé. Délelben megérkezett a jászapáti főbíró második távirata is, amely arról számolt be, hogy Micsinainál 95,506 korona 40 fillért találtak, s egyuttal jelentette a főbíró azt is, hogy Micsinainal utnak indult a főváros felé.

(A megérkezés.)

Egy diadalmas osatából hazatérő hadvezérnek alig lehet mozgalmasabb fogadtatást rendezni, mint aminőt Micsinainak rendezett a fővárosi közönsége. Az esti lapok hírt adták, hogy Micsinait az este 6 óra 40 perokor érkezé vonattal hozzák, s hat óra tájban már ezer meg ezer ember tolongott a keleti pályaudvar érkezési oldalán, várva Micsinai érkezését. Lassan türelmetlenséggel léste a nagy tömeg a vonat érkezését, pedig hiába várta a közönség; reményében — hogy megláthatja Micsinait — osatlakozott.

Bérczi kapitány ugyanis, sejtve azt, hogy a keleti pályaudvart megszállja a közönség, úgy intézkedett, hogy Micsinainal a rákosi pályaudvaron szálljanak ki s flakkere hozzák be a fővárosba. Ez a terv azonban nem sikerült, mert a rákosi pályaudvaron nem volt flakker. Micsinainal kísérelt ezért Kőbányásig utaztak, ahol a felső pályaudvaron szálltak ki vele. Itt is az volt a baj, hogy az állomáson nem volt kocsi és jó negyedórába került, amíg két flakker tudtak keríteni. A pályaudvar közelében ezalatt elterjedt a hír, hogy Micsinai ott van s hamarosan vagy kétezer ember gyűlt ott egybe, hogy láthassa a hírhedt postatolvajt. Amikor a közönség meglátta a toprongyos sülsőjű alakot, nagy éljenzésben tört ki. Az éljenzés

egyik része a rendőrségnek szült, a másik Micsinainak. Mikor azután a flakkerek előkerültek, az egyikbe felültek Micsinait két osendőr, Saly János őrsvezető és Kálcsi Miklós osendőrkaplár társaságában. A másik kocsira Bérczi kapitány út a főszolgabíróval s egy robogtak be a fővárosba. A Baross-utón s a Károly-körton s a Zrinyi-utón haladtak végig a kocsi s úgy értek a főkapitányság épülete élé, ahol szintén nagy közönség gyűlt egybe, hogy megláthassa a postatolvajt. Egy sereg rendőrt kellett kivezényelni a kapu élé, hogy egy kissé visszaszorítsák a közönséget a bejárás élél.

Körülbelül háromnegyed nyolc volt, amikor a két flakker berobogott a főkapitányság udvarára. Az első kocsiiban ült Micsinai, a megfogott tolvaj a két osendőrrel. Elsőnek az egyik osendőr szállt ki a kocsi élél, majd Micsinai ugrott ki utána. Bent egy kis csoport rendőrszűviselől és újságíró állott akik körülölgtek a kocsi élél. Micsinai, akin a híressé vált fehér vászonnadrág, két postásblúz és piszkos, szíros fekete parasztkalap volt, jókedvűen, szinte elégedetten nézett körül, mosolygott, majd köszönt a körülötte állóknak: — Jó estét kívánok!

Azután a két osendőr között haladva felvezették Bérczi kapitány szobájába, ahol a kapitány egy kis pihenés után vallatára fogta.

(Micsinai vallomása.)

Bérczi kapitány élől már semmit sem tagadott Micsinai. Bevallott mindent teredelmesen s körülbelül így adta elő a tíz nap történetét:

Előre készült a lopásra s ezért gondoskodott kulcsokról a postakocsiozh. Arra azonban nem gondolt, hogy a kulcsok nem lesznek jók. Amikor a postakocsival megszökött, Rákostalva felé hajtott s a Fehér-ut mellett lévő dűlönél megállította a kocsi él. Egy kovácsolt acéblól készült, ugynevezett hidegvággal levágta a lakatot az ülés alatt lévő tartályról s azt kulccsal próbálta kinyitni, de sehogysem boldogult, mert a kulcs elhajlott. Tudta, hogy itt vannak a nagyobb értékek, de sietős volt a dolga s ezért a kocsi éléréséhez ment s annak ajtaját s szintén élöre elkészített kulccsal felnyitotta. Itt volt a vaskazetta, azt kivette s azután ismét a kocsi éléhez ment, hogy azt felnyissa. Újra megpróbálta ezt a kulccsal, amely azonban beletört a zárba. Ekkor belátta, hogy a kocsi élérésével nem boldogult, megelégedett hát a vaskazetta tartalmával. A ládát belegöngyölte egy magával vitt civil-kabátba s a vállára vette azt, megindult, sorsára hagyva a kocsi él. Egész éjszaka ment a buza- és rozsvetések között s hajnalra Rákoskereszter határába ért. Ott a vetések között lelékűdt és elaludt. Déle ré járt már az idő, amikor felébredt s ekkor első dolga volt hozzálátni a vaskazetta felnyitására. Nagy munka volt, nehezen ment. A hidegvággal végezte ezt a művelet él. Hegyét be edngta a kazetta fedelének rendkívül finom nyílásába s az öklét, tenyerét használta kalapás gyanánt, hogy zajt ne csapjon. Négyórai keserves kínlódás után — miközben csak egy csurgott róla a veríték — a kazetta ajtaja felpattant s hozzájuthatott a pénzhez. A kazettát kiürítette, a pénz a postásblúz ujjába kötötte s így indult tovább. Az első élélet Rákoskereszter s Rákoscsaba között lévő majorban vette. Egy darab kenyér volt ez. Este bement Kereszturra s az ottani vendégloben kenyeret s száaladét, a szatocsboliban pedig egy kis konyakot vett. Érdekes, hogy amíg a faluban járt, a nagy pénzekkel terhelt bluzát kint hagyta a szántóföldeken, a buza közél rejtve. Mikor bevásárolt, visszament a drága bluzért s úgy haladt tovább.

Július 4-én este Rákos-Csaba és Pécel élirtésével Isaszegre ment, ahová egy fénylo tájban érkezett meg. Bluzát, amelyben a pénzt tartotta, elrejtette az erdőben a sűrű bokrok között s azután bement a Klement-féle vendéglobé. Alig kapta meg az üveg sörét, amit rendelt, észrevette, hogy a kocsmárosné felismerte. A kedvező pillanatot felhasználva, megszökött, felment az erdőbe a bluzáért s úgy indult tovább. A oszmáját azonban otthagya, mert felesleges teher volt. Gondolta, hogy miután felismerték, üldözni fogják s ezért egész éjszaka megállás nélkül ment tovább, azt hiszi, hogy Kóser élél. Reggel Süly-Sáp környékén volt. Eszrevette azonban ekkor már, hogy az utirányát elvesztette s nem ismerte ki magát az idegen vidéken. Ide-oda bolyongott, most már tájékozatlanul s úgy hiszi, hogy Gomba, Tószeg és Szent-Márton-Káta határában járt. Azonban észrevette, hogy az emberek mindenfelől gyanús szemmel néznek rá s így más vidékre iparkodott.

Az volt a célja — miután a lopást élkövette, hogy a Tiszát élérve, egy tutajra felkötözkedik s a tutajon megy le Romániába, vagy Bulgáriába. Onnan Küstendzsébe, a Fekete-tenger egyik kibőjtőjébe iparkodott volna, ahol hajóra szállva a Foktőlde, vagy Amerikába akart menekülni. Így bolyongott ismeretlen vidékeken, de ösztöne sugta, hogy már

nincs messze a Tisza. Végre ma reggel Jászapáti közelébe ért, ahol három paraszt felismerte. Mindjárt látta, hogy gyanús szemmel néznek rá, s megfordult, hogy elusszon. Futott is egy darabig, de a parasztok egyre kiabáltak:

— Micsinai, fogjátok meg!

A kiáltásokra még három más paraszt jött élé a vetések között s ezek "elölgtek.

(A hiányzó pénz.)

Érdekes dolog, hogy Micsinai a körülbelül tíz napig tartó útjában mindössze öt koronát költött él az élloptott nagy összegből. A nála talált összegből mégis hiányzik egy pár ezer korona. Erre nézve azt mondja Micsinai, hogy a vaskazettában talált ezüstpénzt — mert nagyon nehéz volt — az erdőben két különböző helyen élásta. Holnap délelőtt kilenc órakor detektívek mennek ki Micsinainal, hogy az élástott pénzt és a vaskazettát megkeressék, mert azt mondja Micsinai, hogy meg tudja ma is találni a pénz és a kazetta helyét.

Különbön azt mondta Micsinai, hogy nagyon bejárta a buzdosába s rettenetesen kiéhezett. A valatás során egyre mosolygott és humorosan fogja föl az egész eset él. Azt a benyomást teszi az emberekre, mintha kissé bárgyú volna.

Annyi azonban bizonyos, hogy a térdképet minden bárgyúsága mellett is tanulmányozta. Farkas tanácsos éléje tett egy térképet s azon meg tudta mutatni, hogy hol van Románia, Bulgária, sőt a fekete tenger mellett lévő Küstendzsét is azonnal meg tudta mutatni.

Micsinai vallatása körülbelül tízenegy óráig tartott s akkor felvitték egy cellába a postatolvajt. Holnap átkísérik az ügyészszeghez.

FŐVÁROS

(*) A fővárosi közgyűlés. Budapest székes-fővárosi törvényhatóság bizottsága ma délután folytatta szerdán élébehagyott közgyűlését Márkus József főpolgármester élnöklete alatt. A bizottsági tagok között alig huszan jelentek meg a közgyűlés él.

Horváth János tanácsnok élterjesztte annak a költségnek a fedezetét, amelyet a IV. kerületi törzör-ségnek a központi városüzem való élalátása igényél. A törzör-ség szervezése és az élhelyezésre szükséges helyiség átalakítása 70.000 koronába kerül, ebből az összegből azonban tekintve, hogy az átalakítási munkálatok csak augusztusban vehetik kezdetüket, erre az esztendőre 3200 korona jut, amelyre vonatkozólag az ügyosztály azt javasolja, hogy az élre nem látott kiadásokra felvett általános terhére pótlóképp engedélyezzék. A tanács a javaslatot tartólódul terjeszt a közgyűlés élé, amely el is fogadta az élterjesztést. A jótékonyági és közmívelődési intézetek és egyesületek segítésére az idei költségvetésben 56.000 koronát vettek föl. A közjótékonyági bizottság javasolta, hogy az összeg terhére most 6200 koronát osszanak ki és pedig 2000 koronát adjanak a VII. ker. általános közjótékonyági egyesületeknek, 1800 koronát a Szeretet teszi és szellemi foglalkozásban szenvedtek gyamolító országos egyesületeknek, 1000 koronát a pesu jótékony négyesületeknek, 600 koronát a IX. kerület jótékony négyesületeknek, 400 koronát a X. kerület rákosi közmívelődési és jótékony egyesületeknek és 400 koronát a Charité kórház-egyesületnek. A közgyűlés ehhez hozzájárult. A nemzetközi tüző-törzsvetés központi választmányá elhatározta, hogy az 1904. évben nemzetközi kongresszust Budapestten tartja meg. A magyar országos tüző-törzsvetés kongresszus rendezését magára vállalta, minthogy azonban nincs abban az anyagi helyzetben, hogy a rendezés költségeit viselhetné. élősorban a kormányhoz, másodsorban a fővároshoz fordult segítségért. A kormány kiáltásba is helyezett 20.000 koronát, minthogy azonban a rendezéshez 35.000 korona kell, a szövetség azzal a kérelemmel fordult a fővároshoz, hogy a még szükséges 15.000 koronát segélyképp engedélyezze. A tanács, figyelemmel arra, hogy a kongresszus alkalmából nagyobb idegenforgalom lesz a fővárosban, javasolja a kérelem teljesítését s a rendkívüli kiadásokra felvett összegből való fedezetét. A közgyűlés elfogadta a javaslatot. Tudomásul vette a közgyűlés, hogy a tanács a gróf Andrássy Dénes által létesített árvaügyi alapítványok okiratait jóváhagyás végett felterjesztte a belügyminiszterhez.

Tárgyalásra került ezután az a szabályrendelet, amelyet Schernauer Adolf tiszti főorvos készített a fertőtlenítésről és a központi fertőtlenítő-intézetéről. Mitután a közgyűlés a szabályrendelet tervezetét általánosságban elfogadta, áttertek a részletekre. Az egyes pontokhoz több ízben ment Kasics Péter, de sem hasaszó, sem érdemben tett indítványait nem fogadták el, mire Kasics azzal vigasztalta magát, hogy:

— Van még időbővezés!

Végre is változatlanul elfogadta a közgyűlés a szabályzatot. Ezután Kán Gyula tanácsnok ismertette a tanács élterjesztését a tüzelző-hálózatnak a távbeszélő-hálózat kábelbőjtőjébe való élhelyezése dolgában. A tanács azt javasolja, hogy a fővárosi tüzelző-hálózat vezetékét vezessék be a budapesti távbeszélő-hálózat kábelbőjtőjébe s munkaiát létesítése dolgában tolgadják él a távbeszélő-hálózat igazgatóságával kötendő érleti szerződés egyedségairól a posta és táviratá vezérigazgatóságának átrátaban fog-

lalt összeget, novezetesen azt, hogy az egyévi bérösszeg 100 méter kettős vezetéket: a) földalati kábelvonalban 1 korona 20 fillér, b) földfeletti támszerkezeteken 2 korona 54 fillér legyen. A közgyűlés elfogadta a tanács javaslatát. Végül még több telek-szabályozást és ledezeti ügyet intézett el a közgyűlés.

SZÍNHÁZ, ZENE

** Nemzeti Színház. Ma egyszerre két vendég lépett föl a *Constantin abbé* című francia színműben: *Komlóssy Ilonka* és *Bónis Lajos*. *Komlóssy* kisasszony a pécsi színház tagja, *Bónis Lajos* a pozsonyi színház kötelekébe tartozik. Mindkettő ügyesen mozog a színpadon és elég természetesen beszél. Örövendetes jele annak, hogy a modern ifjóság a vidéki színpadokon is tért hódít; ott sem keresik többé a hatást a szó-noklól beszédben, a cifra és mesterkélt pózolásban. A szerepek egyébként nem alkalmasak arra, hogy döntő véleményt formálhassanak a mai vendégek képességeiről. Mind a két szerep (Bettina és Paul) jelentéktelen és olyan hálás hogy a színész a legcsekélyebb fáradság nélkül is egészen hozzátér a közönség szimpatiajához. *Komlóssy* kisasszonyról csak annyit óhajunk megjegyezni, hogy egyénisége közelebb áll a komolyabb, érettebb, reflektáltabb leányalakokhoz mint az igazi naivák vidám, tude és gyermekekben bájós specíeséhez, akiknek a hangjából a gazdag szív édes zenéje cseng felénk; akik egyszerre jóleső melegséget, tiszta illatot árasztanak ránk, amint megjelennek a színpadon. *Bónis Lajos*, mint bonvivánt, abban az elemében mozog, ahová való. Kedves és élénk játéka kedélyre vall. (A. E.)

** Az Osztrigás Mici repize. *Feydeau* leg-híresebb bohózata, az *Osztrigás Mici*, amelynek repize holnap, szombaton lesz a *Vigszínházban*, 1:39. november 14-ikén került bemutatásra és 1901. május 16-ikán adták utoljára. Ezután más udjóságok le-szorították a műsorról, de a jókedvű bohózat sikere emlékezetes maradt. Kiváltepp sokat emlegették a *Mici hercegnő* diadala óta. A bíres darab repizét két-ségkívül szívesen fogadja a *Vigszínház* közönsége. A főszerepeket *Varányi Irén*, *Nikó Lina*, *Gazi Mariska*, *Balassa Vendey*, *Tapolczai Tanay*, *Góth*, *Szerémi* játsszák. Ez lesz az *Osztrigás Mici* negyvennyolcadik előadása. Holnapután, vasárnap a *Dupont* kerül színpadra.

** Hírek a Kisfaludy-Színházból. Urnapja alkalmából két előadás volt. Délután a színház az iskolásgyermekek töltötték meg hogy végig élvezzék *A pelskei nótáriust*. Minden csütörtökön délután gyermekeleladást rendez az igazgató, melyen az iskolák csapatokként jelennek meg. A darab kitűnő előadását az egyes szereplők összevágó játéka biztosította. Osztine eismerést érdemel *Havy Lajos* és *Havy* játéka, kiknek nem győzött elegend tapolcsi a gyermek-sereg. Jól játszott még *Kövesdy Évi*, *Kövy Juliska*, *Tarasovits Margit* és *Hegessy Gyula*. Este *Felhő Klári* játszották, szintén nagyon szépen telt ház előtt. *Felhő Klári* *Kövy Juliska* játszotta, nagyon jól iskolázott hangjával zajos sikert aratott. Dicséretet érdemel *Mátray Gyula* alakítása, ki *Aba András* játszotta; továbbá *Kövesdy Évi*, *Iszó Zoltán*, *Havy Lajos*, *Tarasovits Margit*, *Török Kornélia*, *Hegessy Lajos* és *Szalay György*. Szombaton *Kazinczy Sándor* elmés bohózata az *Egy nő az orvosi gyakorlat terén* kerül bemutatásra.

** Vendégszereplések a Nemzeti Színházban. A *Nemzeti Színház* holnapi szombati előadásán három vidéki vendég lép fel. Az *arany ember* című szerepében *Keszler Ede*, a *nagyváradi* színház főszínpad mutatókzik be a fővárosi közönségnek. *Noémit*: *Komlóssy Ilonka*, a pécsi színház tagja; *Krisztján Tódor* pedig *Bónis Lajos* a pozsonyi színház tagja fogja játszani. A többi szerepeket *Vizváryné*, *Györgyné*, *Fái*, *Török*, *Gabányi*, *Egryssy*, *Horváth*, *Hetényi*, *Abonyi*, *Faludi* és *Latábr* játsszák.

** A Budai Nyári Színházról. A *Budai Nyári Színház* holnap, szombaton *Sidney Jones*nak, a *Gésák* szerzőjének *Saw-Toy* című kínai operettje kerül színpadra. A *Népszínházban* nagy sikert aratott operett *Krecsányi* igazgató fényes kiállításba hozza színpadra. A főszerepet *Porényi Margit*, *Jambor Ilona* F. *Kállay Lujza*, *Mihályi Környet*, *Ujvári Iszó* és *Kör-mendi* játsszák.

** A Nemzeti Zeneiskola (Zenede) évszázó vizsgálata. *Bürger* Zsigmond a *Nemzeti Zeneiskola* gordonka-tanszak tanára osztályainak növendékeivel vasárnap délelőtt 10 órakor tartja évszázó vizsgálatait a fővárosi *Vigadó* kistornában. Ezután délelőtt 11 órakor *Arányi Frigyes* tanár, a h. gedű-tanszak I. II. és III. kíművelési osztályainak növendékeivel tartja meg vizsgálatait.

** Felvételi vizsgálatok a Színész-Egyesületben. Az *Országos Színész-Egyesületben* e hónap 23-ikán kezdődnek a felvételi vizsgálatok. Azoknak akik vizsgálatra bocsátották önjáratuk, e hónap 15-ikéig kell beadniuk szabályosul tené szerelt kérvényüket.

** Vendégszereplés a Városi Nyári Színházban. *Fedák Sári* holnap, szombaton, *Szigeti Jó-zsefnek* *Csokon* szerzett *völégény* című énekes bohózatában folytatja vendégjátékát. A többi szereplő *Györgyi Iszó*, *Ety*, *Rákhonyi*, *Latábrné*, *Szepesi*, *Szentés*, *Gömöri*, *Miskolci*, *Fehérvári* és *Molnár*.

** Operaelőadás Gyulán. *Gyuláról* írta levele-zónk: A *nagyváradi* színtársulat, mely hat hélig ját-szik G. ulán, előadta a *Troubadour* színgéit néző-ter előtt. *Rassinszky Ilona* erőteljes hangjával és mű-velés játékával kelteztet. Eneket számos taps kísérte. *Szekely Anna*, *Békési és Horváth*, valamint az egész társulat jeleskedtek az előadásban.

MŰVÉSZET

Erzsébet királyné emlékszóra. Az Erzsébet királyné-emlékszóborpályázat bíráló-bizottsága öt-napi folytonos ülésében és tanácskozás után *Ráth György* főrendiházi tag elnököte alatt ma befejezte tárgyalásait, melyeken mindvégig résztvettek a kül-földi szakértők: *Bruno Smutz* berlini építésztanár, *Bartholdi* párisi és *Van der Slappen* brüsszeli szobrászok, valamint a zsűri magyar tagjai. A döntés, ille-tleg határozathozatal holnap, szombaton lesz. Vasár-nap a végreható-bizottság tart ülést, amely után a határozatot indokolásával együtt egész terjedelmében közzéteszik. A sajtó képviselőinek a jövő hét elején mutatják be a pályaműveket. *Ráth György* főrendiházi tag, elnök ma városigeti lasori palotájá-ban fényes estélyt adott, melyen megjelent több mi-niszter, a közélet számos kitűnősége, a végrehajtó-bizottság és a zsűri valamennyi tagja.

Elhalasztott művészt. *A Bródy Sándor*, *Martos Ferenc*, *Salamon Ödön* és *Molnár Ferenc* írók által a *Margitszigeten* rendezendő és e hó 17-re ki-tűzött *művészestélyt* közbejött akadályok miatt el-halasztották.

A lakberendezési kiállítás. A magyar ipar-művészeti társulat lakberendezési kiállítása e hó 13-án szombaton kivételesen egész napon át és pedig reg-gel 9 órától este 9 óráig nyitva lesz. Ugyanez alk-alommal az Iparművészeti Múzeum ex-libris kiállít-ása is megtekinthető utoljára. Este 7 órakor *Arvay Arthur* billard-mester műlképeket és más mesterjártékokat fog bemutatni egy kiállított tekeasztalon.

Nyilttér.

GYÖGYEN

LEICHENBERG

Javaslat: Gőgöbetegek, légző- és emésztő-szervi bajok, vérszegénység stb. Előre-je-véletek: Azok Prospektus és tájékoztató-sítási ingyen. — Lakás és közlekedési a pógy-fürdő igazgatóságánál, Leichenberg. 107

Óvja az egészségét!

KRISTÁLY

ÁSVANYVIZ

Aranyozás kiváratva mindenóra átjentelem-küldetik. — Vidékre 25 vagy 50 érenges lódot: a fuvardíjat oda és az úras útszékért vissza feletti a

SZT. LUKÁCSFURDÓ KÜTVALLALAT BUDAPEST

(Az e rovat alatt közöltettek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNSZÉK

§§ A gnezenl politikai pör. A napokban ért véget a birhadt gnezenl politikai pör, amelynek vád-olója a minisztium felsőbb osztályának néhány len-gyel növendéke volt, akiket egy névlen levél azzal vádolt, hogy utkos szövetséget alakítottak a lengyel irodalom és földrajz tanulására. A gimnázium igaz-gatója a névtelen levél alapján a rendőrség segítsé-gével hazkutatást tartott a bevádolt tanuló lakásán s talált is néhány lengyel tankönyvet s megtalálta a szövetség alapszabályait. Ezek szerint a szövetség-nek csak a felsőbb osztálybeli tanulók lettek tagjai, akik megesküdtek, hogy titokban tartják a szövete-kezt elját. Az elnök vette ki tőlük az esküt s az eskű után mindegyiket megeskölte. A lengyel tanu-lók, akik a szövetségnek tagjai voltak, a lengyel földrajzot, történetet és írodalmat tanultak egy-egy társuk lakásán. ha őszegyültek, csak lengyelül be-széltek s szorgalmasan elvégezték a feladott penzu-mókat s ebből felelték is, sőt írásbeli dolgozatokat is készítettek. A tagdíjak s a későn jövőktől, a rossz tanulótól vagy ojanoktól, akik a gyakorlati órák alatt német szavakat használtak, fizetett bírságok ké-penték a szövekezet jóvedelmét. A tagok a német tanulókkal nem igen érinkezték s egymás között csak lengyelül beszéltek. A tárgyalás befejeztével a bíróság a szövekezet vezetőit hálhelti, a többieket háromhetti fogházzal, egyeseket öt, három, egy napi fogházzal sújtotta. A lapok egyémelyike hevesen megtagadta az ítéletet s azt az eljárást, amelylyel pörbelfogták a lengyel diákokat, azért, mert egymás között lengyel anyanyelvükön beszéltek s összevete-leik alkalmával ahelyett, hogy itak, szivaroztak

vagy verekedtek volna, lengyel történelmet és ídol-mat tanultak. Melyik civilizált államban — kérd az egyik prágai újság — történhetik meg az így az állami hatóság iskolásúik ellen ilyen háorut folytat?

§§ A sajtó paranzál. A Budapesti leánykiáza-sítási egyesület két zuglap tulajdonosa meg arata zsarolni. Tegnapelőtt itétek csak el *Pallay* Milyót, az *Országos kereskedelem-, ipar- és pénzügy* idő-kö-zönként megjelenő lap szerkesztőjét, mivel a leány-kiházásitót 35 példány előfizetésére akarta szcritani és e célból kemény cikket írt a szövekezet igazgatója ellen. A törvénszék, tábla és Kuria 1 hónapra fogháza itélte a zsaroló szerkesztőt. Ma délelőtt pedig *Gruby* Lajos, a *Közgazdasági Lapok* szerkesztője ellen uttek törényt, mivel az megjelent lapjának első számában a Leánykiházasító Egylet ellen egy rágalmazást tartal-mazó cikket írt, azt kinyomatta, de keresett alkalmat, hogy e cikket az intézet igazgatója előbb is meglassa. Egy közvetítő segélyével aztán *Gruby* megegyezett, hogy 200 koronáért a kinyomattott lappéldányokat a közönség elé nem bocsátja. Az intézet igazgatója szintén elfogadta az ajánlatot, *Grubyt* az eljettett detektívek letartóztatták s ellene szarolást miát az eljárás megindult. A törvénszék a vádlótól 3 hnapji fogháza itélte; a tábla pedig 14 napra szállította te az ítéletet.

§§ Visszafelé. *Bécsből* jelentik, hogy az ottani rendőrséghez a londoni lökönyulástól távirat érke-zett, amelyben jelenti, hogy *Dr. Zinner*, a sikázkozó bécsi ügyvéd, akit mint alkalmatlan bevándorlót nem engedtek Amerikában partra szállani, most önként utazik vissza a *Cimbria* hajón Európába. A londoni konzulnak a newyorki osztrák-magyar konzulátus jelentette ezt a hírt. A *Cimbria* gőzös holnap, vagy holnapután már Liverpoolba érkezik.

TÁVIRATOK

Rosebery beszéde.

London, június 12. *Earl of Rosebery* tegnap a londoni City liberális klubjában beszédet mondott, amelyben kifejtette, hogy az ország első javaslatot ter-jesztettek, amelyről mindenkinek főntartás nélkül ki-kellene mondania nézetét. Oly kérdéseről van szó, amely a City érdekeit legközelebből érinti és szó-ló nem hiheti, hogy a City megőrizze hallgatását, midőn olyan kérdés forog szóban, amely a fejtszét Anglia kereskedelmi szupremáciája gyökereire irányozza. Érthetetlen volna, ha a City némán állna; és ő nem kétkedik abban, hogy hogyan hanganék az a jel-szó, amelyet a City fog megadni.

A forrongó Balkán.

Konstantinápoly, június 12. *Semsi* basa had-osztálytábornok néhány zászlóaljja és hegyiügteggel elfindult *Djakováról* a *Maliszja* vidék opponál al-bánjainak megfélemezésére. Ipekből ujabban ötvenöt reformellenes albant számlútek. A Szerdeszben eddig történet bizottsági vizsgálat kiderítette, hogy tizenöt óráig tartó küzdelem volt és a vidék mohamedán la-kossága kiöszította a ialut. A napokban történet *Kir-kilisa* melletti ütközésben ugy bolgar, mint török kí-sérők voltak halottak és sebesültek. *Nacevics* küldeté-sét mindkét részről befejeztettek tartják. Ennek ered-ménye Ausztria-Magyarország és Oroszország reform-akciójának keretében mozog. *Nacevics* a legközelebbi napokban elutazik.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, június 12. (A *Budapesti Napló* telefonje-lentése) Eladott *buzza* tiszavidéki 8.40—8.85, bánati 7.90—8.45 K.; *ressz* szlavóniai 7.10—7.25, pestvidéki 7.15—7.80. *Tengeri*: 6.25—6.50 K, *sab*: 6—6.50 K.

New-York, június 12. (Törvényközlés.) *Zárlat.* *Gyapot*: *New-Yorkban* helyben 12.35 (12.25), *Juniusra* 12.04 (11.74). *Szeptemberre* 10.75 (10.50). *New-Orleans*-ban helyben 12 1/2 (12 1/2). — *Petroleum*: *Stand white* *New-Yorkban* 8.55 (8.55). *Stand white Philadelphia*-ban 8.50 (8.50). *Raffined in Cases* 10.50 (10.50). *Credit* *Balances at Oil City* 1.50 (1.50). — *Zwir*: *Western* *steam* 9.15 (9.15). *Rohe* és *Brothers* 9.15 (9.15). — *Tengeri* irányzata állandó. — *Juniusra* —. — (—). — *Juliusra* 56 1/2 (56 1/2). — *Szept-re* 54 1/2 (54 1/2). — *Enea* irányzata engedő. *Piros ószi* helyben 85. — (85 1/2). — *Juniusra* —. — (—). — *Jul-ra* 81 1/2 (81 1/2) — *Szept-re* 77 1/2 (77 1/2). — *Dec-re* 77 1/2 (78. —) — *Gabona* szállítási díja *Liverpoolba* 1 1/2 (1 1/2). — *Kávé*: *laír Rio* 7. sz. 5 1/2 (5 1/2). — *Juniusra* 8 65 (8.65). *Szept-re* 8 95 (8.90). — *Liszt*: *Spring Wheat* *clears* 8 15—3.25 (3.15—3.25). *Uvkar*: 2 1/2 (3 1/2). *On*: 28 25—28.50 (28. ——28.12). *Réz*: 14.50—14.75 (14.60—14.75). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, június 12. (Törvényközlés.) *Zárlat.* *Buzza* irányzata engedő. *Juniusra* —. — (—). — *Juliusra* 75 1/2 (75 1/2). — *Tengeri* irányzata állandó. — *Jul-ra* 48 1/2 (48 1/2). — *Zwir*: *Jul-ra* 8 85 (8.85). *Okt-re* 8 97 (8 95). — *Szalonna* *short* *clear* 9.68 (9.68). — *Seritibus*: *Juliusra* 17.15 (17.02). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

Álmodok.

Remegve sűgöm a nagy éjszakába:
Te vagy a lelkem tündérelmes álma.

Szárnyára kapja titkomat az éjjel,
Viszi, ragadja sűgő lebbenéssel.

S míg lelkemen az álmodok csókja lángol,
S az éjjelben égő mámorom világot:

Valahol messze, partján hűs partaknak,
Alvó virágok vigan főkacagnak...

Borsodi Lajos.

† A sah naplója. A persa sah, mikor pár év előtt beutazta Európát, naplót vezetett, amelybe beírta tapasztalatait és véleményét. A sah sokszor furcsa és mulatságos dolgokat írt naplójába. Anglia éghajlatáról így nyilatkozik:

— Nagyon szükséges, hogy Angolország népei gyakorlta és alaposan mosakodjanak, hogy letisztogatassák magukról a folytonos ködöt és esőt. Nagy-Britannia népei annyira szeretik a vizet, hogy néha kétszer is mosakodnak napjában. Maguk a királyi család tagjai és az előkelő főnemeseik is örömet találnak a némileg gyermekes szórakozásban.

Az angol asszonyokról is nyilatkozik a sah, de ez sem nagyon hízog.

— Az angol nő — mondja a sah — nagyon szép a szemek. A bőre lágy és tiszta, de az alakja természetellenes és szögletes. Hiányzik belőle a francoia nő kellemes élénksége s az amerikai nő megvesztegetően bátor fellépése is.

Néhány angol uriember roppant gazdagsága nagy hatást tett a sahra, mert ezt írja: — Egyes magánemberek csaknem olyan gazdagok, mint maga a király, akinek jóságos szíve mellett bizonyít az a körülmény, hogy nem veszi rossznéven alattvalóit azt a nagy gazdagságot és eszébe sem jut, hogy ezért megbüntesse őket.

† Khinai újságnomda. Khinában ugyancsak nehéz munka egy újság előállítására. A szedés elkészítése ott egészen sajátosságos munka, ami a khinai írás furcsaságában rejlik. Ennek az írásnak tudvalevőleg nincs alfabetája, mint minden más nyelvnek, hanem minden szóznak más a jele, ami természetesen a nyomtatásra is vonatkozik. A khinai szedőnek tehát tömegtelen jelre van szüksége, melynek rendezésére sajátos módszerük van. A nyelv minden szava csoportokra van osztva, melynek élén egy különös jelző, például „anya” áll. Így például a csoportjelző „viz” alatt találja a szedő ezeket a szavakat: Tenger, folyam, folyó, tó, mosni, nedves, száraz, eső stb., „tűz” alatt: láng, világítás, főzni, égni

stb. Kétszázötvennégy főcsoportot különböztet meg a khinai újságnomda, melynek mindegyikét ismernie kell a szedőnek. A szedőteremben óriási nagyságú regálisok vannak, melyekben ezek a csoportok tömegtelen mennyiségben vannak őltalmazva. Mégis előfordul gyakran, hogy jelek hiányoznak, ilyenkor a szedő úgy segít magán, hogy ólomdarabokból készítsen mellette a szükséges szót. A khinai lapok többnyire egy oldalon nyomtatnak, függőleges helyzetben állítatnak a sorok egymás alá.

† Áprilisi számok. A Statisztikai Havi Közlemények most megjelent áprilisi füzetében a magyar királyi központi statisztikai hivatal a következő érdekes adatokat közli: A magyar birodalomban 60.225 gyermek született áprilisban, a halálos esetek száma 47.891 volt s így a természetes szaporodás 12.333 főre rugott. A születések tekintetében a Tisza két partján fekvő megyék tűnnek ki magas arányszámokkal, míg a Dunántúl aránylag legritkább volt a gyermekszületés. A megyék közül Arad-, Berég- és Ugocsa- és Verőcevármegyékben a legmagasabb a születések aránya, míg Marosvásárhely, Sopron és Temesvár városokban ezer lélekre még 2 születés sem esett. A halálos esetek legkedvezőbb volt a Dunántúl és a Duna-Tiszaközén; legerősebb a Tisza két partján fekvő megyékben, különösen Máramaros-, Szilágy- és Ugocsa-, továbbá Árva- és Kolozsmegyékben, ahol ezer lélekre háromnál több halálos eset. A legalacsonyabb volt a halálos aránya Sopron városban, ahol ezer lélekre csak 1-63 halálos eset. A szaporodás aránya a Dunántúl volt a legnagyobb és a Tisza-Maros szögén a legkedvezőtlenebb. A megyék közül legerősebben szaporodtak Esztergom és Szabolcs vármegyék; volt azonban két megye és öt törvényhatóság város, mely veszteséggel zárta le áprilisi havi népesedési mérlegét; ezek az anyaországban Árva- és Krassó-Szörény vármegyék, továbbá Arad, Maros-Vásárhely, Pancsova, Székesfehérvár és Temesvár városok. A társországokban Lika-Krbava megyében, valamint Eszék, Zágráb és Zimony városokban csökkent a népesség száma áprilisi hó folyamán. Különösen aggasztó jelenség ez Árva- és Lika-Krbava megyében, mert az előbbiben a múlt év november hava, az utóbbiban f. év január hava óta minden hónapban több volt a halálos, mint a születés. A házasságkötések száma áprilisban 7534 volt. Az összes házasságoknak 13-56 százaléka, vagyis 1020 volt vegyes házasság. Keresztény-zsidó házasság 45 volt áprilisban és pedig 16 esetben a nőlegény és 29 esetben a menyasszony tartozott a zsidó letelekezethez.

† Az ördögűzés. Honoluluban egy bennszülött, aki már jó ideje betegeskedett, elvesztette bizalmát európai orvosa iránt s bennszülött kuruzsolt hivatott magához. Ez kijelentette, hogy az ördög szállta meg a beteget és csak akkor gyógyul meg,

ha kiűzik belőle az ördögöt. A beteg beleegyezett ebbe, mire a kuruzsáló furcsa módon fogott hozzá az ördögűzéshez. Előveit egy vastag bibliát és addig ütötte vele a beteg fejét, amíg belefáradt. Ezután átadta a vaskos bibliát a beteg feleségének és ennek kellett folytatnia az újfajta ördögűzést egészen addig, míg a kuruzsáló alaposan kipihente magát és elég erősnek érezte magát arra, hogy ismét átvegye a munkát. És ez így ment addig, míg a csodadoktor kijelentette, hogy az ördög már elhagyta a beteget, de ez alatt az idő alatt a lélek is elszállt a szegény emberből és hogy a kuruzsáló ne maradjon orvosi honorárium nélkül, börtönbe csukták emberölésért.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

Magyar Védő-Egyesület. A hazai ipari és mezőgazdasági termelés védelmét és fejlesztését tűzte ki céljává a Magyar Védő-Egyesület, melynek szervezőbizottsága nevében gróf Somssich Tihamér elnök, gróf Bathányi Pál társelnök, Barthos Tivadar táblabíró elnök, Hlatky István esztergályos alelnök, alakuló közgyűlésre hívja meg az érdeklődőket. Az alakuló közgyűlés június 14-én vasárnap délelőtt 10 órákor lesz az új-városháza tanácstermében (Váci-utca 64.)

A borvásár. A budapesti borvásárnak ma kellett volna bezárulnia. A hatóság intézkedése folytán azonban meghosszabbították a terminusts így a borvásárt június huszadikán rekesztik be.

Gyors- és teherárak házhoz szállítása. A magyar királyi államvasutak a vasúti üzletszabályzat 63. §-a alapján már évekelkel elszőtt rendszeresítette azt az intézményt, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-dunaparti teherpályaudvarokra érkező gyors- és teherárakat a címzettnek saját szerződött ivarosával házhoz szállítatja, ha a címzett a Duna balpartján a IX—IX. kerületben vagy a Tisztviselő-telepen lakik. Ugyancsak e szerződött ivarosával váromlata el a Budapestest átmenő és a Budapestre helyben rendelt vámárakat is, melyeknek elvámolása a vasútra bízott; egyúttal a külföldről érkező — házhoz szállított — szállítmányok után kiállítandó árnyilatkozatokat is ezen megbízottja által állítatja ki. Utánvételek terhelte Budapestest a Duna jobbpartján lakó felek részére szóló, továbbá terjedelmes, tüvésztélyes és oly áruk, melyeknek összszálya az egy tonnát meghaladja, csakis a vállalkozóval kötendő előzetes egyesség alapján szállítatnak házhoz. Jogában áll ezenkívül mindenkinek, hogy a magyar kir. államvasutak igazgatósága által e célból szerződötlet fuvarozónak közbenjárását kizáró utasítást adhasson. Ez utasítás az illető állomáson még az ár megérkezése előtt írásban nyújtandó be. A házhoz való elszállítás díjak a következők: a gyorsárúkrét: 10 kg. súlyig 30 fillér, 10 kg.-tól 25 kg.-ig 40 fillér, 25 kg.-on felül 50 kg.-ig 50 fillér, 50 kg.-on felül minden megkezdett további 50 kg. 40 fillér; b) teherárúkrét: 50 kg. súlyig 40 fillér, 50 kg.-on felül minden megkezdett további 50 kg. 30 fillér. A statisztikai árnyilatkozatok kiállításáért a vállalkozó nyilatkozatonként 10 fillért számít. Az

REGÉNY

Motta mester

— REGÉNY —

Írta: GIOVANNI VERGA

Alig csapódott be az ajtó, amelynek nyílásán egy fehér reverenda fénylött, megszólalt a győgszerész:

— No, innen ugyan jókor szabadultunk, becsületesavamra!

A báró hevesen megszorította Motta karját. Aztán mindenkit a maga útjára eresztett, a győgszerészt a főtér felé, a kanonokot a kollégium felé vezető lépcsőkre... Erre, kedves Motta ur... jöjjön velem... És hosszú kerülőt tetek, elhaladva a kapucinusok mellett, sötét, szűk utcákon keresztül, ahol azt se tudták, hová lépjenek. A báró hirtelen megállt és ránézett új barátjára a sötétben villogó szemekkel.

— Motta ur, hallotta-e a sok szép beszédet? Most már mindannyian testvérek vagyunk. Ezentúl tejjben, mézben uszunk. Mi a véleménye róla?

Motta se nemet, se igent nem mondott és várt.

— En nem... én nem bízom ebben a sok testvérben, akiket nem az anyám hozott a világra...

— Hát akkor miért jött el a nagyságos ur? — Hogy ne jöjjetek hozzám! Nem titkolnám. Mi, akiknek van veszenivalónk, egymás lába alól ki akarjuk rugni a talajt és ez a szép eredmény! Kockáztatjuk a fejünket, a vagyonunkat... En is vigyázok érdekeimre, ugy, mint maga... Bennünk nincs meg az a gőg, ami annyit más emberben megvan! Rokonok! Rokonok!

Miattam szívesen... Akkor inkább egyezünk meg magunk közt...

— Nos, mi az ön szándéka?

— Oh, mi az ön szándékom? Maga e magas paripára ül? A tudatlant adja?... Akkor nem szóltam semmit... Mindenki a maga érdekeit nézi! Testvéreik! Carbonárik! Csináljunk forradalmat! Állítsuk fejetetjére mi is a világot... En nem félek.

A vitaközös hevében a báró egy udvar kapujához támaszkodott. Egy kutya elkezdett dühösen ugatni. Zaccó pisztolyát szorongatva koreket oldott és Motta utána lihegett. Mielőtt a Mária-térre értek, valaki elébeszaladt és megragadta a mellénél.

— Motta ur!... Hová megy?... A rendőrség a házában van.

Az, amitől a kanonok félt! Az, amitől Bianca rettegett! Tovább futott, neki a sötétségnek, a nélkül, hogy tudná, merre, zavart fejével és szíve szinte kiszakadt a melléből. Es aztán, amikor észrevette, hogy valaki utána igyekezik, olyan zajjal, mintha egy bottal ütögetné a földet, megszólalt:

— Ki vagy?

— Nardo, a napszámos, aki a hid alatt hagyta a lábát. Nem ismer rám a tekintetes ur? Felesége megbízott, hogy örködjem az este.

Es elbeszélte, mint érkezett meg hirtelen éjjel négy óraker egy század katonaság. A kapitány és több katona Motta ur házában van.

Odaát a kastély irányában viláosság látszott. Odébb a főtér közelében időközönként hangok hallatszóttak; zavart láрма, léptek, amelyek visszhangzóttak az éjjelen, kutyák, amelyek az egész községben végigugattak.

Motta mester megállt és gondolkodott.

— Hova megy a tekintetes ur? — kérde Nardo.

— Azon gondolkodtam. Ne lármázz. Hívom Nannit. Ismered a Diodata férjét? Derengtet, de a szűk, félreeső utcákon, a merre mentek, egy élő lónnyel sem találkoztak.

Diodata házikója egy kis fűgefaterdőben volt elrejtve, ahol nyáron is nagy volt a sár. A folyosón zöld lugas volt és a kopott ablakon keresztül lámpafény csillogott.

— Kopogtass be! — szölt Motta ur.

Diodata, amint meglátta egykori gazdáját lihegve és kimerülten, elkezdett reszketni, mint a nyárfalevél.

— Mit akar tőlem, ebben az órában?...?

Az isten szerelméért, hagyjon békében, uram!... Ha a férjem visszatér!... Eppen most ment ki, hogy egypár fűgét szakasszon... ide a közelbe...

— Bolond! — szölt Motta. — Más dolgok vannak a fejében. A rendőrség üldöz!

— Mi történt? — kérde Diodata iszonyodva.

Motta a kezével intett, hogy maradjon csendben. Ebben a pillanatban futva visszajött Nardo; falába már messziről kopogott a kavicsos.

— Itt van!... Megjött...?

Nanni fenyegve jött be, vállán volt a botja, amelylyel függést szakasztott, kancsal szemekkel, amelyek jobbra-balra villogtak. Hiába esküdzött Diodata széttárt karokkal.

— Uram! — kiáltott Nanni, — mirevaló ez a játék? Ez nem illik.

— Bolond! — kiáltott végre Motta ur, türelmet vesztve. — Az akasztófa áll a szemem előtt és te jössz és féltékenységről beszélsz!

A kiáltásra kifutottak a szomszédok...

Néze, — kezdett újra dühöngeni Nanni — micsoda figura vagyok én maga előtt, uram. Be-csületesemre és lelkiismeretemre mondom, az a kevés, amit maga neki hozományul adott, hitvány semmiség ahhoz képest, hogy micsoda szerepet kell nekem játszanom.

— Hallgass! Lármád figyelmessé teszi a csendőroket. Mit akarsz? Adok neked, amit akarsz!...

— A becsületesem akarom, uram! A becsületesem amelyet nem lehet pénzen megvásárolni! A szomszédok kutyái is elkezdtek ugatni.

Titkos betegségek

Gyógyítására legjobban ajánlható 26 éven át szerzett kórházi és magánorvosi tapasztalatai alapján

Dr. KAJDACSY

v. cs. és kir. ezredorvos és kórházi főorvos

Biztos sikerrel rövid idő alatt gyógyít; hügy-csőfolyást, hólyagbajt, sebeket, syphilist, bőrbajokat, elgyengült férfierőt, idősebbeknél is electro Massage vagy Psychoponor által. Onfor-
tózást és annak utóajait: ideg- és hátgerinc-
bajt és minden női bajokat.

Rendel: 9 órától 4-ig és este 7-8-ig.

Budapesten, Kigyó-utca 5.

Clotild-palota (I. emelet).

Átjáró ház. — Lift használat.

Levelekre válaszol, gyógyszeréről gondoskodik.

Levél útján is biztos gyógyszer.

E napokban hagyta el a sajtót:

"Bizalmas Barát"

Élmű könyvecské, mely mindennemű férfi- és női nemibajokban kellő utmutatással szolgál. Kapható a szerzőnél: (Dr. Kajdacsy József). Ár: csak 1 kor. Vidéki megrendelésre 20 fillérről drágábbik.

MAGYAR

orvosi műszertár

Budapest, VII. Kerepesi út 32., a Rókus-kórházzal szemben. Áprátlanok a maguk nemében, biztos fekvés, nem okoz nyomást, gummitöltés, kis pelottával a legnagyobb sérv is elzárható. — Tessék prospektust kérni.

Műfűzők, káshatók, egyenestartók, támpégek, gummi-harisnyák, jótállás mellett legpontosabban és legolcsóbban készülnek.

Gummi és hathatóy-különlegességek, valódi francia gyártmány, 2-12 kor-ig tucattja, rövid Capottok 4-10 l. 10 kor-ig tucattja, női övszer, pess. oculus, orvosi rendeltető, 3-5 kor. darabja. Diana-ív havibaj-kötések, 3-7 kor. drbjá.

Irrigátorok! és önceszevők 3, 4, 5, 6 kor., és a betegpolgáshoz szükséges cikkek, kötszerek, műszerek, betegtőlő-szések nagy választékban.

Nagy képes árjegyzék díszterben, ingyen és bérmentre. 20 kor. megrendelésnél 20% engedmény. A vörös keresztre ügyeljünk.

Legszebb Legjobb Legolcsóbb PAP, PAP, PAP

1 szeszható vaságy 3 db	1 női sodrony ágyból	5.20
1 kiváló matrac	1 angolított matrac	4.50
1 rouge paplan	1 afrikus	5.50
1 prina	1 szősz	12.00
1 szősz paplan	1 alabk kőpár függöny	3.00
1 szősz	1 szősz	1.50
1 alabk esztrich	1 gyapjú	4.50
1 selyem alabk paplan	1 ágyl. 1 asztalalátó bours	5.50
1 fodroz selyem sz. papl.	1 gyapjú	12.00
1 16 vészon paplan lapos	1 nagy szőszanyag	2.50
1 ágyl.	1 ágyl.	6.50
1 fináló ágylakozó pakró	1 ágylóke I.	0.85
1 gyapjú	1 kápestery ágylóke	1.50
1 16 lapkóró	1 női j. hószőnyeg	4.00
1 téli pakró	1 női. 1. mlátóztó	0.75
1 szőz fall szőnyeg		7.50

GICHNER JANOS

Budapest, VII., Erzsébet-körút 20. Árjegyzékét kívánatra ingyen és bérmentre küldök. Vidéki megrendelések pontosan eszabáltnak, nem téves árak kicserélhetők, vagy a pósz visszajár.

Legalkalmasabb vizsgai jutalomkönyveikül a BENEDEK ELEK szerkesztette „Kis Könyvtár”.

- Minden kötet 3-4 képpel.
1. kötet. Jókai Mór: A eseregymenkek.
  2. Benedek Elek: Mesék és történetek.
  3. Gaál Mózes: Egy plajbás történet.
  4. Bársóy I.: A szabad ég alatt.
  5. Sebészta Károly: Fráter György élete.
  6. Benedek Elek: Várhegyi Zoltán.
  7. Somogyi Béla: A legnagyobb magyar.
  8. Révai Pál: A szunyokirády fia.
  9. Földes Géza: Dinka és Darinka.
  10. Márkus M.: A kis utazók.
  11. Földes Géza: A beszóltó arany.
  12. Várnai Sándor: Az árvák.
  13. Bőngérfi János: Az állatok beszélnek.
  14. Sebosi Jób: Apró történetek.
  15. Földes Géza: Szabierák képek.
  16. Sziklay János. Azok a jó rátiók.
  17. Gaál Mózes: Sebös (történeti elbeszélés).
- Osszesen 14 kötet 40 fill. = 5 kor. 60 fill.
- Azon kötetek, melynek ára — 50 fillér:
5. kötet. Sziklay János: Hany Istók története.
  7. Gaál M.: Két fausi történet.
  10. Gaál M.: Az urfi.
  14. Bányi J.: Regék és mesék és Csulak L.: Három ünnp.
- 22-23. kötet. Benedek Elek: Többszines királyfi. I K.
24. kötet. Roboz A. Történetek az iskolából.
25. Gaál M.: Vig elbeszélések.
26. Versényi: Aróbb elbeszélések.
27. Csulak L.: Székelyföld.
- 28-29. köt. Gyulainé: Tündérmesék (kettős köt. I K.)
30. kötet. Gaál M.-né: Két ifjúsági szimni.
31. Benedek Elek: Két történet.
32. Mosdóssy L.: Ut az ingoványban.
33. Egri Gy.: Bohókás történetek.
34. Benedek Elek: Történetek öreg emberekrol.
35. Csulak L.: Mikor iskolába jártunk.
36. Mosdóssy L.: A király könyve.
37. Benedek: Budapesti gyermekek.
38. Egri Gy.: Erdőn, mezőn.
39. Gerő: Az igazság diadala.
40. Marcellus: Virág jankó.
41. Terevi M.: A zászló.
- 42-43. kötet. G. A.: Aranyzivű Bandi. (Kettős kötet 1 kor.)
44. kötet. Pinter Ákos: Leánykák.
45. Palásty Laura: Történetek, mesék.
46. Lengyel M.: A jó barátok.
47. Mosdóssy L.: Egy kalap története.
48. Kródy Gy.: Kun László és egyéb történetek.
49. Londez E.: Egy fausi tanító naplójából.
50. Gyulainé: A csillagok birodalma.
51. K. Simó F.: Négy fü története.
52. Mosdóssy L.: Két oltár.
53. Tábori R.: A földvári szittyák.
54. Tuskó A.: Elettépek.
- Osszesen 37 kötet 40 fill. = 18 kor. 50 fill.
- Megrendelhető a

Lampel R. (Wodlaner F. és Flai) cs. és kir. udvari könyvkereskedésben Budapest, VI., Aradssy-út 21. sz.

Kipróbált orvosilag ajánlott

jó szer hólyag- és esőbajoknál és minden oly esetben, hol az orvosok Santal-olajat, Copaitát, Cubebát ajánlanak a

SANTAL EGGER

Tiszta keletindiai Santal-olaj-tartalma miatt meglepő gyors és biztos hatású az ifjúság bántalmánál, az orvosok is kedvelik és rendelik. — 1 üveg ára 3 kor., — a pénz előzetes beklüdes után bérmentre 3.40 kor. — Csak a törvényesen védett „tigris-fej” védjeggyel valódi.

Főraktár: „NÁDOR GYÓGYSZERTÁR” Budapest, VI., Váci-körút 17.

A 10926. szám

„Fényképező készülék a lemezek elzárására szolgáló szerkezettel” című, 1899. június 17-ről kelt magyar szabadalomra vevők vagy engedményesek kerestetnek. Szíves ajánlatok „W. M. 3620” alatt Mosse Rudolphhoz Bécs, I. Seilerstättle 2. intenzendők.

APRÓ HIRDETÉSEK.

“DARÁNYI”
vázson sportkabát
egyedüli tartós és mosható 3 forint.
Csak nálunk kapható!
KOCH Testvérek
főrn., fu- és gyermekruhák
BUDAPEST, Károly-körút 26.

A világhírű eredeti angol
Helical-Premier
kerékpárokat, melyek le-
szállítva 125 filléret, valódi
„CHAMPION”

angol gépeket 115 filléret minden árfelelésnél nélkül kétevi jótállással havi 7 és 8 írtos részletek, előrendű „Cyclon”-gépeket 90 filléret és kerékpáralkatrészeket Ausztria-Magyarországban elért legnagyobb forgalmunk és így nagy vételeink által a gyáraknál lenyomott rönkditvül olcsó árak következ-
tében
30% árleszállítással
szállított vidékre és bérmentre
1 drb 1-rendű külső kerékpár-
állással — írt 4.50 és 8.50
1 drb 10-minőségű Acetylen
lámpa — írt 3.— és 2.—
1 pár kütűző pedál — írt 2.75 és 3.25
1 drb jó minőségű kerékpár-
lánc — írt 2.35 és 1.90
1 drb angol nyereg — írt 3.— és 2.—
1 kigr. Caledon Cigaretta-
Még meggyezni kívánók, mi-
szertint vezető az országban leg-
nagyobb cézink kizárólag elő-
rendű friss és eredeti gyári bé-
lyeggel ellátott árut tart raktá-
runk, melyek össze nem tévesz-
thetők gyáraknál vagy nagy-
kereskedésnél vászmaradott és állott csomagú készletekkel utaztatókkal.

Láng Jakab és fia az ország legnagyobb és legmegbízhatóbb kerekpár raktára Budapesten, József-körút 41. Főközpont Rottembiller-ú. 1. Még nem féltő árakat a pénzszertint vezető az országban legnagyobb cézink kizárólag előrendű friss és eredeti gyári bélyeggel ellátott árut tart raktárunk, melyek össze nem téveszthetők gyáraknál vagy nagykereskedésnél vászmaradott és állott csomagú készletekkel utaztatókkal.

Veszek
száloházi cédulát régi arany ezüstárdt brilláns és gyémánt árdt a legmagasabb árak mellett

FRIED A.
óras és ókaszórs.
Kerepest-út 2. szám.

BUTOROK
szállár kivitelben olesón; tel-
jes berendezések vagy darab-
bonként. Árjegyzék, amely-
nek előszelét kizárólag tartalmán-
gyingy. Szállítás vidékre is.
Pollák N. Ignác
Budapest, Teréz-körút 23.

Társul kerestetik

egy vállalkozó szellemű, tőkepénzes kereskedő

ásványviz

terjesztéséhez, mely teljesen pótolja a „rohítsit” Szíves ajánlatok „H. J.” jellege alatt e lap kiadó-hivatalába kérének.

Részletfizetésre
arany, ezüst, ékszerék zseborák és ingárok olcsón kaphatók
Grünberger Armin Béla
IV. Váci-utca 30. I. em 23.

Butor

csak jó minőségű

Hálózóba, kredenc, szőnyeg, divány, asztal, szék, íróasztali könyvespolc, őr. íróstólék. Otthoni szalonberendezés, tükör, úy egyenkint is, nagyon olcsón, eladás nagyban és kisnyelben. Vidékre gondosan csomagolva, biztosítva. Csak VI. Teréz-körút 40. szám Steinberger Manó butoriparoznál.

TITKOS

betegségek ellen férfiaknak és nőknek legbiztosabb és leggyorsabb

„TRIAS”!

3-3 napi befekezés után a folys teljesen megszűnik — Ár 90 krajczár. 1 írt 35 kr. beklüdes után bérmentre küldi Papp gyógyszerész, Füzeta-szentiment, Tisza-úta 8. Kiváratra utaztatva is. — Titoktartás biztosítva.

Butorvásárlók
szíves figyelmébe ajánlok a régi jó hírnevű asztalos és kárpitos butorék

Sárkány és Schütz
Budapest, VII., Erzsébet-körút 12. (a New-York kávéházzal szemben) mind a legolcsóbb és legizoláltabb butorvásárlást forrás.

Szabadalmakat
kieszközöl és értékesít

PATAKY H. és W. utóda
dr. Wirkmann József
bítes szabadalmi ügyvöl Erzsébet-körút 42.
Érvilágosítási prospektusnyelben.

Butorok
valamint új 2 sítés jégcsé-
kény, varrógépek, képek és különféle beraktározás-
ról vászmaradott árak csodálatosan olcsó árón ap-
tók. Budapest, IV., Erzsébet-
úta 20. az udvarban.

En Csillag Anna

185 cm. 61ás hosszú Loreley-hajamat, az álta-
m felkelti kedve 14 havi
használat után ötven el-
Ezen kedős az egyedül ezer
a haj ápolására, a fejbor-
előmozdítására, a fejbor-
sere, urknál erős és teljes
szakált növeszt és már rövid
idei használat után is úy a
hajunk, mint szakálnak termé-
szetes fény és teljséget köl-
csönöz és megóvja ezeket a
korai megöszüléstől egész a
késő agykorig.
Egy fényűző ár
1, 2, 3 és 5 írt.
Postai székeltűde naponként az
összegek előre való beklüdes
után vagy utávérd az egész
világba a gyáról, hova min-
den rendelés intézendő.

Csillag Anna
Wien, I., Graben 14.

Elegáns fénykép

elegáns kivitelben, igen intányos áron.
Makar képek drbját í írtét.
Vidéki kis képek után nagyítások jelkisméretes pontos kivitelben készílt tetrek.

Waltzner
fényképező műtészete
Budapest, Erzsébet-körút 20

Elegáns butorok

alkalmi vételő. Egy moder masszív hálózóba: 2 chifon, 2 ágy, 2 éjjeli szekrény márványból, 1 meső szekrény márványból és tükörrel, 2 sodronybetét, 2 kis szymrnaszőnyeg 450 korona. Egy angol férfszoba áll: 1 angol bórkanapé, 2 angol fauteuil, 1 íróasztal, 1 bórtaúra, 1 angol rézágy és betét, 1 szymrnaszőnyeg 850 korona. Egy ebédőberendezés, kevésbé használt olasz faragott gyönyörű munka: 1 kredenc, 1 pohárszék, 1 asztal, 9 szék faragott bór-
bél, 2 gobelin-függöny, 1 szymrnaszőnyeg 1950 korona. 1 Empire-Mahagoni-szalón finom szövettel, 1 kanapé, 2 fauteuil, 2 szék, 1 asztal, 1 íróasztal finom selyem brokát-huzattal, 2 finom selyem brokát-függöny, 1 szymrnaszőnyeg 1500 korona. Előszobafal és egyéb tárgyak, minden darab külön is eladó. Megtekinthető Váci-utca 69. sz., az új városház val szemközti.

Seffer Antal

BUDAPEST IV. KÁROLY-UTCZA
BOLTSZAM 12. (KÖZPONTI VÁROSHÁZ-ÉPÜLET)

ALPITTATOTT! 1878 TELEFON 15-56.

A LEGÜJABB NAGY LAW-TENNIS

KÉPES ÁRJEJYZÉK
MELY SZÁMTALAN ÚJ MAGYAR ÉS ANGOL JÁTEKOKAT TARTALMAZ.
KIVÁNTRA BÉRMENTE.

Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér. Vastagabb betűkből 8 allér.

A hirdetésekre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal... VIII., Kerepesi-ut 25. szám.

Szerkesztője telefon-szám: 86-12.

Kiadóhivatali telefon-szám: 84-39.

Levélihi tudakozásra ingyen adunk felvilágosítást, csak a válasza szükséges bélyeget kell mellékelni. Tudakozásokról a hirdetés számát a kiadóhivatal mindkét közölni kell.

Uram!

A bolgról és mások... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Fizetek

300 koronát... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Bírók elindás

Pestmegyei... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Középvezetők elnök

terjesztés... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Gyakran

bizonyos... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Kiadók

a nyári... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Nyári lakás

Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Nobbessé oblige.

Ha csak... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Boroshordók

150-300... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Szölli

l'étéri... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Rheuma-Köszvény

banulatos... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Pénzkölcsönt

küvetők... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Angol francia

vagy... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

12 lőréjú

gázdító... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Bélcéne

Borzaszt... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Egy urasági inas

ki a... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Vendéglo

ővára... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Eladó!

Egy... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Újgyes cimbalom

terjesztés... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Almádn

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Törökbalinton

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Bélcéne

Borzaszt... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Egy urasági inas

ki a... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Vendéglo

ővára... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Eladó!

Egy... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Újgyes cimbalom

terjesztés... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Almádn

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Törökbalinton

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Bélcéne

Borzaszt... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Egy urasági inas

ki a... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Vendéglo

ővára... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Eladó!

Egy... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Újgyes cimbalom

terjesztés... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Almádn

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Törökbalinton

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Bélcéne

Borzaszt... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Egy urasági inas

ki a... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Vendéglo

ővára... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Eladó!

Egy... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Újgyes cimbalom

terjesztés... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Almádn

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Törökbalinton

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Bélcéne

Borzaszt... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Egy urasági inas

ki a... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Vendéglo

ővára... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Eladó!

Egy... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Újgyes cimbalom

terjesztés... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Almádn

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Törökbalinton

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Bélcéne

Borzaszt... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Egy urasági inas

ki a... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Vendéglo

ővára... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Eladó!

Egy... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Újgyes cimbalom

terjesztés... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Almádn

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Törökbalinton

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Bélcéne

Borzaszt... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Egy urasági inas

ki a... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Vendéglo

ővára... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Eladó!

Egy... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Újgyes cimbalom

terjesztés... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Almádn

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Törökbalinton

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Bélcéne

Borzaszt... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Egy urasági inas

ki a... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Vendéglo

ővára... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Eladó!

Egy... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Újgyes cimbalom

terjesztés... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Almádn

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Törökbalinton

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Bélcéne

Borzaszt... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Egy urasági inas

ki a... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Vendéglo

ővára... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Eladó!

Egy... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Újgyes cimbalom

terjesztés... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Almádn

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Törökbalinton

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Bélcéne

Borzaszt... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Egy urasági inas

ki a... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Vendéglo

ővára... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Eladó!

Egy... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Újgyes cimbalom

terjesztés... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Almádn

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.

Törökbalinton

a Balaton... Minden szövegszerű bejelentés... nonpareille betűből 4 allér.